

HİDROELEKTRİK ENERJİ SANTRALLERİNİN PROJELENDİRİLMESİ VE İNŞAASINDA Kaliteli hizmetin **ETKİN** gücü ile hizmetinizdeyiz.

Şirketimizin 1993 yılından beri gerçekleştirdiği çok çeşitli yapıların dışında;

- ✓ Hidro Elektrik Santralleri (HES) inşaat işlerinde özellikle Enerji tünelleri inşaatı,
- ✓ HES kesin projeleri,
- ✓ HES uygulama projeleri,
- ✓ HES müşavirlik hizmetleri vermektedir.

Etkin Yapı San. A.Ş.'nin diğer hizmet alanları;

- ▶ Kaba İnşaat İşleri,
- ▶ İnce İnşaat İşleri,
- ▶ Giydirme Cephe (Cam, Granit) ve Alüminyum,
- ▶ Doğrama İşleri,
- ▶ Restorasyon İşleri,
- ▶ Dekorasyon İşleri,
- ▶ Güvenlik ve Yangın Alarm Sistemleri,
- ▶ Yangından korunma tesisatı (Sulu ve gazlı sistemler),
- ▶ Ses ve Görüntü Sistemleri,
- ▶ Taşıyıcı Sistemler,
- ▶ Isıtma tesisatı,
- ▶ Soğutma tesisatı,
- ▶ Havalandırma tesisatı,
- ▶ Elektrik tesisat işleri,
- ▶ Basınçlı hava tesisatı,
- ▶ Sıhhi tesisat,
- ▶ Su arıtma sistemleri,
- ▶ Otomatik kontrol sistemleri,
- ▶ Bina otomasyon sistemleri (BAS),

Merkez: Haberler Sk. No:4 34394 Esentepe / İstanbul - Türkiye Telefon : +90 212 274 98 63 Faks: +90 212 347 18 11
E-posta: etkinyapi@etkin.biz.tr

Ankara Ofis : Güfte Sk. No: 8/4 Kavaklıdere / Ankara - Türkiye Tel: +90 312 417 00 41 Faks: +90 312 417 00 51

Türkmenistan Şube : Büyük Saparmurat Türkmenbaşı Yolu No: 124 Aşkabat - Türkmenistan Tel: +99 312 45 08 20-24 Faks: +99 312 45 07 89
E-posta: ashgabad@etkin.biz.tr

www.etkin.biz.tr

Yıl: 9 Sayı: 33 ■ Nisan - Mayıs - Haziran 2008

Dergimiz üç ayda bir yayımlanmaktadır

Yayın süresi yayın

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI
DERNEĞİ ADINA SAHİBİ:

Fevzi DURGUN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Samim UYKUSEVEN

Genel Yayın Yönetmeni ve Editör

Oktaç GÜNEY

Görsel Yönetmen

Okay LAFÇIOĞLU

Bildiren Yönetim Yeri:

USİAD Genel Merkez:

Büyükdere Cad. Oya Sok.

Devran Apt. No: 2-1 Kat: 7 D: 13

34394 Mecidiyeköy-İSTANBUL

Tel: (0 212) 217 36 48 - 217 36 50

Faks: (0 212) 217 36 33

e-posta: iletisim@usiad.net

bildirendergisi@usiad.net

www.usiad.net

Danışma Kurulu:

(Alfabetik Sırayla)

Prof. Dr. Alpaslan Işıklı

Yrd. Doç. Barış Doster

Doç. Dr. Emin Gürses

Prof. Dr. Eren Omay

Prof. Dr. Erol Manisalı

Prof. Dr. Gülten Kazgan

Doç. Dr. İ. Yaşar Hacısalihoğlu

Mete Akyol

Murteza Çelikel

Şefik Soyuyüce

Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel

Prof. Dr. İ. Reşat Özkan

Dr. Necip Hablemitoğlu

Cevdet İnci

Onursal Başkan

Kemal Özden

USİAD Ankara Şube:

Atatürk Bulvarı No: 175/21 Bakanlıklar

Tel-Faks: (0 312) 419 44 79

USİAD Denizli Şube:

Saltık Cad. No: 29 K: 6

Tel-Faks: (0 258) 264 27 28

USİAD İzmir Girişim Kurulu:

5709 Sk. No: 37 Karabağlar

Tel ve Faks: (0 232) 253 10 08

e-posta: tbayir@as-el.com.tr

Ofset Hazırlık ve Baskı:

Dünya Yayıncılık A.Ş.

(0 212) 440 24 24

Dergimize gönderilecek yazılar e-posta ile iki sayfayı geçmeyecek şekilde gönderilmelidir. Yazılardan yazarlar, reklamlardan firmalar sorumludur. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

6 SÖYLEŞİ

PROF. DR. OĞUZ OYAN:

“GÖZÜ KARA ÖZELLEŞTİRME DÖNEMİ”

26

EKONOMİ

DOÇ. DR. YILDIZ SERTEL:

**“SERBEST PİYASA
EKONOMİSİNİN BUNALIMI”**

38

SÖYLEŞİ

BAHADIR SELİM DİLEK:

**“KÜRESEL TUZAK
İLİMLİ İSLAM”**

35

MAKALE

YILDIRIM PEHLİVAN:

**“BOR KONUSU ATEŞTEN BİR
GÖMLEKTİR”**

SÖYLEŞİ

BARIŞ DOSTER:

**“TÜRKİYE’NİN ÖNÜNE
PAKET PROGRAM
KONULDU”**

32

MAKALE

FİLİZ KARAOSMANOĞLU:
"YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAĞI OLARAK
YAKIT ALKOLÜ"

56

KÜLTÜR-SANAT

"İZLENİMCİ VE
İFADECİ RESMİN
DEVİRİMCİ USTASI:
NEŞ'E ERDOK"

41

DEĞERLENDİRME
KAZIM ARSLAN:
"YERLİ SERMAYE
YURTDIŞINA GİDİYOR-
TÜRKİYE YABANCI
SERMAYE BEKLİYOR"

44

SÖYLEŞİ
PROF. DR. SADIK TURAL:
"TARİHİ VE BİLİMSEL
GERÇEKLER İNKÂR
EDİLEMEZ"

50

SÖYLEŞİ
DENİZ BERKTAY:
"TÜRKİYE-RUSYA İLE
STRATEJİK İTTİFAKA
HAZIRLANIYOR"

54

SÖYLEŞİ

**TÜRKAN
SAYLAN:**
"TOPLUMA
ŞİDDET
EMZİRİLİYOR"

60

**USTALARA
SAYGI**

ARIF DAMAR:
"ŞAIRLİĞİN
DOĞASINDA
İNSANCILIK
VAR..."

"İkinci Ölüm Yıl Dönümünde SAYGIYLA ANIYORUZ"

Ulusal sanayimizin güçlendirilmesiyle, ülkemiz önder ülke, büyük ülke olabilir. Ancak ve ancak ulusal sanayisi güçlü ülkeler, gelişmiş büyük ülkelerin piyonu olmaktan çıkar, dünya uluslar topluluğunun başı dik, onurlu bir üyesi olur.

Bu güzelim memleketimizde, ulusal bütünlük içinde laik, demokratik cumhuriyette, sonsuza değin, ulusal bayrağımız altında, özgürce yaşamak için tüm ulusalcı güçlere çağrıdır.

Birlikte olalım, güçlü olalım, uyanık ve örgütlü olalım. Haine korku salalım, torunlarımıza bu güzelim ülkemizi aydınlık ve güçlü bırakalım.

Kemal Özdağ

fevzi.durgun@usiad.net

Başkan'dan Sizlere

Sevgili Dostlar,

Geride bıraktığımız günlerde bizim de birçok kez üzerinde durduğumuz "Ekonomik kırılganlığın ve yabancılaşmanın arttığı" şeklindeki değerlendirmelerde artış olmuştur. ABD'de yaşanan krizin de etkisiyle tekrar gündeme taşınan bu konunun rasyonel bir şekilde tartışılarak ilgili kesimlerin bilgilendirilmesine önem verilmelidir.

Yaşadığımız süreçte ekonomimizin dış dengesi bozulmuş ve kırılganlaşmış, dış borç stoğu artmış ve kur riski ağırlaşmış, işsizlik kronikleşmiş ve gelir dağılımındaki adaletsizlik genişlemiş ve derinleşmiştir. Bunun görmezlikten gelinmesi mümkün değildir.

Bu ekonomik koşullar önümüze çok daha önemli bir tablo koymaktadır. Bu da bu gelir açığının çeşitli tesislerimizin satışıyla kapatılmaya çalışılmasıdır. Bu ülkemizin geleceği açısından büyük vebali ve sorumluluğu olacak bir politik karardır.

Diğer taraftan bu tablo ekonomi politikalarımızın da yabancı taleplerine duyarlı hale gelmesine ve ulusal çıkarlarımıza yönelik politikalarımızın üzerinde baskı ve yönlendirme uygulanması sonucunu doğurmaktadır.

Ekonomimiz küresel rekabette avantaj sağlayarak ilerleyebilme olanağını yitirmiş durumdadır.

Ara malı ithalatımızın toplam ihracatı geçmiş olması diğer göstergeler gibi önemli bir göstergedir.

Ekonomimizdeki yabancılaşma ve kar transferleri artmaya devam etmektedir.

Önümüzdeki dönemde reel ekonomi de aynı tehditlerle karşı karşıya kalacaktır.

Ülkemiz ekonomimizin yanı sıra ulusal bütünlüğümüz açısından da tehditler yaşamaktadır. Bu tehdit kahraman Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kuzey Irak'taki terörist unsurlara karşı giriştiği hava ve kara hareketleriyle önlenmeye çalışılmaktadır. Bu alanda TSK'nın yanı sıra tüm toplumsal kesimlerin kararlı bir duruş içinde olması gerekmektedir.

Laik ve Demokratik Cumhuriyet'imize karşı mevzi kazanma hareketlerinin planlı bir şekilde sürdürüldüğünü görmekteyiz. Bu nedenle Laik ve demokratik Cumhuriyet'ten yana olan tüm güçlerin güç birliği içinde bulunmalarının önemi artmaktadır. USİAD bu konunun öneminin bilinci içerisinde bulunmaktadır.

Ulusal Sanayici ve İşadamları Derneği olarak;

Ülkemizde uzun dönemdir Laik, Demokratik Cumhuriyetimize karşı toplumun duyarlı birçok kesimi ile birlikte gözlediğimiz saldırılara rağmen, çözümün hukuk ve demokrasi kuralları içinde ve parlamento çatısı altında aranması gerektiğine inanıyoruz. Geçmişte de birçok kez açıkladığımız bu görüşümüzden en ufak bir sapmamız yoktur ve olmayacaktır.

Biz demokrasiyi ve hukuğu bir "araç" değil, Laik Demokratik Türkiye Cumhuriyeti'nin olmazsa olmaz temel direkleri olarak görüyoruz..Ancak hukuk ihlallerinin tespitinde daha tarafsız ve rasyonel olunması gereğine inanıyoruz.

Bu kapsamda demokrasinin siyasi partiler olmadan yürütülemeyeceğine ve parti kapatmaların da çözüm olmayacağına inanmakla birlikte hiçbir demokrasinin sınırlarının hukuk ihlallerine, anayasal düzeni değiştirmeye, ülke bütünlüğünü gözden çıkartmaya ve Cumhuriyetin temel ilkelerini yıkmaya kadar uzanamayacağına da inanıyoruz.

Ülkemizde ekonomik alandan siyasi alana kadar her türlü sorunun çözümü demokrasi ve hukuk kuralları içinde aranmalıdır. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti'nin laik, demokratik sosyal bir hukuk devleti olduğu vurgusundaki her kavram bir diğeri kadar önem taşımaktadır. Bu kavramların içinde demokrasi gibi hukuk kavramı da yer almaktadır.

İçinde yaşadığımız sorunlar ve çok hızlı değişen gündem biz ulusal sanayici ve işadamları gibi, toplumun ulusal birlik ve beraberlikten, çağdaş ve gelişmiş laik demokratik bir Türkiye Cumhuriyetinden yana olan tüm kesimlerinin dikkat, hassasiyet, dayanışma ve ulusal duruşlarını devam ettirmelerini zorunlu kılmaktadır.

Selam ve saygılarımla...

Fevzi Durgun

Gözü Kara Özelleştirme Dönemi

Prof. Dr. Oğuz OYAN
CHP İzmir Milletvekili

Neo-liberal ideoloji, devletin herhangi bir şekilde sistem içinde girişimci rolüyle yer almasını, piyasa ekonomisini çarpıtan bir özellik olarak gördü. Sistem, kendi ideolojik ve ekonomik egemenliği üzerinde sadece geçmişten (Keynezyen dönemden) gelen kamu girişimlerini tehdit olarak görmedi; bunların ideolojik olarak mahkum edilmemeleri durumunda yenilerinin peydahlanacağı kuşkusunu taşıdı. Dolayısıyla son çeyrek yüzyılda dünya ölçeğinde kapsamlı bir tasfiye operasyonu gerçekleştirildi. (Bununla birlikte, 2007'de ABD üzerinden dünyaya yayılan ekonomik krizin etkilerini erkenden hisseden liberalizm şampiyonu mali kuruluşlar, kaderin cilvesi olarak, en çok devlet müdahalesi talep edenler oldular!).

Gelişmiş ülkelerdeki özelleştirmeler, bu ülkelerdeki yeni sermaye birikim modelinin bir gereği olarak başlatıldı. Çöken "sosyalist" sistemdeki özelleştirmeler kapitalist sisteme geri dönüşün araçları olarak kullanıldılar ve kısa sürede dolar milyarlar yaratmanın da aracı oldular. Gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerdeki özelleştirmeler, Washington Konsensüsü damgalı dıştan empoze küreselleşme reçetelerinin, somut olarak IMF/ DB/ WTO/ AB/ ABD dayatmalarının uzantısında oldular.

Özelleştirmelerin kamu iktisadi teşebbüslerinin özel girişimcilere satışıyla sınırlı olduğunu sananlar yandırdıklarını çabuk anladılar. Bundan çok daha büyüğü amaçlanıyordu. Sağlık ve sosyal sigorta alanlarının, eğitimin piyasaya açılması, kentsel alt yapının (su ve çevre yatırımları başta olmak üzere) çok uluslu şirketlerin ilgi alanına girmesi, her türlü kamusal yatırım ve harcama alanının uluslararası yatırımcılara (ve kuşkusuz uluslararası tahkime) açık bir biçimde yeniden düzenlenmesi, imtiyaz sözleşmelerinin mülkiyet devirlerinden bile daha önemli rol oynamaya başlatılması ve benzerleri...

Türkiye'de siyasal iktidarın 22. yasama döneminden itibaren önemli bir hedefinin de, kısa sürede büyük özelleştirmeler gerçekleştirerek yeni yabancı sermaye girişleri üzerinden dışa bağımlı ekonominin orta dönemde kaynak gereksinimi karşılamak; rant dağıtım kanallarına egemen olarak/kendi zenginini yaratarak vs. ekonomik çıkar ilişkileri üzerinden siyasal konsolidasyonunu sağlamak; bir seçimi daha kazanacak maddi dayanakları elde etmek olduğu dikkati çekiyordu. Özelleştirme İdaresi (ÖİB) ile TMSF çift koldan ellerindeki şirketleri yoğun bir takvim içinde pazarlayarak bu hedefe yürüdüler. Bu arada kimi daha önce devlet mülkiyetinde olan özel sektör şirketlerinin, özellikle bankacılık ve sigortacılık alanındaki mali kuruluşların, yabancıya satışı da özelleştirmeler yanında güçlü bir yabancılaştırma akımının yürütmesine katkı yaptı. Bugünkü kriz ortamın-

da, yüksek bir borçluluk düzeyine ulaşan özel reel sektörün yabancı sermaye lehine yeni varlık kayıplarına uğraması olasılığının yükseldiği de hesaba katılmalıdır.

Özelleştirme Bütçeye ve Ekonomiye Çözüm mü?

Önce özelleştirmenin dönemler itibariyle neye çözüm olabildiğine bakalım. 1986 yılından 2007 yılı sonuna kadar geçen 22 yıllık dönemde gerçekleştirilen özelleştirme işlemleri toplamı 30 milyar dolardır. Yıllık ortalama, 1,36 milyar dolar etmekte. Bunun Türkiye'nin hiçbir derdine deva olamayacağını anlamak için herhangi bir karşılaştırmaya gerek yok.

Buna karşılık özelleştirmenin %73,3'ünün yani 22 milyar dolarlık bölümünün AKP'nin beş yıllık iktidar döneminde yapıldığını; hatta son üç yılda (2005, 2006 ve 2007) toplam 20,5 milyar dolar düzeyinde (22 yıllık özelleştirmenin %68,4'ü) özelleştirme gerçekleştirildiğini hesaba katılırsa, bugünkü iktidarın, bütçe açıklarının ve dış açıkların azaltılmasında özelleştirmeye ne denli bağımlı duruma geldiği görülebilir.

Bu bağlamda bütçeyle ilişkiler açısından başka karşılaştırmalar da yapılabilir: 22 yıllık özelleştirme toplamı brüt 30 milyar dolar getiriyor; buna karşılık sadece 2008 bütçesinden ödenecek iç ve dış borç faizleri toplamı 48 milyar dolar (56 milyar YTL) tutuyor! Buna kaynak dayanır mı? Bu yamayla bu delik kapanır mı?

Kaldı ki, devlet yönetimi şirket yönetimine benzemez. Şirketler faali-

yet alanlarını değiştirebilirler; bir sektörden çıkıp diğerine kolayca girebilirler. Tıpkı Koç'un TÜPRAŞ'ın alımı dolayısıyla içine girdiği büyük borçlanmadan/açık pozisyondan ve bunun bugünkü kriz beklentileri içinde oluşturduğu büyük risklerden kaçınmak için Migros'tan bile vazgeçebilmesi gibi. Ama egemen devletler bir sektörü kolayca yabancı hâkimiyetine terk etmezler. Eğer edebilselerdi, sanayi ülkeleri onlarca yıldır gözden çıkardıkları tekstil/konfeksiyon sektörlerinden -sosyal sonuçlarını düşünmeden- bütünüyle çekilmiş olurlardı. Eğer her şey parayla ölçülseydi, gelişmiş ülkeler de bankacılık sektörünü yabancı sermayeye hatta Arap sermayesine kaptırılmış olurlardı. Stratejik sektör kavramı olamazdı. Teknolojik inovasyon, serbestçe alınıp satılabilen bir mal olurdu...

Özelleştirmenin nasıl yapıldığı ayrı bir soru. Şaibeli işlemlere konu olmasaydı özelleştirme gelirlerinin hangi miktarlara ulaşabileceği konumuz değil. Ama kamuoyunun belleğinde çok sayıda fırsatçılık ve yandaş kollama örneği bulunmakta. Gözü kara bazı uygulamalara aşağıda değinilecek.

2005 Sonrasındaki Özelleştirme Dalgasının Bazı Özellikleri

Türkiye'nin en önemli kuruluşları 2005 sonrasında elden çıkarıldılar. Bu yeni özelleştirme dalgasının özelliklerini sistematik bir bakışla özetlemeye çalışalım:

Birincisi, kendi sektörlerinin birinci sırasında veya ilk

sıralarında yer alan en güzide kuruluşları satılmış ve satışa hazırlanmış bulunuyor. Bunlar kendi sektörlerinin ve Türkiye'nin pırlantaları olmak yanında, önemli pazar payına sahipler. Dolayısıyla, bu satışlar sonrasında, yeni özel tekeller (yada oligopol piyasasında önder şirketler) yaratılmış oluyor.

İkincisi, bu şirketlere talip olanlar arasında yabancı şirketler öne çıkıyor. Bu nedenle özelleştirme, tekelleşme yanında yabancılaştırma anlamına da geliyor.

Üçüncüsü, TÜPRAŞ, EREĞLİ Demir Çelik, PETKİM, TEKEL, SEKA örneklerinde görüleceği üzere, satılan şirketlerin stok seviyeleri, nakit varlıkları ve/veya karlılık durumları, belirlenecek satış fiyatının önemli bölümünü karşılayabilecek noktada. Kaldı ki, bu gibi örneklerde satın alan açısından bu uygun koşulları çok aşan şaibeli ve bir talana dönüşmüş özelleştirme uygulamaları da

gündeme gelmiş durumda. Hem de daha önceki örneklerle kıyaslanamaz boyutta ve stratejik önemde... Bazı örnekler verelim:

(i) Balıkesir SEKA'nın, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın kendi değer tespitlerinin ellide birine yani 1,1 milyon dolara satılması.

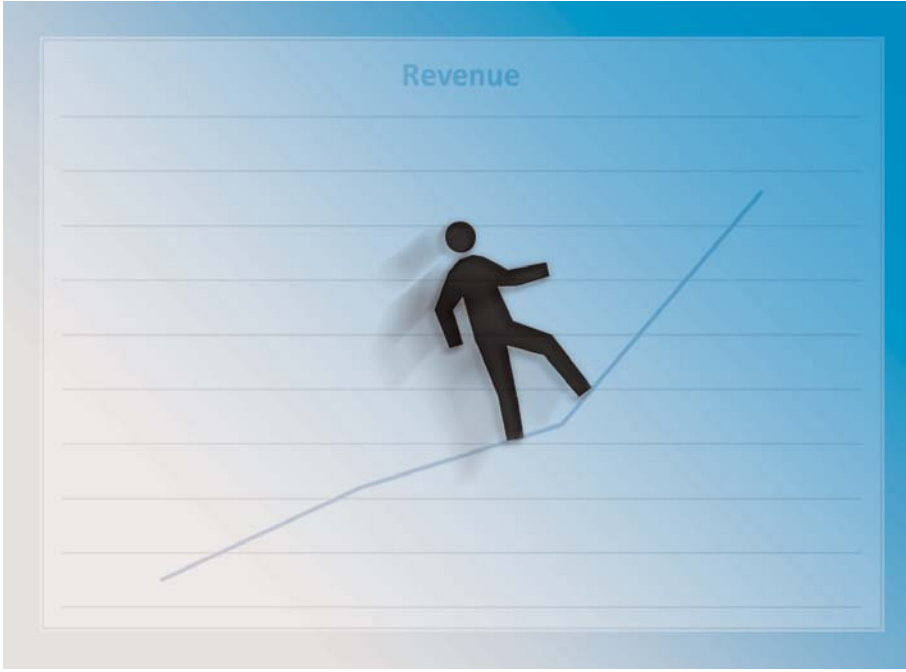
(ii) TÜPRAŞ'ın ilk ihalesinde %75'lik hissenin 1,3 milyar dolara satılmak istenmesi.

TÜPRAŞ, 2004 sonu itibarıyla bankalarda 1.1 milyar YTL (yaklaşık 800 milyon dolar) mevduata sahip. Önceki yılın kârı 659.2 milyon YTL (yaklaşık 500 milyon dolar), karlılık oranı da yüzde 9.4'den yüzde 12.3'e yükselmiş durumda.. Aktif ve öz sermaye varlıklarını yükselterek iyileştirmiş durumda. 21.6 milyar YTL'lik (yaklaşık 17 milyar dolarlık) ciroya sahip. Bu şirketin ilk ihalede 1,3 milyar dolara bir tabela şirketine satılması kararı nasıl verilebildi? TÜPRAŞ'ın %14,76'lık hissesinin bir gece operasyonuyla borsa değerinin çok altında satılması.

(iii) Kuşadası limanının özel imtiyazlarla devredilmesi.

(iv) TEKEL Alkollü İçkiler Şirketi'nin değerinin çok altında satışından sonra benzer bir işlemin TEKEL Tü-

tün için de gündeme gelmesi.

Bugün TEKEL Tütün İşletmelerinin satışının gündemde olması nedeniyle TEKEL İçki'nin nasıl satıldığını biraz açmak yararlı olabilir: TEKEL İçki Nurol-Özaltın-Limak-TÜTSAB ortak girişimine (MEY İçki) satıldı. (TÜTSAB: Tekel Ürünleri Toptan Satıcıları Birliği). TEKEL İçki 292 milyon dolara satılıyor. Ama nakit sayılan içki stokları 126 milyon dolar ve işçilerinin kıdem tazminatı olan 32 milyon dolar da devlete yükleniyor. Yani gerçekte devletin eline geçecek olan sadece 128 milyon dolar. Bu arada şirketin devri bir hafta ertelenince, içki dağıtımı engellenerek alıcılara 9 milyon dolarlık bir ikram daha yapılıyor. Dahası var: satılan şirketin TEKEL AŞ'ye 307 trilyonluk borcunun, devirden 9 gün önce tasfiyesi kararlaştırılıyor! Bitmedi: YDK Raporuna göre, TEKEL İçki'nin genel müdürü devirden önce 100 trilyonluk hammadde alarak devleti zarara uğrattığı ve Kamu Etik Yönetmeliğine aykırı olarak MEY İçkiye genel müdür oluyor! Alıcılar 2 yılı ödemesiz banka kredisiyle TEKEL İçkiyi devralıyorlar. İki yıl geçmeden yani ceplerinden para çıkmadan şirketin %90 hissesini 810 milyon dolara (yani toplam değeri

900 milyona) Texas Pacific Group'a satıyorlar! (v) TEKEL'in tütün ve sigara işletmelerine ilk satış ihalesinde verilen 1 milyar 150 milyon dolarlık teklif, işletmelerin stoklarındaki ürün değerinin sadece biraz üzerindeydi! Ama hiç olmazsa, şirketin borçları ile çalışanların kıdem tazminatları yükü alıcı şirkete kalıyordu. Şimdi yıllar sonra aynı şirket 2008 başında bu şirketi 1,7 milyar dolara "kemiksiz et" fiyatına alabildi. Yani şirket borçları ile kıdem tazminatları devletçe üstlenildi. Geçen dönemde dolar değer yitirmişti, TEKEL'in bu dönemde yaptığı ek yatırımlar vardı, dünyadaki tüm şirketlerde görülen değer artışı gibi TEKEL'in piyasa değeri de yükselmisti!..

Döneme ilişkin dördüncü bir ayırt edici özellik, blok satış öncesinde özelleştirilecek kuruluşların bir bölüm hissesinin İMKB'de veya halka arz yoluyla satılması oluyor.

Bu yolla blok satış fiyatını aşağıya çekmek veya tek bir sermaye grubunun stratejik bir KİT'i oldukça düşük bir fiyatla ele geçirmesi daha az görünür ve daha az tartışılır kılınmak istenmesidir.

2004'ün son ayında THY'nin sermayesinin yüzde 23'ü 201 milyon dolara halka arz edildikten sonra, 2005'te Mart ayının başında Tüpraş'ın yüzde 14.76'sı borsada yabancılara satıldı. ÖİB bu satıştan 445 milyon dolar gelir elde ederken, hisse alanlar izleyen iki gün içinde bu işlemde 88 milyon dolar kar sağlamayı becermişlerdi bile! PETKİM, ikinci blok satış girişimi öncesinde Nisan 2005'te yüzde 30'luk bir halka arz uygulamasına yöneltildi. Böylece Petkim'in yüzde 88,86'sına sahip olan ÖİB, bu satıştan sonra şirketin gene pay çoğunluğunu tek bir gruba satabilecekti.

Özelleştirme uygulamalarının ÖİB dışında da sürdürüldüğü bir dönemden geçiliyor olmasını beşinci bir özellik olarak vurgulayalım. Batık bankalar nedeniyle TMSF elinde toplanarak devletleştirilmiş olan hisseler ve şirketler, Fon yönetimi aracılığıyla özelleştirme sürecine sokuldu ve bu dönemde burada da bir hızlanma göze çarpıyor. Devletin eline geçmiş iletişim ve medya devlerinin satışı bunun en önemli unsurlarını oluşturuyor.

Altıncı ve son olarak, Özelleştirme Yasasında değişiklik yapılarak, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun bazı yetkilerinin (örneğin taşınmazlarla ilgili karar verme yetkisinin) Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na devredilmesi; özelleştirmelerde en az iki ihale yapma koşulunun kaldırılması; birinci ihale başarısız olursa, belirli isteklerle görüşmeler yapılarak satış yapılması usulünün (ya da usulsüzlüğünün!) getirilmesi; idare mahkemeleri devre dışı bırakılarak ilk derece yetkili mahkeme olarak Danıştay'ın gösterilmesi gibi değişikliklerle sürecin hızlandırılması ve daha fazla takdire dayalı bir konuma getirilmesinin altyapısı hazırlanmıştır.

Tüm bunlar gözü kara bir özelleştirme/rant aktarma sürecinin yaşanmış olduğunu göstermektedir.

Prof. Dr. Yakup Kepenek:

Devletin Ekonomideki Payı Artmalıdır

Oktan ERDİKMEN

Türkiye'de özelleştirmelerin ekonomik sonuçları nelerdir?

Kepenek: Özelleştirmenin ekonomik sonuçlarını bütünüyle inceleyen araştırma ya da araştırmalar yapılmadığından bu konuda somut bir sonuca varılamaz. Doğru bir değerlendirme yapılabilmesi için özelleştirme sonrasında, iş bulmanın, yani istihdamın, sabit sermaye yatırımlarının, üretimin ve devletin bu kurumlardan aldığı vergilerin gelişiminin incelenmesi gerekir. Ek olarak, özelleştirilen kurumların yerine nelerin konulduğu; piyasa yapılarının daha rekabetçi duruma gelip gelmediği ve özellikle de bu kuruluşların girdilerini satın alma ve üretimlerini satma süreçlerinin içeriği ya da bağlantıları da irdelenmelidir.

Örneğin, Sümerbank'ın iplik ve dokuma üreti-

mi birimlerinin; Et ve Balık ya da SÜT Endüstrisi Kurumunun özelleştirilmeleri tarım sektörü üzerinde ne gibi sonuçlar doğurmuştur. Madencilik işletmelerinin satışının çevre etkileri nasıl değişmiştir? Burada sıralanan ve benzeri noktaların ayrıntılı olarak araştırılması gerekir. Bununla birlikte, örneğin TELETAŞ'ın daha 1980'lerin ortalarında satışının, ülkemizin teknolojik yenilik yeterliliğini, özellikle bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişimini olumsuz etkilediğini söylemek yanıltıcı olmaz.

Özelleştirme programı Türkiye'nin kendi ekonomi politikası mıdır?

Kepenek: Özelleştirme programını, Türk

İktisat uzmanı Prof. Dr. Yakup Kepenek'le Türkiye'de uygulanan özelleştirme politikalarını ve sonuçlarını konuştuk. Türkiye kamu kurumlarını elden çıkarırken bu kurumların satışı için açılan ihalelere giren yabancı şirketlerin bir kısmının kendi ülkelerinin kamu şirketleri olmasının da oldukça düşündürücü olduğunun altını çizen Kepenek, Avrupa ülkelerinde devletin ekonomideki payının 1970'lerden bu yana aşamalı olarak arttığını, Türkiye'de ise bu oranın yıllardır yüzde 30'larda kaldığını belirtti.

1986 - 2008 Gerçekleştirilen Uygulamalar (ABD \$)

Blok Satış	18.158.793.478
Tesis / Varlık Satış ve Devri	4.819.685.212
Halka Arz	5.180.202.610
İmkb'de Hisse Senedi Satış	1.261.053.768
Yarım Kalmış Tesisi Satış ve Devri	4.368.792
Bedelli Devir	601.295.672
Toplam	30.025.399.532

Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

hükümetleri uyguladı. Bununla birlikte sürecin niteliğini özetlemekte yarar var. Önce, özelleştirmenin nasıl yapılacağı, yüksek ücretler ödenerek, yabancılardan soruldu. Morgan Trust adlı ABD kuruluşu bu hizmeti verdi; Türkiye'nin ne üniversiteleri ne de DPT gibi ilgili birimleri bu konuda çalışma yapmadı; danışmanlık hizmeti vermedi. Sonra, özelleştirme programı, ülkenin ekonomisinin gereksinimleri ve üretim yapısı hiçbir biçimde dikkate alınmadan yapıldı. Örneğin pek çok kamu kuruluşu, yabancı kamu kuruluşları tarafından satın alındı; enerji, iletişim gibi pek çok sektörde çoğu Avrupa Birliği ülkesinden de "önce" davranıldı. Yani, özelleştirmenin zamanlaması bile doğru yapılmadı. Üçüncü olarak özelleştirme uygulaması ülke ekonomisinin geleceği hiç hesaba katılmadan yapıldı; hangi sektörler öncelik verileceği; kilit ya da öncü sektörlerin durumu; üretim teknolojisinin nasıl sağlanacağı; ekonominin gelecekte alacağı yapısal durum ve bunun dinamikleri özelleştirme sürecinde göz ardı edildi. Dördüncüsü, özelleştirme sürecinde kamu girişimleri önce "bakım ve onarıma" alındı, kimileri 10-15 yıl, özelleştirme kapsamında tutuldu; sonra da satılmaları yoluna gidildi. Ancak yine de görüldü ki, kamu girişimleri gerçek değerinin çok altında satıldı. KİT'in satış fiyatını alıcı belirler mantığı gibi Giriş İktisadi derslerinde bile görülemeyecek bir yaklaşımla, satışlar yapıldı. Örneğin TEKEL'in içki birimi yerli bir alıcıya 300 milyon doların altında bir fiyatla satıldı. Kısa bir süre sonra hemen hiçbir yeni yatırım yapılmadan, bunun tam üç katı fiyata yabancılara satıldı. Bütün bu olgulara bakılırsa özelleştirmenin kimlerin işine yara-

dığı çok açıkça anlaşılır.

Dünyaya neoliberal ekonomi politikalarını öneren Batılı devletlerin kendi ekonomileri içindeki payları ve düzenleyici rollerine kıyasla, Türkiye'de liberalleşme olarak tarif edilen özelleştirmeleri nasıl değerlendirmek gerekiyor? Özellikle Avrupa ülkelerinde devlet bütçesinin ekonomideki payı ortalama yüzde 38-40 dolayındadır. Kuzey Avrupa ülkelerinde bu oran yüzde 50'lere yükseliyor. Yani devlet her yıl, yıllık ulusal gelirin yarısına vergi olarak el koyuyor; bununla eğitim, araştırma geliştirme, sağlık ve diğer altyapı hizmetlerini en etkili bir biçimde yerine getiriyor. Üstelik devletin ulusal gelirden bütçesi için aldığı paya rağmen, Avrupa ülkelerinde, "devletin küçültülmesi gerekir" yaklaşımı hiç de benimsenmiyor; devletin ekonomideki payı, 1970'lerden bu yana aşamalı olarak artıyor. Türkiye'de bu oran yıllardır yüzde 30'larda kalıyor. Oysa Türkiye'nin eğitim, sağlık, araştırma ve ulaşım gibi temel altyapı yatırımlarına gereksinimi gelişmiş Avrupa ülkelerinden çok daha fazladır.

Özelleştirmeler Türkiye'ye neden dayatılıyor?

Kepek: Bu nedenin "öyküsü" uzun. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gelişmiş ülkeler Türkiye gibi az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelere "siz tarımsal üretimde uzmanlaşın, ağır sanayi işinde de biz uzmanlaşalım" önermesini benimsettiler. Buna karşın, Türkiye 1970'lerin sonlarına kadar sanayileşmek için ısrarcı oldu. Ancak, iç ve dış ekonomik ve siyasal nedenlerle, ekonomi bir bunalımdan diğerine sürüklendi. 24 Ocak 1980'de IMF politikalarının dayatılması ile Türkiye sanayileşmekten vazgeçti ya da vazgeçmek zorunda bırakıldı.

Böyle olunca da KİT'e gerek kalmadı; çünkü KİT'in ucuz girdi sağlayarak; ortaklık kurarak ve nitelikli işgücü desteği vererek özel sermaye birikimini desteklemesi sürecinin de sonuna gelmişti ve ekonomi bu yükü kaldıramıyordu. Son bir nokta daha var; 1980 sonrasında Türkiye sanayileşmekten adım adım uzaklaştı. Şimdilerde yabancılar, "tarım ürünlerini" de ucuz ve kaliteli olarak biz üretiyoruz; az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerin tarımda uzmanlaşmasının da anlamı yok diyorlar. Tarımda, üretime verilen desteklerin azaltılması ve kaldırılması; doğrudan gelir desteğiyle tarımsal üretimden uzaklaşılması ve dışalım kolaylıklarının bir sonucu olarak Türkiye, sanayi girdilerini de, gıda maddelerini de dışardan satın alan bir noktaya gidiyor. Türkiye, kendisi üretmiyor, başkalarının ürettiğini tüketiyor. Özelleştirilen kamu girişimlerinin arsaları üzerinde mantar gibi, büyük alışveriş merkezleri; görkemli, "hiper" çarşılar yükseliyor. Tüm bunlarla beraber, Türkiye kamu kurumlarını elden çıkarırken bu kurumların satışı için açılan ihalelere giren yabancı şirketlerin bir kısmının kendi ülkelerinin kamu şirketleri olması da oldukça düşündürücü.

Özelleştirmeleri toplumsal ve siyasal sonuçları açısından nasıl değerlendirmek gerekiyor?

Kepek: Özelleştirme sonucu, on binlerce kişi doğrudan işsiz; dolaylı olarak da işsiz kalanlar çok. Sanayileşme ile birlikte üretimde uzmanlaşma da unutuluyor. İşgücünün niteliği gelişmiyor. Ülkemizde sendikacılık güçlü bir gelişme gösterememişti; özelleştirme sonrasında, sendikacılık iyice zayıfladı; sonuçta, emek kesiminin örgütlülüğü ve buradan hak arama olanakları zayıfladı. Güçlü sendikacılık olmayınca, ekonomide kayıt dışılık, işsizlik, taşeronlaşma, düşük ücret, uzun, çok uzun günlük çalışma süreleri yaygınlaşıyor. Bu sürecin demokrasiyi, daha doğrusu demokratikleşmeyi de olumsuz etkilemesi kaçınılmazdır. Yabancı sermaye, sürekli olarak karını en çoklaştıracığı ortamı aradığı için, ülkemize yönelmiş durumda.

Özelleştirmeler Türkiye'ye ve Atatürk'e Saldırıdır

Yıldırım KOÇ

Türkiye YOL-İŞ Sendikası Eğitim Dairesi
Başkanı ve ODTÜ İktisat Bölümü
kısmi zamanlı öğretim görevlisi

Tekel işçileri, son yıllardaki eylemlerinde ve özellikle 2008 yılı Mart ayındaki işyeri işgallerinde "Tekel vatandır; vatan satılmaz" sloganını kullandılar. 1980'li yılların ortalarında özelleştirmeler başladığında böyle bir slogan atılsaydı, büyük olasılıkla tutmazdı. Bazı kişiler böyle bir sloganı atanları suçlamamakla bile suçlayabilirdi.

Bugün varılan noktadan hareketle geçmişte özelleştirme karşıtı mücadele değerlendirildiğinde önemli bazı hatalar öne çıkmaktadır. Bu hataların bazı kişilerce bugün de tekrarlanıyor olması, özelleştirme karşıtı mücadeleyi zayıflatmaktadır.

Özelleştirme eleştirilerinin bir bölümü, bunun işçilerin işten çıkarılmasına ve/veya sendikasızlaştırılmasına yol açacağı ile sınırlıdır. Bu konudaki tipik söylem, "özelleştirme işçi kıyımıdır" biçimindedir. Bu yaklaşımla sınırlı bir eleştiri, özelleştirme uygulamalarını yalnızca işyerlerinin satışı olarak algılayan sığ bir bakışın da ürünüdür.

Ancak, bu eleştirileri susturmak için, işten çıkarılan işçilere ek bazı ödemelerin yapılması veya işten çıkarılanların çok düşük ücretlerle başka

kamu kurum veya kuruluşlarına yerleştirilmesi yetmektedir.

Bazı büyük kamu işletmelerinde ise, kapatılan veya özelleştirilen işyerinin işçileri, işletmenin bir başka birimine hak kaybı olmaksızın aktarılmaktadır. Bu durumda, özelleştirilen işyerlerindeki işçilerin ve örgütlerinin tepkisi son derece azalmaktadır.

Ayrıca, özelleştirme sürecinin yıllar aldığı durumlarda, emekliliğe hak kazanmış işçilerin emekli olmalarının çeşitli biçimlerde sağlanması da, "işçi kıyımı" suçlamalarının etkisini azaltmaktadır. Nitekim hükümetlerin tavrı genellikle bu doğrultuda olmuştur ve eleştirileri bunlarla sınırlı olanları etkisizleştirmiştir.

Özelleştirmenin niteliğini anlayamayan bazı kimselerin işçi çıkarılmasına karşı tepkisi ise, "bu yapılanlar özelleştirme değil, işçi kıyımı" biçimindedir. Özelleştirme işçi kıyımıdır ve sendikasızlaştırmadır. Ancak, işçi kıyımı ve sendikasızlaştırma, özelleştirmenin unsurlarından yalnızca biridir. Ayrıca, özelleştirmenin yalnızca satılan işyerlerindeki işçilerin işten çıkarılmasına yol açmadığı, kamu sektörünün küçültülmesinin ve işçilerin sendikasızlaştırılmasının, işçi sınıfının bütünü üzerinde çok önemli olumsuz etkilerinin bulunduğu yeterince kavranıl(a)mamıştır ve anlatıl(a)mamıştır. Aynı sendikanın özelleştirme tehlikesiyle karşı karşıya bulunmayan işyerlerinde çalışan üyelerinin büyük bir

bölümü bile, yaşanan sorunu, özelleştirilen işyerlerindeki işçilerle sınırlı sanmıştır ve ona göre davranmıştır.

Özelleştirme eleştirilerinin ikinci aşaması, bu uygulamanın ilgili işyerlerindeki işçiler açısından yaratacağı sıkıntılara ek olarak, “yağma-talan-peşkeş” vurgusunun eklenmesidir. Bugüne kadar kamuoyunun en fazla dikkat ettiği nokta bu olmuştur. Satılan işyerlerinin ucuza gittiği, stoklardaki malların fiyatının bile işletmenin bütününe satış fiyatını aştığı, fabrikanın arsasının çok değerli olduğu gibi eleştiriler, kitle iletişim organlarında da yer almıştır. Örneğin, Bursa'nın merkezindeki Sümerbank Merinos Fabrikası'nın arsasına ilişkin bilgiler basında çok tartışılmıştır. Ayrıca, iktidardaki partilerin yandaşlarına çok ucuza devredilen işletmeler de tepki çekmiştir.

Ancak, buradaki vurgu, kamu malının devredilmesine değil, satış fiyatıdır. Özelleştirmeye yönelik eleştirileri “yağma-talan-peşkeş” ile sınırlı olanlar, satış fiyatının rayiç bedelden olması durumunda, susmaktadır.

Ayrıca, “Devletin malı deniz, yemeyen domuz” anlayışının çok yaygın olduğu bir ülkede devlet malının yağmalanmasının engellenmesi gerekçesiyle geniş kitlelerin biraraya gelmeleri kolay değildir ve çok kapsamlı bir ön çalışmayı gerektirmektedir. “Bu yapılanlar özelleştirme değil, yağma, talan ve vurgun” biçimindeki değerlendirmeler de sorunu kavramaktan yoksun bir anlayışın yansımasıdır.

Özelleştirme eleştirilerinin üçüncü aşaması, bu uygulamanın sosyal devlete vereceği zarara vurgu yapılmasıdır. Devlet, temel tüketim malları üretiminden çekilirse, piyasa tekellerine eline geçecektir. Devlet, tarımda kullanılan temel girdilerin üretiminden çekilir ve bu alanda destekten vazgeçer-

se, tarım ve köylülük çökecektir. Kamu istihdamı azalır, ücretli çalışanların hakları geriye gidecektir.

Bunlar ve benzeri eleştiriler, hedefin sosyal devlet olduğunu, neo-liberal ve yeni-muhafazakar saldırının sosyal devleti çökertmeyi amaçladığını vurgulamaktadır. Ancak, kamu kesiminin yıllar süren sistemli bir politikayla verimsizleştirildiği ve kötü hizmet sunar hale getirildiği durumlarda, ortada tahrip edilecek fazla bir “sosyal devlet” de kalmamaktadır. Bu koşullarda, “sosyal devlete saldırılıyor” biçimindeki eleştiri, özelleştirmeye karşı geniş bir cephe oluşturulmasında başarılı olamamaktadır.

Bu eleştirilerin hepsi doğrudur; ancak kendi başlarına yetersizdir. Ayrıca, vurgunun bu noktalara yapılması, geniş bir kamuoyu desteğinin sağlanması açısından da etkili olamamıştır.

İngiltere’de özelleştirme karşıtları, özelleştirmenin amacının işçilere ve sendikalara zarar, yağma-talan-peşkeş, sosyal devletin tasfiyesi olduğunu ileri sürebilir ve bu eleştiri yeterlidir ve doğrudur. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki özelleştirmenin temel hedefi ekonomik ve sosyaldir.

Türkiye’deki özelleştirmenin tabii ki işçi çıkarma, ücretleri düşürme, sendikasılaştırma, kamu malını yağmalama, sermayenin piyasa üzerindeki hakimiyetini daha da pekiştirme gibi amaçları vardır. Ancak, asıl amaç politiktir; son derece önemli bir stratejik konumdaki Türkiye Cumhuriyeti’nin parçalanmasıdır; Atatürk’ten intikam alınmasıdır; Lozan Antlaşması’nın yerine Sevr Antlaşması’nın geçirilmesidir. Özelleştirme saldırısının asıl hedefi, Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürk’tür. Devletçiliğin büyük katkısıyla kurulan Türkiye Cumhuriyeti ve oluşturulan Türk ulusu, özelleştir-

meyle parçalanmaya çalışılmaktadır.

İşçi sınıfımız, ulusumuz ve vatanımız, emperyalizmin büyük tehdidi ve saldırısı altındadır. Özelleştirme, bu saldırıda emperyalizmin en önemli silahlarından biridir. Emperyalizm, Türkiye’yi parçalamaya çalışırken, özelleştirme aracılığıyla Türkiye’deki yandaşlarına (a) daha ucuz ve sendikasızsız işçilik, (b) yağma olanakları ve (c) sosyal devlet yükümlülüklerinden kurtulduğu için daha az vergi toplayan ve borçlarını daha düzenli ödeyen bir devlet de sunmaktadır. Ancak, temel hedef Türkiye’dir, Atatürk’tür.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi, özelleştirmeyi, işçi sınıfına, ulusumuza ve özellikle de Türkiye Cumhuriyeti’ne ve Atatürk’e bir saldırı olarak algılar ve sunarsa, doğru olanı yapmış olacak ve özelleştirmeye karşı başarı şansı da artacaktır. Nitekim, Telekom, TEKEL, SEKA İzmit, Seydişehir Alüminyum ve ERDEMİR işçilerinin, “işyerlerimiz vatandır, vatan satılmaz” sloganları, bu doğrultuda son derece önemli bir adımdır.

Bu çerçevede bakıldığında, özelleştirme tartışmalarının temelinde birkaç soru yatmaktadır:

- Türkiye Cumhuriyeti bir ulus-devlet olarak var olacak mıdır?

- Türkiye Cumhuriyeti’nin temel görevleri nelerdir?

- Türkiye ekonomisini kim yönetecektir?

Türkiye Cumhuriyeti bir ulus-devlet olarak varolacaksa, bunun önkoşulu her alanda güçlü bir kamu kesimidir, devletçiliktir. Sermayenin vatanı yoktur. Emperyalist ülkelerde bile ulusötesi sermaye ile ülke arasındaki çelişkiler artmaktadır. Türkiye gibi azgelişmiş ülkelerin ulusötesi sermaye ve emperyalist ülkeler karşısında varlığını sürdürebilmesinin yolu, ya-

şamın her alanında demokratik, etkili ve güçlü bir ulus-devlettir, devletçiliktir. Özelleştirmenin amacı devletçiliğin ve böylece ulus-devletin çökerilmesidir. Ulus-devleti savunanlar demokratik ve katılımcı devletçiliği de savunmak ve özelleştirmeye karşı tavır almak zorundadır.

Özelleştirme tartışmalarında hareket noktası olacak ikinci soru, devletin temel görevlerinin ne olduğudur. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan Türkiye’de Özel- leştirme raporuna göre, “özelleştirme- nin felsefesi” şöyle ifade edilmektedir:

“Özelleştirmenin ana felsefesi, dev- letin, asli görevleri olan adalet ve gü- venliğin sağlanması yolundaki harca- malar ile özel sektör tarafından yükleni- lemeyecek altyapı yatırımlarına yönel- mesi, ekonominin ise pazar mekaniz- maları tarafından yönlendirilmesidir.” Devletin görevleri konusundaki birinci görüş, devletin görevlerini adalet ve gü- venlikle sınırlandırmaktır. Bu yaklaşım, 19. yüzyıl liberalizmi ve 1970’lerin ekono- mik bunalımının ardından gündeme gelen neo-liberal görüştür.

Emperyalist ülkelerde devletin gö- revleri konusundaki ikinci görüş, özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki Kapitalizmin Altın Çağı’nda devletin, vatandaşlarının yaşamının her alanı konusunda sorumluluk üst- lenmesidir. Bu ülkelerin sosyal refah devleti, ulusötesi şirketlerin ve emper- yalist ülkelerin azgelişmiş ülkeleri sö- mürmesinden ve soymasından sağla- nan kaynakların bir bölümüyle finanse edilmektedir. Azgelişmiş ülkelerde ise devlet yurttaşlar için temel hizmet- leri sağlamayı üstlenmektedir.

Azgelişmiş ülkelerde devletin önemli diğer bir görevi, bağımsızlığın ve ulusal egemenliğin temeli olan güçlü bir ekonominin inşası ve sanayi- leşme için çaba göstermektir. Devlet, kamu hizmetleri aracılığıyla, özellikle merkezi idare eliyle gerçekleştirilen eğitim, sağlık, taşımacılık, köye hiz- met, toplu konut gibi alanlarda verdi- ği hizmetle, ulusu birbirine kaynaştır- maktaki ve ulusla devlet arasındaki bağları daha da pekiştirmektedir.

Özelleştirme konusundaki tavır, bu soruya verilecek yanıtı dayandırılmalıdır. Özelleştirme tartışmalarında hare- ket noktası olacak üçüncü soru, Türkiye

ekonomisini kimin yöneteceğidir. Özel- leştirme İdaresi Başkanlığı, bu konuda- ki bir yaklaşımı açık bir biçimde ifade etmektedir: “Özelleştirmenin ana felse- fesi, ... ekonominin pazar mekanizması tarafından yönlendirilmesidir.”

Diğer yaklaşım ise ekonomiyi ülke hükümetlerinin yönlendirmesidir.

Pazar mekanizması, piyasaya hakim olan güçlerin hakimiyeti demektir. Günümüzde piyasaya hakim olan güç- ler, ulusötesi şirketler, emperyalist ül- keler, onların denetimindeki IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgü- tü ve bu kesimlerin ülkemizdeki yerli ortakları olan büyük sermayedir. Bu yapının demokratikleştirilmesi mümkün değildir. Piyasaya tekeller hakimdir; ekonomiye piyasanın hakim olması demek, ekonomiye yabancı ve yerli tekellerin hakim olması demektir. Emperyalist güçlerin de arzusu budur.

Buna karşılık, ekonomiyi hükü- metlerin yönlendirmesi, demokrasi- nin önkoşuludur. Ülke ve hükümetler demokratikleştirilebilir; ancak tekelleri sermaye ve emperyalizm demokratik- leştirilemez. Bu nedenle, özelleştirme, ulusal egemenliğin, bağımsızlığın ve demokrasinin reddidir.

Bu sorulara verilen farklı yanıtlar nedeniyle, ABD emperyalizmi, AB emperyalizmi, onların aracı konumundaki IMF, Dünya Bankası, OECD ve TÜSİ- AD ile TOBB gibi yerli kuruluşlar özel- leştirmeyi savunmakta; bu üç soruya da aynı yanıtı vermektedir. Siyasi partileri- mizin önemli bölümü de, sorunların çö- zümünü sermayenin çözümlerine bağ- ladıkları için, özelleştirmecidir.

Bu nedenle de, özelleştirmeye kar- şı mücadele, ücret mücadelesinden çok daha kapsamlı, karmaşık ve zor- dur. Ayrıca, sorunun karmaşıklığının yeterince kavranamaması, hastalığın tanısının konmasında da sorunlara yol açmaktadır.

Emperyalizm ve yerli işbirlikçileri, özelleştirmeyle işçi sınıfının sendikal örgütlülüğüne ve haklarına saldırma- ktadır. Ancak saldırının hedefinde işçi sınıfının olmasının daha da önemli ne- deni, geçmişle kıyaslandığında her açı- dan çok daha gelişkin bir konumda olan işçi sınıfının ulusal, anti-emper- yalist ve emekten yana bir mücadelede oynayacağı önderlik rolüdür ve sağla- yacağı örgütlü kitle desteğidir.

Emekçi sınıf ve tabakalar içinde, emperyalist güçlerin ülkeye saldırısına karşı koyabilecek en örgütlü güç, işçi sınıfıdır. Köylülüğün (topraksız ve az topraklı yoksul köylülüğün, kü- çük üreticilerin, orta köylülüğün) ör- gütlü mücadele geleneği yoktur. Es- naf ve sanatkarların da bilinçleri ve sınıf özellikleri, birlikte mücadeleye uy- gun değildir. İşçi sınıfının işçi ve me- mur statülerinde istihdam edilen ke- simlerinin ise önemli mücadele alış- kanlıkları ve gelenekleri vardır.

İşçi sınıfının örgütleri, emperyaliz- me karşı kitlesel direnişin ana odağı ola- caktır. Emperyalizm, bu nedenle, işçi sınıfının örgütlülüğünü dağıtmak için bi- linçli bir çaba içindedir. Özelleştirme de bu çabanın asıl unsurlarından biridir.

* Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Türkiye’de Özelleştirme (16 Şubat 2005).

Özelleştirme Kimin İçin?

Ayla YILMAZ

Kamu İşletmeciliğini Geliştirme
Merkezi (KİGEM) Genel Sekreteri

Küreselleşmenin bir kasırga gibi savurduğu birçok değer artık sermaye için anlam kazandı, sermayeden yana eserek ona yeni alanlar yarattı. Bunların içinde özelleştirme yeni alanlar yaratmanın bir argümanı oldu. Dünyada bazı ülkelerin özellikle İngiltere’de Thatcher politikaları ile başlayan özelleştirme hüsrarla sonuçlandığı halde, ülkemizde de hem Thatcher’ın özelleştirmeleri bir “başarı” olarak gösterildi.

1980’li yıllarda 24 Ocak kararlarının önünü açtığı özelleştirme, hükümetler tarafından KİT’lerin “devletin sırtında bir yük” olduğu gerekçesi ve “özelleştirmeden elde edilecek gelirlerin, devletin temel görevi olan eğitim sağlık gibi önemli alanlara yatırım yapılacağı” görüşü ile kamuoyuna sunulmaya başlandı. Devletin asli görevlerini yerine getirebilmesi için ekonomiden çekilmesi, karlı verimli olan özel sektöre bu alanlar devredilmeliydi. Bütün bunların gelişmekte olan bir Türkiye için gerekliliği unutulurak...

1994 yılının Kasım ayında özelleştirme uygulamalarını düzenleyen 4046 sayılı yasanın yürürlüğe girmesi ile özelleştirme bu yasa çerçevesinde yapılmaya başlandı. Bu yasa ile oluşturulan önce Başbakanlığa sonra da Maliye Bakanlığı’na bağlı olarak faaliyetini sürdüren ve bugün ülkemizin en büyük KİT’i olan

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı kuruldu. Türkiye’de özelleştirme uygulamalarından sorumlu KİT, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı oldu. Yine bu yasa ile Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nın çalışmalarını onaylayacak Başbakan’ın başkanlığında ve başbakanın belirleyeceği dört bakan dan oluşan Özelleştirme Yüksek Kurulu oluşturuldu. 4046 sayılı yasanın yürürlüğe girmesi ile hız kazanan özelleştirme uygulamaları, “zarar edenleri satacağız” diye başladı. Ne yazık ki, ilk satılanlar arasında zarar etmeyen Çimento fabrikaları yer aldı. Hem de 5 çimento fabrikasını Fransa’nın bir KİT’i satın aldı. EBK ve SEK, Sümer Holding işletmeleri, Orman Ürünleri Sanayi işletmeleri hızla özelleştirmeye tabii tutuldular. “Batan geminin malları” çerçevesinde değerlerinin çok altında, arsa değerlerini bile aşmayan satışlar gerçekleşmeye başladı.

Neler oluyordu peki? Bu satışlara karşı duracak “bunlar halkın malıdır, kalkınmakta olan bir ülkenin ekonomisi için gerekli, sosyal devlet anlayışı içinde halkın daha kaliteli ve sağlıklı kamu hizmetinden yararlanması için gereklidirler, satılmaz” diyecek kimlerdi?

Halk medya aracılığı ile ikna edilmiş, halk bile KİT’leri devletin sırtında bir kambur, çalışanlar da oturarak yüksek ücret alan kişiler olarak görmeyi kabul etmişti. Buna karşı durma görevi çalışanlara daha doğrusu işçilere ve onların bağlı oldukları sendikalara düşmüştü. Peki, sendikalar buna ne kadar hazırды? Özellikle çoğu kamu işletmelerinde örgütlü olan ve Türk-İş’e bağlı sendikaların bir kısmı kendini mücadeleye hazırlamış bir kısmı ise “koskoca fabrikaları

mı özelleştirecekler?” diye konuyu askıya almayı yeğlemişti. Ancak, ateş düştüğünde sıra onların işkolundaki işletmelerin özelleştirilmesine geldiğinde tepki koymaya başladılar.

Bu sürecin başında üç işçi konfederasyonu, bilim adamları ve meslek kuruluşları temsilcilerinin bir araya gelerek Prof.Dr. Mümtaz Soysal önderliğinde kurduğu KİGEM Vakfı konuyu sahiplendi. Sendikalar KİGEM’den hukuki destek olarak özelleştirme işlemlerine karşı dava sürecini başlattı. Aradan geçen 14 yıllık süre içinde gerçekleştirilen özelleştirme işlemlerine karşı açılan davaların sayısı 500’ lere yaklaştı. Yargı, açılan davalarda yürütmeyi durdurma ve iptal kararları verdi, ancak hükümetler tarafından telafisi güç sonuçlar meydana getirir gerekçesi ile uygulanmadı. Yani hiçbir şekilde uygulanmaması mümkün olmayan yargı kararları “prensipler kararları” ile uygulanmadı. Yani hukukta hiçe sayıldı.

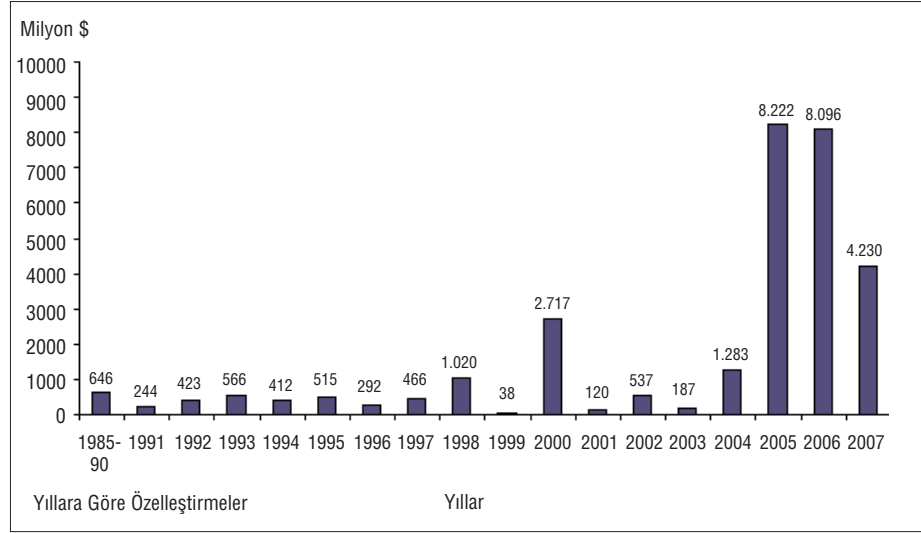
Bu arada özelleştirmeden pay almak isteyen medya patronları yayın organla-

rında özelleştirme haberlerine yasak koydu. Kamuoyunun özelleştirmeyi onaylayan ya da onaylamayan kesimleri özelleştirme haberlerini yalnızca satın alan kişi ya da kuruluşun adını ve kaçta aldığını duyarak bilgi sahibi oldu. Oysa elden çıkarılmak istenen Cumhuriyetin kuruluş yıllarında ülke ekonomisini sanayini yani kalkınmanın motoru olan, halkın sahibi olduğu kamu kuruluşları idi. Hiçbirisi zarar etmiyor, zarar ettiriyorlardı. Ülkenin dışa bağımlı olmasını engelleyen bu kuruluşlar bilinçli olarak teknik yatırımlardan yoksun bırakılıyor ve bilinçli olarak pazar payları yok ediliyordu. Bugün hepimizin ailesinde Sümerbank'ın ayakkabısını kullanan, onun pazeninden, pamuklusundan kıyafetler giyenlerimiz vardır. Ne yazık ki, bugün bizim çocuklarımız Çin'in sentetik ipliğinden üretilmiş sentetik kıyafetler, sağlığa zararlı deri bile olmayan ayakkabıları kullanmak zorunda bırakılmışlardır. Bu aynı zamanda dışa bağımlılık demektir, ithalat demektir, kendisi üretemeyen bir ülke demektir. Yıllarca bir tarım ülkesi olan ve kendi kendine yetebilen ülkemiz insanları bugün ne olduğunu ve ne kadar sağlıklı olduğunu bilmediğimiz gıdalarla beslenmeye başlamıştır. Tarım ve hayvancılık ülkesi olan Türkiye,74 belki daha fazla ülkeden et ithal eder duruma gelmiştir.

Bu arada medya ile birlikte Türkiye'yi yöneten az sayıda ama söz sahibi holdingler de bu pastadan pay almaktan geri kalmadılar. Hatta bu pay alma onlara "yerli sermaye" yakıştırmasını bile sağladı. Süre içinde kendi başlarına olmak yerine yabancı ortaklarla özelleştirmelere talip olmaya başladılar.

Buraya kadar özetle sözünü etmeye çalıştığım bu grup içinde elbette hükümet ortaklarının siyasi yandaşları ön planlarda oldular. 1980-2008 arası hükümet ortağı olan bütün siyasi partiler özelleştirmeyi savundular ve satışların altına imzalarını attılar.

Yapılan satışlardan gelir elde edildi mi diye bir soruyu hiç düşünmeyin. Arsa fiyatına yapılan blok satışlardan halka arzlara kadar, özelleştirme gelirleri hep hükümetlerin övündükleri bir konu olmuştur. Babalar gibi satarım diyen Maliye Bakanı Sayın Unakıtan, en büyük özelleştirmeleri biz yaptık diye övünürken, özelleştirme gelirlerinin dış borçlara gittiğini, hatta borçlara yetmediğini ses-

sizce dillendirmektedir. Oysa sonuç elde edilen gelirin borç ödemesinin de ötesinde bir vahamet arz etmektedir. Çünkü özelleştirilen işletmelerin yüzde sekseni üretim dışı kalmış, birçok sektör dışa bağımlı hale gelmiştir.

1993-2007 yılları arası 161 üretim tesisi ve işletme ile 17 otel, tatil köyü, sosyal tesis ve 1300 taşınmaz varlık satışı yoluyla özelleştirilmiştir.

Üretimine devam eden sektörlerde yaşananların bilançosu, bölgesel tekeller, yabancılaşma ve dışa bağımlılıktır.

Bankacılık sektöründe yabancı sermaye payı her geçen gün giderek artmaktadır. Yabancı sermaye sevdalısı olanların önemsemediği bir nokta da, yabancı sermayenin yatırım yapmak amacıyla değil, var olan kamu kuruluşunu satın alarak pazara "hakim" duruma gelmesidir. Bugün Telekom yani iletişim sektörü yabancıların kontrolündedir. Tarımsal KİT'ler satışlarından sonra el değiştirerek çokuluslu şirketlerin kontrolüne geçmiştir. Şeker sektöründe Cargill, Amlyum gibi mısır nişastasından şeker üretimine başlamış, şeker pancarına getirilen kota ile üretim yok olma noktasına gelmiştir. O zaman şeker fabrikalarına ne gerek vardır, onlarda satılmalı ve bir süre sonra üretimine son verilmelidir.

Çimento sektöründe de yaşananlar çok farklı değildir. Özelleştirilen çimento fabrikalarının çoğu Setitalmenti, Lafarge gibi yabancı şirketlerin kontrolüne geçmiştir. Petkim gibi petrol yan ürünleri sanayi kuruluşu yabancılara satılmıştır. Enerji alanındaki özelleştirmeler 2008'in programındadır.

Özelleştirmenin ülkemizdeki süreci, hangi işletmenin, hangi kamusal alanın özelleştirme kapsamına alınacağı IMF ve

Dünya Bankası talepleri doğrultusunda gerçekleşmektedir. Her Stand-by anlaşması Niyet Mektuplarında dikte ettirilen özelleştirmelerin ya da bu özelleştirmeleri daha da kolaylaştıracak yasaların kabul edilmesi şartıyla verilmektedir. Devleti yeniden düzenleyecek yasalar Niyet Mektuplarının başlıca şartlarından olmaktadır. Hatırlayacak olursak, Dünya Bankası'ndan Türkiye'ye gönderilen Kemal Derviş döneminde "15 günde 15 yasa" hemen parlamentodan geçirilivermişti. Bunlar aynı zaman piyasa ekonomisinin kuralıslıklarını düzenleyen "Üst Kurul"lar yasalarıydı. Tütün Kurulu, Şeker Kurulu, Telekomünikasyon Kurulu, Enerji Piyasası Denetleme Kurulu gibi. Sözde bağımsız bu kurullar ilgili bakanlıkları işlevsiz hale getirip, yüksek ücretler alan kuruluş temsilcilerinin görev yaptığı "kurullar" oldular.

Özelleştirme ekonomik tahribatı yanında sosyal tarafları da yok etti. Özelleştirilen işletmelerde çalışan işçiler tazminatları ödenerek işsiz bırakıldılar. Yaş ortalaması 30-35 olan kamu işçisi "gerçek anlamda" işsiz kaldı.2008 yılı itibarıyla baktığımızda işsiz kalanların sayısı 50 binin üzerindedir. Ancak, AKP hükümeti döneminde çıkarılan bir yasa ile işçiler yılda 10 ay çalıştırılmak üzere 4/C adı verilen ve ne olduğu belli olmayan bir kapsamda çalıştırılmaktadırlar. Bu uygulama ile işçiler ortalama 500-700 YTL arasında aldıkları ücretler ile büyük oranda kayba uğramışlardır. Bu kapsamda çalışan işçiler bizim açımızdan "işsiz" konumundadırlar. Çünkü hiçbirisi çalıştıkları işletmenin özelleştirilmesinden sorumlu değildir. Bugün 4/C kapsamında çalışan 15 bin işçi bulunmaktadır. Buna aile çevresini de ekledi-

ğinizde ortaya çıkan tablo hiç de kabul edilebilir gibi değildir.

Özelleştirmelerin sonunda özellikle Anadolu'nun il ve ilçelerinde mağdur olanlar yalnız çalışanlar değil, işletmenin bulunduğu il ya da ilçenin esnafıdır. Sinop Ayancık'taki ORÜS (Orman Ürünleri sanayi) işletmesinin özelleştirilmesi sonucu 250 araçlık nakliye kooperatifi kapanmış, 2 orman köyü boşalmış, esnaf ortalama yüzde 35 gelir kaybına uğramıştır. Bunun telafisi nasıl olacaktır? O

işletme ile ayakta kalan ilçe halkı ne ile geçimini sağlayacaktır? Özelleştirmelerin hiçbir altyapı çalışması yapılmadan gerçekleştirilmiştir. Bitlis sigara fabrikasının kapatılması sonucu Bitlis halkı nerede çalışacak, gelirini ne ile sağlayacaktır. Göçecektir. Sosyal konumu itibarıyla iyi bir noktaya gelmiş olan işçi ailesi ile birlikte daha büyük kentlere göç edecek tüm aile bireyleriyle daha düşük bir gelirle eğer iş bulabilirlerse yaşamlarını sürdürmeye çabalayacaklardır.

IMF programları, çokuluslu şirketlerin tercihleri ve plansız bir ekonomi ile ülkenin dışardan yönetilmesinin sonuçları elbette böyle olacaktır.

Bu sonuçların daha da kötüye gitmesini istemiyorsak planlı bir ekonomi ile ülkemizi yönetmenin doğru olduğunu kabul etmeliyiz.

Küreselleşmenin en somut tahrifatı özelleştirmenin ulus devleti yok etmeye yönelik olduğunu görmezden gelemeyiz.

1986-2007 YILLARI ARASINDA YAPILAN ÖZELLEŞTİRMELER

ÖZELLEŞTİRİLEN KURUM	TARİH	SATIN ALAN KİŞİ/KURUM	\$
BİNAŞ	8/29/86	T. KALKINMA VAKFI	373,474
BİGA YEM	11/21/86	SİLİVRİ YEM A.Ş.	149,683
BURSA SOĞUK DEPO.	11/21/86	BURSA BELEDİYESİ	107,050
YEMTA	11/21/86	TARIŞ GN. MDL.	80,187
SAMAŞ	1/23/87	TOKAT İL ÖZEL İDARESİ	131,279
MANİSA YEM	7/23/87	HALİL YURSEVEN	58,411
ISPARTA YEM	7/23/87	DR. TURHAN ÖZGÜL	75,935
TELETAŞ	2/29/88	HALKA ARZ	13,090,225
ANSAN - MEDA	11/18/88	ATLANTIC IND. LTD.	13,000,000
USAŞ	2/9/89	SAS	14,450,000
ESKİŞEHİR YEM	5/22/89	ZEYTİNOĞLU HOLDİNG	1,084,421
AKSARAY YEM	5/23/89	H. ÖZOT - M. DEMİRAY	457,867
ÇORUM YEM	5/25/89	PANKOBİRLİK	120,491
KAYSERİ YEM	5/30/89	KAYSERİ YEM FAB. ORT.	84,344
ANKARA ÇİMENTO	9/8/89	SCF	33,000,000
BALIKESİR ÇİMENTO	9/8/89	SCF	23,000,000
PINARHİSAR ÇİMENTO	9/8/89	SCF	25,000,000
SÖKE ÇİMENTO	9/8/89	SCF	11,000,000
AFYON ÇİMENTO	9/8/89	SCF	13,000,000
ÇUKUROVA ELEKT.	4/16/90	HALKA ARZ	38,829,409
KEPEZ ELEKTRİK	4/16/90	HALKA ARZ	9,390,359
ARÇELİK	5/1/90	HALKA ARZ	19,890,196
BOLU ÇİMENTO	5/1/90	HALKA ARZ	8,268,150
ÇELİK HALAT	5/1/90	HALKA ARZ	7,750,179
PETKİM (I)	6/18/90	HALKA ARZ	150,617,183
KONYA ÇİMENTO	10/24/90	HALKA ARZ	17,663,979
ÜNYE ÇİMENTO	11/2/90	HALKA ARZ	927,162
MARDİN ÇİMENTO	11/23/90	HALKA ARZ	9,161,501
THY (I)	12/7/90	HALKA ARZ	4,976,165
ADANA ÇİM. (A)	2/20/91	HALKA ARZ	25,162,623
ADANA ÇİM. (C)	2/20/91	HALKA ARZ	2,795,847
TOFAŞ ÖTO TİC.	2/22/91	FİAT AUTO S.p.A.	13,203,441
MİGROS	2/26/91	HALKA ARZ	5,609,246
ADANA KAĞIT TORBA	3/15/91	ÇİTOSAN MEMUR YRD. DER.	402,065
AFYON ÇİMENTO	3/21/91	HALKA ARZ	8,422,698
DİTAŞ	5/7/91	HALKA ARZ	219,411
NİĞDE ÇİMENTO	5/13/91	HALKA ARZ	2,647,286
TÜRK KABLO	5/17/91	NOKIA INT. - FINNISH FUND	11,000,000
PETROL OFİSİ A.Ş.	5/27/91	HALKA ARZ	14,386,888
GİMA	6/3/91	HALKA ARZ	406,902
TOFAŞ ÖTO TİC.	6/13/91	HALKA ARZ	966,248
TOFAŞ TÜRK (I)	6/14/91	HALKA ARZ	6,119,572
GÜNEŞ SİGORTA	7/1/91	GAN INTERNATIONAL	18,900,000
ORDU SOYA	9/10/91	TARIM KRE. KOOP.	322,762
İPRAGAZ	1/27/92	PRIMAGAZ A.G.	64,066,776
TAT KONSERVE	1/28/92	KOÇ HOLDİNG	7,578,534
ÇAYBANK	1/29/92	DERVİŞ TEMEL	2,465,290
ÇAMSAN	2/20/92	GÖKHAN POYRAZ	1,387,817
NİĞDE ÇİMENTO	3/23/92	OYAK-SABANCI	22,500,000
RAY SİGORTA	5/8/92	DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU	10,376,455
POLİNAS	5/8/92	ÜLKER GIDA	6,767,253
MEYSU	7/16/92	ÜNAL DOĞAN GRUBU	1,229,897
ŞEKER SİGORTA	8/6/92	SERT HOLDİNG	918,621
ANKARA HALK EKMEK	8/18/92	ANK. B.ŞEHİR BELEDİYESİ	84,072
TÜRK TRAKTÖR	9/23/92	KOÇ HOLDİNG	7,683,247
TRAKMAK	9/23/92	KOÇ HOLDİNG	3,960,088

İSKENDERUN ÇİMENTO	12/2/92	OYAK-H. ÖMER SABANCI	61,500,000
GAZİANTEP ÇİMENTO	12/3/92	RUMELİ HOLDİNG	52,695,898
TRABZON ÇİMENTO	12/3/92	RUMELİ HOLDİNG	32,551,000
DENİZLİ ÇİMENTO	12/4/92	MODERN ÇİMENTO	70,100,000
ÇORUM ÇİMENTO	12/25/92	YİBİTAŞ HOLDİNG	35,000,000
SİVAS ÇİMENTO	12/25/92	YİBİTAŞ HOLDİNG	29,400,000
ÇUKUROVA ELEKT.	2/16/93	RUMELİ ELEKT.	81,096,791
KEPEZ ELEKTRİK	2/16/93	RUMELİ ELEKT.	33,158,988
ŞEKERBANK	2/22/93	PANKOBİRLİK	3,505,195
NETAŞ	3/1/93	NTL	26,000,000
GİMA	3/2/93	BİLFER-DEDEMAN	21,787,413
NETAŞ	3/12/93	HALKA ARZ	8,723,623
TOE	4/14/93	SÜPER OTO	8,000,000
TAVŞANLI YEM SAN.A.Ş.	4/14/93	MUSTAFA NADİR UYSAL	16,359
BALIKSAN A.Ş.	4/14/93	YAVUZ ALİ OĞUZ	20,158
ÇUKOYEM LTD. ŞTİ	4/15/93	CEYHAN SAN. TİC. İŞL. A.Ş.	6,834
LADİK ÇİMENTO	4/21/93	RUMELİ ÇİMENTO	57,598,687
ŞANLIURFA ÇİMENTO	4/21/93	RUMELİ ÇİMENTO	57,405,988
BARTIN ÇİMENTO	5/6/93	RUMELİ ÇİMENTO	20,568,669
AŞKALE ÇİMENTO	6/17/93	ERÇİMSAN	31,158,000
ÇAYCUMA YEM FABRİKASI	7/23/93	YURTBAY LTD. ŞTİ.	1,133,088
TELETAŞ	8/19/93	ALCATEL B.V.	21,002,400
USAŞ	10/20/93	HALKA ARZ	15,205,871
ADİYAMAN YEM FABRİKASI	11/1/93	GÜÇLÜ YEM SAN. VE TİC. A.Ş.	478,136
KORKUTELİ YEM FABRİKASI	11/2/93	KORKUTELİM YEM SAN.A.Ş.	919,762
SAMSUN YEM FABRİKASI	11/2/93	SAMSUN YEM SAN. A.Ş.	3,219,168
ACIPAYAM YEM FABRİKASI	11/3/93	ACIPAYAM YEM SAN. A.Ş.	801,847
BURSA YEM FABRİKASI	11/3/93	VAN-ER GIDA SAN. LTD. ŞTİ.	2,061,893
ÇANKIRI YEM FABRİKASI	11/3/93	ÇAN-YEM ÇANKIRI YEM A.Ş.	878,214
DEVREKANİ YEM FABRİKASI	11/3/93	ORUÇOĞLU LTD. ŞTİ.	480,000
ELAZIĞ YEM FABRİKASI	11/3/93	ELAZIĞ YEM SAN. A.Ş.	1,039,176
GÖKSUN YEM FABRİKASI	11/3/93	BEFA İNŞ. TİC. SAN.A.Ş.	916,397
YATAĞAN YEM FABRİKASI	11/3/93	YATAĞAN YEM SAN. A.Ş.	1,374,596
KONYA YEM FABRİKASI I	11/12/93	HÜSNÜ ÖZBEY MAD.LTD.	377,119
KONYA YEM FABRİKASI II	11/12/93	HÜSNÜ ÖZBEY MAD.LTD.	1,583,898
BANDIRMA YEM LTD.	11/15/93	BANDIRMA SOĞ.HAVA T.A.Ş.	374,721
UŞAK YEM FABRİKASI	11/16/93	MAHMUT ÖZGÖBEK	676,065
KARS YEM A.Ş.	11/17/93	LÜTFÜ KARAMAN	85,080
AEG - ETİ A.Ş.	12/10/93	AEG Aktiengesellschaft	2,199,542
İSTANBUL DEMİR ÇELİK	12/10/93	BİRLİK İNŞ. MAD. A.Ş.	164,345
GÜNEYSU	2/24/94	AYŞE BALCI	333,058
TOFAŞ TÜRK (II)	3/7/94	HALKA ARZ	332,824,239
LAYNE-BOWLER	4/20/94	KONYA ŞEKER FAB. A.Ş.	6,912
KIZILTEPE YEM FABRİKASI	4/20/94	KARABOĞA A.Ş.	47,485
ADAPAZARI YEM FABRİKASI	4/21/94	YILMAZ TRANS GID. MAD. A.Ş.	100,000
ERZURUM YEM FABRİKASI	4/21/94	HAS NUR YEM SAN. LTD. ŞTİ.	215,129
SİİRT YEM FABRİKASI	4/21/94	REFİK KIZILAY	32,519
DİYARBAKIR YEM FABRİKASI	4/22/94	ARIK KARDEŞLER YEM LTD.	315,886
TUNCELİ YEM FABRİKASI	4/22/94	FENİŞ YEM SAN. TİC. A.Ş.	67,468
TATVAN YEM FABRİKASI	4/22/94	RONA OTOMOTİV KOLL. ŞTİ.	109,636
VAN YEM SAN. FABRİKASI	5/12/94	VAN YEM SAN. A.Ş.	286,329
İSTANBUL YEM FABRİKASI	5/13/94	JET ULUSAL GIDA SAN. A.Ş.	3,438,894
SİVAS YEM	6/1/94	HALUK DİNÇER	361
HASCAŃ GIDA	6/2/94	ALİ BAYSAL	6,531
TOROS İLAÇ PAZ.	6/21/94	TEKNİK SERVİS TİC. A.Ş.	64,668
AEG - ETİ	6/21/94	AEG Aktiengesellschaft	5,871,330
YEM SAN. A.Ş. KIRKLARELİ YEM	1/16/95	TAR.KREDİ KOOP.MERKEZ BİR.	577,574
HİLVAN YEM FAB.	2/28/95	OSMAN BAYSAL	236,571
MUŞ YEM FABRİKASI	4/3/95	AHMET ALAK	217,324
GİRESUN SÜT VE MAM.İŞL	6/5/95	HAYRİ BAKICI O.G.G	662,865
TURBAN A.Ş. KEMER MARİNA OT.	6/20/95	ALANYA ÖZKAYNAK A.Ş.	11,625,474
T.SÜT ÜRÜN. A.Ş. AFYON SÜT İŞL.	7/20/95	AFYON GIDA SAN	903,138
AMASYA SÜT VE MAM. İŞL	7/20/95	OĞRAŞ TOPTAN SAN.LTD ŞTİ	563,749
BAYBURT SÜT MAM.İŞL.	7/20/95	VURAL İŞAŞIR	419,429
ÇAN SÜT MAM.İŞL.	7/20/95	TİKVEŞLİ A.Ş.	361,255
ÇANKIRI SÜT MAM.İŞL.	7/20/95	AYTAÇ DIŞ TİC.YAT.SAN	473,549
ERZİNCAN SÜT VE MAM.İŞL	7/20/95	ASIR A.Ş.	360,799
ERZURUM SÜT VE MAM.İŞL.	7/20/95	ÖZATALAY A.Ş.	405,899
ESKİŞEHİR SÜT VE MAM.İŞL.	7/20/95	MİS SÜT A.Ş.	910,998
HAVSA SÜT MAM.İŞL	7/20/95	TRAKYABİRLİK	1,443,197
SİVEREK SÜT İŞL.	7/20/95	ALİ MURAT BUCAK	135,300
YATAĞAN SÜT İŞL	7/20/95	BODRUM SU ÜRÜNLERİ PAZ.	721,598
YÜKSEKOVA İŞL.	7/20/95	ŞÜKRÜ ACAR	112,750
TRABZON İŞL	7/20/95	DEMÇAT A.Ş.	812,825
SİNOP SÜT VE MAM.İŞL	7/28/95	RECEP ÖZDEMİR	378,712
BALIKESİR SÜT İŞL.	7/31/95	MAR TÜKETİM MAD.İTH.İHR.AŞ	3,208,556
BURDUR SÜT VE MAM.İŞL	7/31/95	MİS SÜT A.Ş.	2,696,078
İZMİR SÜT VE MAM.İŞL	7/31/95	MİS SÜT A.Ş.	6,795,900
LALAHAN SÜT VE MAM.İŞL	7/31/95	MİS SÜT A.Ş.	2,450,980
MUŞ SÜT VE MAM.İŞL	8/1/95	MUŞ OVASI SÜT ÜRNLERİ A.Ş.	122,111
ADİLCEVAZ SÜT VE MAM.İŞL	8/4/95	ADİLCEVAZ SULAMA KOOP	165,336

AKSARAY SÜT VE MAM.İŞL	8/8/95	AKSARAY AKSÜT MAM.LTD.ŞTİ	854,626
SİVAS SÜT VE MAM.İŞL	8/8/95	FAH-SEL SAN.ÜRÜNLERİ	396,634
ELAZIĞ SÜT VE MAM.İŞL.	8/16/95	ELSÜT A.Ş.	466,972
ET VE BALIK A.Ş. AFYON ET KOM.	8/16/95	ÖZERLER HOLDİNG	1,061,301
SULUOVA ET KOM.	8/16/95	AMASYA PANCAR EK. KOOP.	785,363
MALATYA ET KOM.	8/16/95	MALET MALATYA ET ÜR.SAN.A.Ş	658,006
KARS ET KOM.	8/17/95	ÇELİKLER TUR.	422,306
ELAZIĞ ET KOM	8/17/95	ELAZIĞ ET ÜR.ENT.TES.	844,612
ŞANLIURFA ET KOM	8/18/95	DEM-ET DEMİR ET. AŞ.	591,741
TATVAN ET KOM.	8/21/95	TAT-ET ENTEGRE ET SAN.	401,437
BAYBURT ET KOM.	8/25/95	NURTAT KOLOĞLU A.Ş.	481,534
İSTANBUL SÜT VE MAM.İŞL	8/29/95	SÜT ENDÜS.JURULUŞLARI A.Ş.	29,740,088
BURSA ET KOM	8/29/95	ET-BA BURSA O.G.G	1,256,623
BOLU SÜT VE MAM.İŞL	8/31/95	ABANT SÜT ORT.GİRİŞİMİ	1,484,021
ERSAN A.Ş.	8/31/95	ERZİNCAN PANCAR EK.KOOP.	125,410
ÇORUM SÜT VE MAM.İŞL.	9/8/95	CANSÜT GIDA SAN.	476,957
KASTOMANU ET KOM.	9/8/95	KASTOMONU ET GIDA A.Ş.	637,796
AĞRI ET KOM	9/11/95	AĞ-ET AĞRI ENT.TES.A.Ş.	532,413
ORÜS ORMAN A.Ş. AYANCIK İŞL.	2/5/96	AYANCIK BEL.ÖNDER O.G.G	3,180,560
ORÜS DEVREK İŞL.	2/5/96	M.ZEKİ HACIKULAOĞLU	1,367,641
ORÜS DÜZCE İŞL.	2/5/96	YILMAZ TRANS A.Ş.	2,401,323
ORÜS VEZİRKÖPRÜ İŞL.	2/5/96	VEZİRKÖPRÜ ORMAN ÜR. A.Ş.	5,788,620
ORÜS PAZARKÖY İŞL.	2/5/96	YÜCE İNŞ.A.Ş.	174,931
ORÜS ULUPINAR İŞL.	2/5/96	ÇEVİK ORMAN ÜRÜNLERİ A.Ş.	367,514
TURBAN A.Ş. ELMADAĞ DAĞ EVİ	2/6/96	NATHAŞ TURİZM A.Ş.	1,427,529
SÜMER HOLDİNG ADANA İŞL.	2/8/96	YÜKSEKBAŞ TEKS.A.Ş.	7,571,694
ERZİNCAN PAMUKLU SAN.İŞL.	2/8/96	ZAFER PAMUK VE TEKSTİL A.Ş.	1,151,529
ESKİŞEHİR BAŞ.SAN.İŞL	2/8/96	SARAR GİYİM SAN	3,959,365
HEREKE YÜNLÜ SAN.İŞL.	2/8/96	KİLİM-MEN-KÜÇÜKKAFKA MEN.	3,612,329
KARAMAN PAMUKLU SAN İŞL.	2/8/96	KOMBASSAN	10,016,721
NEVŞEHİR PAMUKLU SAN.İŞL.	2/8/96	NEVŞEHİR GİYİM SAN.	2,681,642
ŞANLIURFA YÜN YAPAĞI İİŞ.	2/8/96	ZAFER PAMUK VE TEKSTİL AŞ.	749,282
ORÜS BAFRA İŞL.	2/12/96	KUPA PAZARLAMA A.Ş.	3,168,248
İLİCA MOTELİ	2/12/96	ODEN İNŞ.TURZ.	2,380,127
ORÜS ANTALYA İŞL.	2/13/96	ÖZMUTLU MADENCİLİK A.Ş.	300,000
T.DENİZCİLİK İŞL. HASKÖY ATÖL.	10/21/96	VEHBİ KOÇ VAKFI	2,700,928
T.DENİZCİLİK İŞL. HOPA LİMANI	6/17/97	PARK DENİZ. VE HOPA LİM.İŞL.	4,004,718
TEKİRDAĞ LİMANI	6/17/97	AKPORT TEKİRDAĞ İŞL. A.Ş.	104,923,599
GİRESUN LİMANI	6/30/97	ÇAKIROĞLU GİRESUN LİM .A.Ş.	3,203,774
ORDU LİMANI	6/30/97	ÇAKIROĞLU ORDU LİM.İŞL.A.Ş.	1,607,887
SİNOP LİMANI	6/30/97	ÇAKIROĞLU SİNOP LİM.İŞL.A.Ş.	800,944
RİZE LİMANI	8/6/97	ASIM ÇİLLİOĞLU O.G.G.	5,606,605
ORÜS A.Ş ESKİPAZAR İŞL.	9/25/97	CESURLAR SAN.VE TİC.A.Ş.	300,000
KALKIM İŞL.	10/1/97	KALKIM ORMAN ÜRÜNLERİ .AŞ.	500,000
TURBAN A.Ş. KEMER MARİNA	10/13/97	PARK HOLDİNG A.Ş.	17,100,000
AKÇAY TATİL KÖYÜ	10/15/97	ODEN İNŞ.TUR.TİC.AŞ.	6,150,000
KUŞADASI MARİNA	10/17/97	TUR-YAT TURİSTİK	24,150,000
YENİCE İŞL.	10/20/97	YORÜS A.Ş.	600,000
AKSANTAŞ 2	10/24/97	GÜNEY SANAYİ VE TİC.A.Ş.	8,500,000
SÜMER HOLDİNG BÜNYAN İŞL.	10/31/97	BÜNYAN YÜN.TEKS.SAN.AŞ.	1,625,000
ERĞLİ PAMUKLU SAN.İŞL	10/31/97	ALBAYRAK TUR.TİC.A.Ş.	5,750,000
DEMİRKÖY İŞL.	10/31/97	DEMİRKÖY ORMAN ÜR. SAN.AŞ.	750,000
BARTIN İŞL.	10/31/97	BARTIN ORMAN ÜR. SAN.A.Ş.	1,640,000
BODRUM MARİNA	11/13/97	KARADA TURİZM İŞL.AŞ.	20,900,000
ORÜS ORMAN A.Ş. SAVŞAT İŞL.	2/27/98	TALAŞ AĞAÇ SAN.VE TİC.AŞ	155,000
SÜMER HOLDİNG DENİZLİ İŞL.	3/2/98	ZAFER PAMUK VE TEKSTİL A.Ş.	7,150,000
BOLU EMPRENYELEME TESİSİ	3/19/98	BAKSAŞ AHSAP KOR.SAN.AŞ.	211,000
ARHAVİ İŞL.	3/25/98	ÇELİKLER SAN.TİC.AŞ.	2,900,000
K.MARAŞ PAMUKLU SAN.İŞL	5/4/98	ARŞAN TEKSTİL TİC.SAN.A.Ş.	3,000,000
SODA SAN.A.Ş.	5/4/98	T.İŞ BANKASI A.Ş.	5,500,000
T. İŞ BANKASI (C)	5/6/98	HALKA ARZ	632,651,612
AFYON SİNCANLI YAP.TİF.TOP.S.	5/20/98	ÖZERLER HOLDİNG	1,210,000
SALİHLİ PALAMUT VE VALEKS İŞL.	5/29/98	AR-TU KİMYA SAN.VE TİC.AŞ	1,508,000
T.SÜT ÜR. A.Ş. GİRESUN SÜT İŞL.	6/5/98	HAYRİ BAKICI ORTAK G. GRUBU	662,865
T.DENİZCİLİK İŞL. ANTALYA LİM.	8/31/98	ORTADOĞU ANTALYA LİM.A.Ş.	29,000,000
MANNESMAN-SÜM.BORU END.	9/11/98	BORUSAN HOLDİNG	11,000,000
ARTVİN İŞL.	10/9/98	ARTVİN İMALAT SAN.VE TİC.A.Ş.	2,000,000
BORÇKA İŞL.	11/16/98	ARTVİN İMALAT SAN.VE TİC.A.Ş.	750,000
MERSİN SATIŞ MAĞAZASI	12/3/98	ESK AKARYAKIT .SAN.LTD.	81,000
MERSİN KONFEKSİYON TESİSİ	12/3/98	PALMIYE TEKSTİL SAN.TİC.A.Ş.	202,000
TURBAN A.Ş. ÜRGÜP MOTELİ	4/9/99	ODEN İNŞ.TUR.TİC.A.Ş.	3,100,000
ORÜS ORMAN ÜR. A.Ş. CİDE İŞL.	12/1/99	NİHAT ASLAN	975,000
ET VE BALIK A.Ş. SİVAS ET KOMB.	2/21/00	SİVAS TİC.BORSASI	1,225,000
BURDUR ET KOMBİNASI	2/25/00	BURDUR GÜÇ BİRLİĞİ GIDA SAN	875,000
ESKİŞEHİR ET KOMBİNASI	2/28/00	ÇELİKLER TURİZM	1,176,000
GAZİANTEP ET KOMBİNASI	3/3/00	G.ANTEP ET KOMBİNASI	1,075,000
TÜPRAŞ (A)	4/7/00	HALKA ARZ	1,104,520,664
KARADENİZ BAKIR MURGUL İŞL.	5/30/00	MURSAN A.Ş.	568,148
SEKA'YA AİT BALIKESİR İŞL.	7/11/00	GBS GENTAŞ A.Ş.	760,000
PETROL OFİSİ A.Ş.	7/21/00	İŞ DOĞAN A.Ş.	1,260,000,000
ALANYA LİMANI	11/28/00	ALNYA LİM.İŞL.	1,600,000

T.DENİZCİLİK MARMARİS LİMANI	1/26/01	MARMARİS LİMAN İŞL.A.Ş.	14,900,000
SEKA DALAMAN İŞL.	3/22/01	MOPAK KAĞ.SAN. VE TİC.A.Ş.	40,000,000
T.DENİZCİLİK İŞL.KUŞADASI LİM.	7/2/01	EGE LİMAN İŞL.A.Ş.	24,300,000
SEKA DOSTEL ALÜM.SÜLF. SAN.	11/16/01	ŞAPHANELİLER KİMY.MAD. A.Ş.	500,000
PETROL OFİSİ A.Ş.	3/15/02	HALKA ARZ	168,371,170
PETROL OFİSİ A.Ş.	3/15/02	ULUSLARASI PİYASALAR	38,800,000
PETROL OFİSİ A.Ş.	7/31/02	İMKB	70,814,000
SÜMER HO. SAKARYA TRAKTÖR	5/17/03	SAKARYA 17 AĞUSTOS GRUBU	2,300,000
T.DENİZCİLİK İŞL.ÇEŞME LİMANI	5/28/03	ULUSOY ÇEŞME LİM.İŞL.A.Ş.	11,250,000
SEKA'YA AİT AFYON İŞL.	5/30/03	GAP İNŞ.YAT.DİŞ.TİC.A.Ş.	3,100,000
SEKA'YA AİT BALIKESİR İŞL.	6/10/03	ALBAYRAK TURİZM İNŞ.TİC.A.Ş.	1,100,000
SEKA'YA AİT ÇAYCUMA İŞL.	6/19/03	OYAK KAĞIT AMB.SAN.TİC.A.Ş.	13,590,000
İŞ BANKASI C (%0.09)	9/12/03	İMKB	3,240,501
ARÇELİK (%0.13)	9/12/03	İMKB	1,807,993
TOFAŞ (%0.33)	9/12/03	İMKB	2,070,974
SEKA TAŞUCU TERSANE ALANI	9/15/03	MERSİN ORTAK GİRİŞİM GRUBU	1,935,000
ARÇELİK (%0.35)	9/16/03	İMKB	5,013,806
ARÇELİK (%0.88)	9/17/03	İMKB	12,538,594
TOFAŞ (%1.85)	9/17/03	İMKB	11,581,105
MEYBLUZ A.Ş.	9/30/03	GÜLSAN ŞEKERLEME SAN.	2,610,000
ARÇELİK (%0.01)	10/3/03	İMKB	250,533
ÜNYE ÇİMENTO (%0.01)	10/7/03	İMKB	15,509
SEKA AKSU İŞL.	10/21/03	MİLDA MECMUA GAZETE DAĞ. PAZ.	3,500,000
TDİ'YE AİT DİKİLİ LİMANI	11/20/03	DİKİLİ LİM.İŞL.ORTAK G.GRUBU	4,250,000
TDİ'YE AİT TRABZON LİMANI	11/20/03	ALBAYRAK TURİZM İNŞ.TİC.A.Ş.	20,160,000
GERKONSAN A.Ş.	12/17/03	TÖREM ORTAK GİRİŞİM GRUBU	3,500,000
TEKEL İÇKİ	12/23/03	NUROL LİMAK ÖZALTIN TÜTSAB	292,000,000
SEKA KARACAŞU İŞL.	1/31/04	BURHAN ÇELİK AHŞAP MAM.	1,845,000
TÜGSAŞ GEMLİK GÜBRE SAN.	2/24/04	YILYAK YAKIT PAZARLAMA	83,100,000
İGSAŞ İSTANBUL GÜBRE SAN.	2/24/04	YILDIZ ENTEGRE AĞAÇ SAN. A.Ş.	100,500,000
ESGAZ A.Ş.	3/10/04	KOLİN İNŞ.TURİZM SAN.TİC.A.Ş.	43,000,000
SÜMER HÖL. BEYKOZ KUNDURA	4/10/04	YILDIRIM DIŞ TİC.VE PAZ. A.Ş.	29,750,000
DİV-HAN'A AİT DİVRİĞİ İŞL.	4/10/04	ERDEMİR	28,500,000
ETİ BAKIR	4/12/04	CE-KAN İNŞAAT MAKİNA	21,879,000
BURSAGAZ A.Ş.	4/19/04	ÇALIK ENERJİ VE SAN.TİC.A.Ş.	120,000,000
SAMSUN GÜBRE SAN A.Ş.	5/13/04	ERKAN İNŞ.VE MADEN. SAN.VE TİC.LTD	54,150,000
SÜMER HOLDİNG TÜMOSAN	5/28/04	ALÇELİK ÇELİK YAPI İNŞ.SAN.	27,200,000
AMASYA ŞEKER FAB. %15 HİSSE	8/11/04	S.S. AMASYA PANCAR EK. KOOP.	1,250,000
ETİ GÜMÜŞ A.Ş.	8/13/04	SÖĞÜTSEN SERAMİK MADEN A.Ş.	41,200,000
ETİ KROM A.Ş.	9/14/04	YILTAŞ İNŞ.TİC.LTD	58,050,000
ÇAYELİ BAKIR İŞLETMELERİ	9/23/04	İNMET MINING CORP.	49,250,000
İGSAŞ KÜTAHYA GÜBRE SAN.	10/1/04	YILDIZ ENTEGRE AĞAÇ SANAYİ	10,740,000
BET KÜTAHYA ŞEKER FAB.AŞ	10/1/04	TORUNLAR GIDA VE A.Ş.	21,438,000
SÜMER HOLDİNG BAKIRKÖY İŞL.	10/6/04	DOĞA MADENCİLİK END. A.Ş.	44,000,000
ETİ ELEKTROMETALURJİ A.Ş.	10/25/04	AKSU MADENCİLİK	15,320,000
SEKA AKKUŞ İŞL.	11/9/04	AKKUŞ GENÇ GİRİŞİMCİLER	702,000
THY (II)	12/3/04	HALKA ARZ	191,279,167
ATAKÖY TURİZM A.Ş.	2/2/05	DENİZCİLER ATAKÖY GİR. GRUBU	33,697,800
ATAKÖY OTELCİLİK A.Ş.	2/2/05	DENİZCİLER ATAKÖY GİR.GRUBU	62,796,760
ATAKÖY MARINA VE YAT İŞL.	2/2/05	DENİZCİLER ATAKÖY GİR.GRUBU	23,755,420
TÜPRAŞ	3/4/05	İMKB	453,977,633
PETKİM (II)	4/15/05	HALKA ARZ	273,719,603
TÜGSAŞ SAMSUN GÜBRE A.Ş.	6/3/05	TOROS GÜBRE VE KİMYA END.	41,000,000
KUŞADASI TATİL KÖYÜ	6/4/05	GLOBAL ALTYAPI HİZ.İŞL.A.Ş.	34,500,000
SÜMER HOLDİNG MANİSA PAM.	6/18/05	MANİSA OTAK GİRİŞİM GRUBU	3,751,000
SÜMER HOLDİNG SARIKAMIŞ İŞL.	6/18/05	KARADENİZ PETROL İNŞ.TUR.LTD	1,325,000
ETİ ALÜMİNYUM A.Ş.	7/27/05	CE-KA İNŞ.MAK. MADEN. PET..A.Ş	305,000,000
ETİ MADEN MAZIDAĞI FOSFAT	7/27/05	TOROS TARIM SAN.	7,250,000
KTHY (Kıbrıs Türk Hava Y.. Ltd.Şti)	9/9/05	ADA HAVACILIK VE TAŞIMA. A.Ş.	33,000,000
ADAPAZARI ŞEKER FAB.	10/14/05	S.S. ADAPAZARI PANCAR KOOP.	45,750,000
İSTANBUL HİLTON OTELİNİN ÖZ.	10/14/05	ORTADOĞU OTOMOTİV TİC.A.Ş.	22,550,000
TÜPRAŞ %51 ORANINDAKİ HİSSE	11/8/05	KOÇ-SHELL ORTAK GİR.GRUBU	4,140,000,000
T.TELEKOM	11/14/05	OGER TELEKOM	6,550,000,000
PETKİM	12/5/05	İMKB	6,257,009
ERDEMİR EREĞLİ DEMİR ÇEL. FAB.	12/6/05	OYAK	2,770,000,000
EMEKLİ SAN. BÜYÜK EFES OTELİ	12/26/05	TAHİNCİOĞLU-NİDA M.V. GRUBU	121,500,000
EMEKLİ SAN. B. ANKARA OTELİ	12/26/05	ÇELİKLER TAAHHÜT VE SAN. A.Ş.	36,830,000
EMEKLİ SAN. KIZILAY EMEK İŞH.	3/8/06	TALİP KAHRAMAN İNŞ.A.Ş.	55,500,000
BAŞAK SİGORTA VE EMEK. A.Ş.	5/16/06	GROUPAMA İNTERNATİONAL	268,000,000
THY (III)	5/18/06	HALKA ARZ	207,820,151
EMEKLİ SAN. B. TARABYA OTELİ	6/30/06	BAYRAKTARLAR HOLDİNG	145,300,000
T. HALK BANKASI	5/4/07	HALKA ARZ	1,838,642,981
TCDD MERSİN LİMANI	5/11/07	PSF-AKFEN	755,000,000
TCDD-İZMİR LİMANI	7/3/07	GLOBAL-HUTCHISON-EİB OGG	1,275,000,000
PETKİM	7/5/07	TRANSCENTRALASIA PETROCH.	2,050,000,000
ARAÇ MUAYENE İST. I.BLG	8/15/07	TÜVTURK KUZAY TAŞIT A.Ş.	300,250,000
ARAÇ MUAYENE İST.II.BLG	8/15/07	TÜVTURK KUZAY TAŞIT A.Ş.	313,250,000
TCDD DERİNCE LİMANI	11/22/07	TÜRKERLER OGG	195,000,000
DİĞER TESİS ve VARLIK SATIŞLARI			861,069,162
		TOPLAM	30,025,399,532

Kaynak: KİGEM (Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi) ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı verilerinden derlenmiştir.

ETİ Alüminyum Tesisleri ve Oymapınar Barajı ve HES'in Özelleştirme Süreci

Dursun YILDIZ
USİAD Genel Başkan Danışmanı

10 Mart 2005

Oymapınar HES Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na Devredildi

Mülkiyeti DSİ Genel Müdürlüğü'ne ait olan Oymapınar HES (Hidroelektrik Santrali), 10 Mart 2005 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na devredilmiştir. DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan Oymapınar HES; her biri 135 MW olan toplam 540 MW kurulu gücünde 4 üniteden oluşan ve yılda ortalama 1 620 GWh elektrik üretebilecek kapasitede olan bir projedir. Manavgat Çayı üzerinde yer alan bu hidroelektrik santral, Oymapınar'ın 80 km kuzeyindeki Seydişehir Alüminyum Tesisleri'nin enerji ihtiyacını karşılamak amacıyla da inşa edilerek, 1984 yılında işletmeye açılmıştır.

Aynı yıl mülkiyeti DSİ'de kalmak kaydıyla TEK'e, 1990 yılında yapısal değişiklik sebebiyle EÜAŞ'a ve 2004 yılında da Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı ile özelleştirme bünyesinde bulunan Eti Alüminyum A. Ş.'ye devredilmiştir.

Devir töreninde bir basın açıklaması yapan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Dr. M. Hilmi GÜLER, "Seydişehir Alüminyum Tesisleri'nin Türkiye'nin en önemli projelerinden birisi olduğuna dikkat çekerek "Alüminyum çok önemli bir malzeme ve önemi hiçbir zaman azalmayacak bir metal. Dolayısıyla Oymapınar Barajı ile çok güzel bir birlikteliği olacak bu tesislerin. Yani biz bir anlamda Seydişehir Alüminyum Tesisleri ile Oymapınar Barajı'nı evlendiriyoruz. İnşallah bu birliktelik hayırlı olur" diyerek Seydişehir tesisleri ile birlikte Oymapınar Barajı ve HES'in de satış kapsamına alındığını açıklamıştı.

17 Haziran 2005

17 Haziran 2005

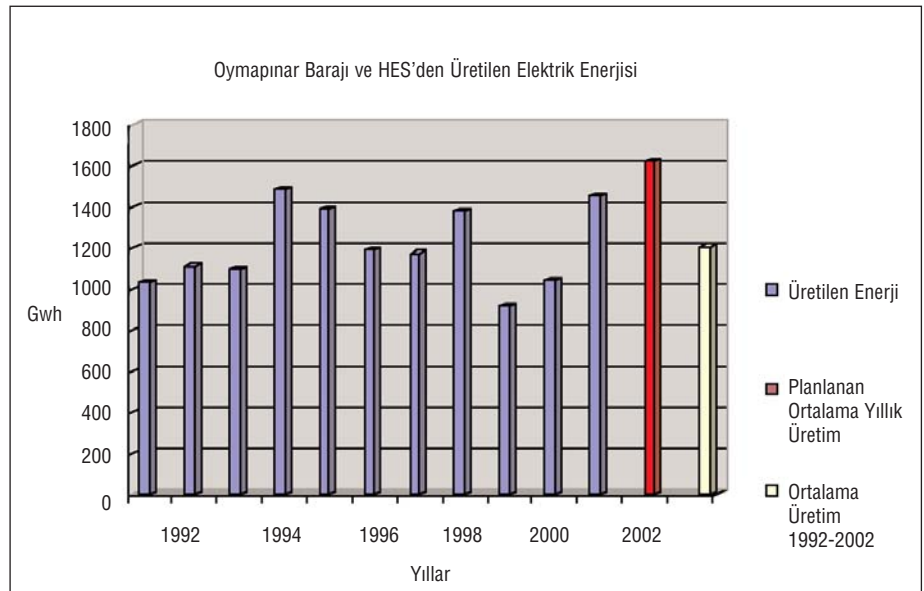
Eti Alüminyum A.Ş. İçin Nihai Pazarlık Görüşmeleri Tamamlandı Oymapınar Barajı ve HES Birlikte Satılacak

Eti Alüminyum A.Ş.'de bulunan %100 oranındaki İdare hissesinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi amacıyla 17 Haziran 2005 tarihinden yapılan nihai pazarlık görüşmelerinde en

yüksek teklifi 305.000.000 ABD\$ ile CE-KA İnşaat Makina Madencilik Petrolcülük Turizm Nakliyat Sanayi ve Ticaret A.Ş. verdi. Teklif onay aşamasında bulunuyor.

Bu özelleştirme programı kapsamında tesise elektrik enerjisi üreten Oymapınar Barajı ve HES'in 49 yıllık işletmesi de tesisi satın alan şirkete devredilecek. Oymapınar Hidroelektrik Santrali, Ağustos 2003 yılında Eti Alüminyum A.Ş.'ye bağlanarak maliyet sorununu önemli ölçüde çözen Seydişehir Alüminyum Tesisleri, 2004 yılında 26,5 milyon dolar kâr ettiği halde Oymapınar Barajı ile birlikte özelleştirilme kapsamına alınmıştır.

Fabrika 1967 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile yapılan bir anlaşma ile Seydişehir'de kurulmuştu. Tesisten yılda yaklaşık 60 bin

ton alüminyum üretilmekte olup bunun bir bölümünden profil, levha, rulo, şerit, folyo yapılmakta bir bölümü de külçe ve ingot olarak alüminyum işleyen özel sektör fabrikalarına satılmaktaydı. Kurulduğundan beri kapasitesi arttırılmadığı ve teknolojisi yenilenmediği için tesis bugünkü talebin ancak yüzde 30'unu karşılayabilme durumuna gerilemiştir.

Türkiye Alüminyum Sanayi

Türkiye'de birincil Alüminyum üreten tek kuruluş, Eti Holding bünyesindeki Seydişehir Alüminyum Tesisi'dir. Özel sektör kuruluşları sadece yarı ürün ve/veya uç ürünler üreten, bir anlamda alüminyum işleyen kuruluşlardır. Alüminyum sektöründe değişik alanlarda faaliyet gösteren, çoğunluğu küçük ölçekli olmak üzere, yaklaşık 400 civarında firma mevcuttur.

Seydişehir Alüminyum Tesislerinin sıvı alüminyum (birincil alüminyum) üretiminde tek kuruluş olması ve kapasitesinin yurt içi talebi karşılamaması sonucu, talep ile üretim arasındaki fark 1985 yılından itibaren, külçe, ingot ve/veya yarı ürün halinde dış alım yoluyla karşılanmaya başlamıştır.

Seydişehir Alüminyum Tesisleri

Türkiye'de alüminyum hammadde aramaları ve bir alüminyum fabrikasının kurulması il olarak 1938 – 1942 yıllarında, İkinci Sanayi Kalkınma Planı döneminde gündeme gelmiştir.

1960 yılı başlarından itibaren Maden Tetkik Arama (MTA) tarafından sürdürülen boksit aramaları sonucunda, 1962 yılında Seydişehir'de sanayi için uygun kalite ve miktarda boksit rezervi tespit edildi.

Seydişehir'de bir alüminyum tesisi kurulması ve bulunan mevcut boksit cevherinin değerlendirilmesi amacıyla 9 Mayıs 1967 tarihinde SSCB Hükümeti adına Tiajpromexport ile Türkiye Cumhuriyeti adına Etibank Genel Müdürlüğü arasında, malzeme, teçhizat ve teknik konularda 15 yıl vadeli, yüzde 2,5 faizli 62 milyon dolarlık bir ticari anlaşma imzalandı. Anlaşmaya çerçevesinde Seydişehir'de bir alüminyum fabrikası, İskenderun'da demirçelik fabrikası ve Aliağa'da petrol rafinerisi kuruldu.

nerisi kuruldu.

Seydişehir bölgesindeki Boksit cevherlerini işlemek için 9 Mayıs 1967 tarihinde Etibank Genel Müdürlüğü ile Tiaipromexport (SSCB) arasında imzalanan anlaşma ile 60.000 ton/yıl kapasiteli birincil alüminyum fabrikası kurulması çalışmaları başlamıştır. Fabrika binalarının temeli 13 Ekim 1969 tarihinde atılan tesis Ocak 1977 yılında % 100 kapasiteye ulaşmıştır. 8 ay sonra Türkiye'nin içinde bulunduğu büyük enerji sıkıntısı nedeniyle Eylül 1977'de % 50 kapasiteye düşürülmüştür. Temmuz 1980'de kapasite % 75'e çıkarılmış fakat Ağustos 1981'den itibaren devam eden enerji krizi nedeniyle kapasitede dalgalanmalar olmuştur. Daha sonra Haziran 1983'de kapasite % 35'e kadar düşmüştür. Ocak 1984'de % 50, Temmuz 1984'de % 75, Mayıs 1985'de % 100 kapasiteye ulaşılmıştır. Bu tarihten itibaren % 100 kapasiteyle üretime (60.000 Ton/Yıl) devam edilmiştir.

Üretim

1970 yılında 18.000 ton civarında bulunan yurtiçi alüminyum tüketimi günümüzde ~ 175.000 ton/yıl düzeyine ulaşmıştır. Tüketimin bu seviyelere ulaşmasında ulusal bir kaynaktan Alüminyum hammadde ve mamullerinin teminindeki kolaylık büyük rol oynamış ve sayıları giderek çoğalan alüminyum işleyicisi niteliğindeki sanayi kolunun alüminyuma talebini her

geçen gün artırmıştır. Seydişehir Alüminyum Tesisleri, mevcut teknolojisi ve kapasitesi ile ülke ihtiyacının sadece ~ 60.000 tonunu (~ %30'unu) karşılayabilmektedir.

Dünya Alüminyum Üretim Maliyetleri

Birincil alüminyum üretiminin en önemli girdisi elektrik enerjisidir. Elektrik enerjisinin birim tüketimi, 1980 yılında dünyada ortalama 17,0 kwh/kg-alüminyum olarak gerçekleşmişken, 1995 yılında birim enerji tüketimi 15,7 kwh/kg-alüminyum seviyesine gerilemiştir. Günümüzde ortaya çıkan teknolojik gelişmeler sonucu, özgül enerji tüketimi ~ 13 kwh/kg-alüminyum seviyelerine kadar düşmüştür.

Maliyetler

Birincil alüminyum üretiminde maliyet içindeki en önemli kalemler elektrik enerjisi olup, maliyetin yaklaşık % 40'ını oluşturmaktadır. Geriye kalan %60'ın; yaklaşık % 30'unu malzeme-hammadde giderleri, yaklaşık % 30 diğer giderleri ise personel giderleri oluşturmaktadır.

Uzun bir dönem boyunca Seydişehir Alüminyum Tesisleri, dünya alüminyum sektöründe en pahalı elektrik enerjisi satın alan kuruluş olmuştur. Batı dünyası alüminyum üreticilerinin elektrik enerjisi satın alma fiyatları ~ 2 cent/kwh seviyesinde iken, Seydişehir Alüminyum Tesisleri için bu fiyat iki

kat daha fazla olup ~ 4 cent/kwh olarak tahsil edilmiştir.

Seydişehir Alüminyum Tesislerinde tüketilen elektrik enerjisi için, bu konuda çıkarılan kararnameler ile 1977-1981 yılları arasında "sabit fiyat uygulaması", 20.08.1981 tarihinden sonra da %50 fiyat indirimi uygulanmak suretiyle koruyucu tedbir uygulanmıştır. Daha sonrasında bu oran 08.11.1990 tarihinde %40'a çekilmiş ve tesisin satışına kadar bu şekilde uygulanmıştır.

Oymapınar Barajı ve HES

■ Tesiste birim imalat maliyetinin yüzde 45'ini elektrik enerjisi maliyeti oluşturmaktadır.

■ Oymapınar'ın elektriği Seydişehir'e 4.40 centten satılmıştır.

■ Seydişehir'in satışına karar verilince Oymapınar Hidroelektrik Santrali Seydişehir Alüminyum Fabrikası'na devredilmiştir.

Oymapınar barajı daha çok Seydişehir Alüminyum Tesislerinin yüksek enerji ihtiyacını karşılamak için inşa edilmiştir. Ancak tesis kamu tarafından işletilirken üretebileceği ilave enerji ile tüm ülke için katma değer yaratabilecek iken özelleştirme kapsamına alınarak devredilmiştir.

Seydişehir Alüminyum tesisindeki birim üretim maliyetinin % 45'ini oluşturan enerji artık Oymapınar barajından 0.15 cent/kwh civarında olan çok düşük üretim maliyetine üretilmektedir. Bu durum tesisi satın alan şirket açısından oldukça karlı bir alışveriş, stratejik tesislerimizin haraç mezat devri açısından ise çok özel bir durumu ortaya koymaktadır.

Seydişehir Alüminyum tesisleri, sanayi tesisleri arasında „çok ucuz enerji kaynağı ile birlikte özelleştirilen „ender örneklerden birini teşkil etmiştir.

Tesisin Satışı Konusunda Getirilen Bazı Şartlar

TBMM KİT Komisyonu'ndaki tar-

tışmalarda tesisin satışı konusunda getirilen şartlar şöyle sıralanmıştır;

■ İmza atıldıktan sonraki beş yıl içinde yatırımcı en az 110 milyon dolar yatırım yapacak.

■ Şirketin üretiminde kullanılan boksit madeninin işlenmeden ihracı yasaklanacak.

■ Şirketin özelleştirme sonrasında süregelen ortalama kapasite ile çalışmasını, bugüne kadarki üretim miktarı kadar üretim yapmasını teminen, 49 yıl süreyle üretim yapılacaktır.

■ Oymapınar HES, otoprodüktör lisansı dışında kullanılamayacak. Elektrik üretiminin en fazla yüzde 25'i diğer kullanıcılara satılabilecek.

Değerlendirme

IMF dayatmaları sonrasında, özelleştirme kararlarının ilgili bakanlıkların bile haberi olmadan Resmi Gazete'de yayımlanıp yürürlüğe girdiği ülkemizde bu uygulamalardan birçok stratejik tesisimiz de nasibini almıştır. Bunların arasında Seydişehir Alüminyum Tesisleri ve Oymapınar Barajı ve HES 'de bulunmaktadır. Bu satış kapsamında Boksit madenlerinin ruhsatı ve Antalya'daki limanımızın 49 yıllık kullanım hakkı da verilmektedir.

Ancak özelleştirilen birçok sanayi tesisimizin arasında ETİ /Seydişehir Alüminyum A.Ş tesisleri aşağıdaki nedenlerden dolayı özel bir yer tutmuştur.

■ Tesisin elektrik enerjisini sağlayan Oymapınar Barajı ve HES (Hidroelektrik Santrali), 2004 yılında Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı ile özelleştirme kapsamında bulunan Eti Alüminyum A. Ş.'ye devredilmiştir. Daha sonra özelleştirme programı kapsamındaki tesise elektrik enerjisi üreten Oymapınar Barajı ve HES'in 49 yıllık işletmesi de tesisi satın alan şirkete devredilmiştir.

■ Tesise 305 milyon ABD Doları fiyat teklif eden şirket üretim maliyetinin

de % 40 gibi önemli bir yere sahip olan elektrik enerjisini 0.15 cent gibi çok düşük bir işletme maliyeti ile üretecek ve hatta elektrik üretiminin % 25 ini diğer kullanıcılara da satabilecektir. Oymapınar Barajı ve HES'den üretilen elektrik enerjisinin tesisin ihtiyacını aşması durumunda bu enerji hiçbir ücret talep edilmeden enterkonnekte sisteme verilme şartı yerine şirkete bu elektriği satma avantajı sağlanmıştır.

■ Eti Seydişehir Alüminyum A.Ş'de özelleştirme imzası atıldıktan sonra teknoloji yenileme için ilk beş yıl içinde yatırımcının en az 110 milyon dolar yatırım yapması şartı bulunmaktadır. Bu durumda yenilenen teknoloji ile birim imalat başına kullanılacak elektrik enerjisi miktarı da azalacaktır. Oymapınar Barajının kapasitesi ile üretilen elektrik enerjisinin ihtiyaçtan fazla olabileceği de dikkate alınarak şirket lehine olarak üretilen elektrik enerjisinin % 25'ini diğer kullanıcılara satabilme avantajı sağlanmıştır.

■ Oymapınar HES'in son 10 yıllık ortalama üretimi 1,2 milyar kWh olduğu göz önüne alınırsa bu üretimin % 25'inin karşılığı olan 300 milyon kWh elektrik enerjisinin satılabileceği ortaya çıkmaktadır. Bu satış ortalama 10 cent'ten yapıldığında yıllık getirisi 30 milyon dolar olmaktadır.

■ ETİ Seydişehir Alüminyum Tesisleri A.Ş, enerji kaynağı ile birlikte ve neredeyse bu enerji kaynağından "satılmasına izin verilen elektrik enerjisinin serbest piyasadaki satışından 10 yılda elde edilebilecek gelir karşılığında" özelleştirilmektedir. Bu durum özelleştirilen tesisler içinde çok özel bir örnek teşkil etmektedir.

Yanıt Bekleyen Sorular

■ Seydişehir Alüminyum Tesisleri kamu eliyle işletilirken Oymapınar HES'in elektriği tesise 4.4. cent'den değil de 29 kat daha düşük bir fiyat olan 0.15 cent'den (TEİAŞ tarafından belirlenen üretim maliyetinden) satılma idi alüminyum'un dünya piyasasında daha düşük olan birim fiyatları ile rekabet edilemez miydi?

■ Tesisin kapasitesini arttırmak ve teknolojisini yenilemek için ödenek ayırmak veya kredi bulmak mümkün değil miydi?

■ Oymapınar Barajı yıllık ortalama

ma eneri üretme kapasitesi açısından işletmedekiler arasında ülkemizin altıncı büyük hidroelektrik santrali dir.1992-2002 yılları arasında Oymapınar Barajı'nun ortalama yıllık elektrik enerjisi üretimi 1.2 milyar Kwh olmuştur.Bu miktarın bugünkü serbest piyasa'da ortalama satın alma bedeli 120 milyon \$ dır.Bu durumda Seydişehir Alüminyum tesisleri, Oymapınar Barajı ve HES ile birlikte bu barajın sadece 2.5 senelik enerji satış bedeline satılmıştır. Bu satışın sadece bu açıdan bile rasyonel olmadığı açık değildir?

■ Türkiye'de birincil Alüminyum üreten tek kuruluş olan ETİ Seydişehir Alüminyum A.Ş., 1999 yılında özelleştirme kapsamına alınmış, 2000 yılında kapsamdan çıkarılmış, 2003 Eylül ayında ise yeniden özelleştirme kapsamına alınmıştır. Oymapınar Elektrik Santralinin 2003 Ağustos'unda ETİ Alüminyum A.Ş.'ye bağlanmasıyla maliyet sorunu önemli ölçüde ortadan kalkan, ürün kalitesi ve pazar yönünden en verimli dönemini yaşayan ve tam kapasitenin üzerinde çalışan Seydişehir Alüminyum Tesisleri 2004 yılında 26,5 milyon dolar kâr ettiği halde Oymapınar Barajı ile birlikte özelleştirilmek üzere neden satışa çıkarılmıştır?

■ Yapılacak teknoloji yenileme yatırımları ile Seydişehir Alüminyum Tesislerinin ülkemiz sanayisinin en yüksek katma değer yaratan kuruluşlarından biri olmasının önünde ne gibi engel vardı?

■ 1973 yılından satışına kadar alüminyum üretimini sürdüren Seydişehir Alüminyum Tesislerinde mevcut kapasiteyi etkileyecek teknolojik so-

runların yaşandığı bilinmektedir. Yaratılacak kaynak ile tesisin darboğazdan çıkarılması ve ülke gereksinimi göz önüne alınarak uygun, rasyonel modernizasyon çalışmalarına başlanmasına hangi anlayış engel olmuştur.

■ İç tüketimin 175.000 ton/yıl olduğu ülkemizde 60.000 ton/yıl kapasitesiyle alüminyum sektörünün ancak % 30'unu karşılayan ve Dünya alüminyum sektöründe en pahalı elektrik enerjisi satın alan kuruluş olan Seydişehir Alüminyum Tesislerinin enerji sorununa neden kalıcı bir çözüm bulunamamıştır?

■ Oymapınar Barajının kapasitesi ile üretilecek elektrik enerjisinin ihtiyacı fazla olabileceği de dikkate alınarak şirket lehine olarak, üretilecek elektrik enerjisinin % 25'ini diğer kullanıcılara satabilme avantajı sağlanmıştır.Bu avantajın tesisi alan şirkete tanınmasının Seydişehir Alüminyum tesislerinin özelleştirme nedenleri ve mantığı içindeki yeri nasıl açıklanabilir?

29 Haziran 2006

Seydişehir

Özelleştirmesinde

Yürütmeyi Durdurma!

Danıştay, Seydişehir alüminyum tesislerinin özelleştirilmesine ilişkin ihale şartnamesi ve ihale komisyonu kararı ile nihai satışı uygun bulan Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) kararının yürütmesini durdurmuştur.

Danıştay, 29 Haziran 2006 tarihli kararıyla Seydişehir alüminyum tesislerinin özelleştirilmesine ilişkin ihale şartnamesi ve ihale komisyonu kararı ile nihai satışı uygun bulan Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) kararının yürütmesini durdurmuştur.

TESİŞ Sendikası'nın Seydişehir Alüminyum Tesislerinin blok satış yoluyla özelleştirilmesine ilişkin ÖYK kararının uygulanması doğrultusunda ihale şartnamesi ve ihale komisyonun satış kararının iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açtığı davada ilk aşama sonuçlanmıştır.

KİGEM ve TMMOB Metalürji Mühendisleri Odası'nın ihale şartnamesi çerçevesinde nihai satışı uygun bulan ÖYK Kararı'nın iptali ve yürütme-

nin durdurulması istemiyle açtıkları davada da ilk karar verilmiş ve 13. Daire, söz konusu ÖYK kararının yürütmesini de durdurmuştur. Davalı Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, bu kararlara itirazını Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu karara bağlayacaktır.

27 Kasım 2007

Danıştay'dan Son Karar! İptal!

Danıştay 13. Dairesi 27.11.2007 tarih ve 2007/7898 no'lu kararı ile ETİ Alüminyum A.Ş.'nin Özelleştirme İşlemini İptal Etmiştir

TMMOB Metalurji Mühendisleri Odasının ve KİGEM'in birlikte açmış olduğu; "Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK)'nun 13.08.2003 tarih ve 2003/49

sayılı kararı ile özelleştirme kapsam ve programına alınan ve ÖYK' nun 06.04.2005 tarih ve 2005/45 sayılı kararı ile özelleştirme yöntemi belirlenen Eti Alüminyum A.Ş.'de bulunan %100 oranındaki kamu payının "satış" yöntemiyle blok hisse satışı şeklinde özelleştirilmesini teminen 17.06.2005 tarihinde yapılan ihalede nihaî tekliflerin ve değer tespit sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu ihale şartnamesi çerçevesinde satılmasına ilişkin 25.07.2005 tarih ve 2005/84 sayılı özelleştirme Yüksek Kurulu kararının iptali ve yürütmenin durdurulması istemli" davasında Danıştay 13. Dairesi 27.11.2007 tarih ve 2007/7898 nolu kararı ile Eti Alüminyum A.Ş.'nin özelleştirme işlemini iptal etmiştir.

Ülkemizin boksit cevherinden alü-

minyum uç ürünleri üreten yegane entegre tesisi olan Eti Alüminyum Tesisleri 13 Ağustos 2003 tarihinde özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile özelleştirme kapsam ve programına alınmıştır.

Eti Alüminyum Tesislerinin özelleştirmesi ile ilgili olarak Danıştay daha önce 29.05.2006 tarihinde yürütmeyi durdurma kararı vermişti. Ancak bu yürütmeyi durdurma kararı uygulanmadığı gibi yargı kararını uygulamayanlar hakkında yargılamaya da izin verilmemiştir.

Son olarak da Danıştay, ETİ Alüminyum AŞ ve Oymapınar Barajı ve HES'inin özelleştirmesini 4046 sayılı yasaya aykırı olduğu gerekçesi ile İptal etmiştir..Şimdi yapılması gereken bu kararın uygulanmasıdır. ■

Tekel Özelleştirmesinde Yeni Gerçekler

Prof. Dr. Tayfun ÖZKAYA
Ege Üniversitesi Öğretim Üyesi

British American Tobacco (kısa BAT) firmasına altı sigara fabrikasının yanında iki yıllık yaprak tütün stoku da hediye edildi. Kamuoyuna bu konuda bilgi verilmemişti. Bu bilgiyi, adının anlamı Türkçeye İngiliz-Amerikan Tütün Firması diye çevirebileceğimiz BAT'ın web sayfasından öğrenebildik. İsteyenler bakabilir. Bu bilginin ortadan kaldırılabileceği ihtimaline karşı web görüntüsünü kaydettik. Ancak bu bilgiyi ihale öncesinde veya sonrasında Türkiye resmi yetkililerin hiçbir açıklamasında bulamamıştık. Konuyla ilgili arkadaşlara sorduğumda ihale şartnamesinin gizli olduğunu söylediler. Kişisel olarak herkes gibi Tekel'in varlığı üzerinde bir vatandaş olarak haklarım var. En

azından ne satılacağı konusunda doğru bir bilgi edinmek hakkımdır sanırım. Ancak böyle yapılmadı. Hepimizin kesesinden iki yıllık yaprak tütün stoku da hediye ediliyor.

Tekel'in özelleştirilmesiyle sigara sanayi tümüyle yabancıların eline geçiyor. Pazar payları şöyle olacak: Philip Morris %44, BAT %37, JTI %9, European Tobacco %7, Imperial %3. Özelleştirmeler güya rekabet sağlamak için yapıyordu. Görduğümüz ise düpedüz oligopol piyasası. Yani bir takım tekeli. Az sayıda firmanın rekabeti. Bunun ekonomiye zararlı olduğunu liberal ekonomiye inanan ders kitapları yazarları bile söylüyor. Ekonomi teorisi bu durumlarda firmaların istediği fiyattan yaprak tütün alabilecekleri, istedikleri fiyattan da sigara satabileceklerini ortaya koyuyor. İlk iki firma piyasanın

%81'ini tutuyor. Bizim neoliberal Ayetullahlar ne diyecek bakalım? Hala rekabet safsatalarını sürdürebilecekler mi?

BAT eğer bir ürün yasal olarak satılıyorsa bunun reklâmının da yasal olması gerektiğini ileri sürer. Bazen bu reklâmı çok ince yollarla yapar. Örneğin 1996'da Hindistan'da "Kriket Dünya Kupasının" sponsorluğunu yani destekleyiciliği almış ve adını kendi markası olan Wills'i kullanarak "Wills Dünya Kupası" haline çevirmiş idi. Burada amaç Hindistan'da tanınmış bir spor olan kriketten yararlanarak anahtar hedef pazarı olan genç kriket taraftarlarını etkilemek idi.

Kuzey Irak'ta harekât başladığı gün özelleştirme ihalesi yapıldı. Böylece Tekel özelleşmesi gazetelerin yedinci sayfalarına atıldı. Bence bu konuda da ince bir zamanlama yapıldı.

Yerli Sermaye Yurtdışına Gidiyor-Türkiye Yabancı Sermaye Bekliyor

Kazım ARSLAN
Usiad Denizli Şube Başkanı

Uluslararası sermaye karlılık ve fırsatlar neredeyse oraya gider. Hangi ülke daha çok kazanç ve daha iyi olanak sağlar, teşvikler verir ise, o ülkeye yapılan yabancı yatırımlar artar. Eskiden yatırımlar daha çok ulusal sınırlar içinde yapılıyordu. Ancak bazı yatırımların zorluğu, üretim fazlalığı, çeşitliliği, pazar durumu nedeniyle yabancı yatırımcılar da, o oranda fırsatları ve olanakları iyi olan ülkeleri değerlendiriyor. Bugün komünist Çin'e bile 1980 yılından bu yana müthiş bir yabancı yatırım yapıyor. Birçok tanınmış marka bu ülkede yatırım yapıyor. Bugüne kadar Çin'e yapılan yabancı yatırım miktarı 500 milyar dolar dolayındadır. Bu miktar günümüz şartlarında çok önemli bir rakamdır. Bu miktarın yabancı sermaye girişi değil yabancı yatırım miktarı olduğunun altını çizmek gerekir. Oysa bizde yabancı yatırımdan çok, günün şartlarına ve fırsatlarına göre gelişen, finans sektöründeki sıcak paranın ağırlığı ve belirleyiciliği söz konusudur.

Finans sektöründeki yüksek faize gelen paraların ekonomiye kalıcı hiçbir yararının dokunmadığı kesindir. Yüksek faize gelen bu paralar, piyasaya geçici rahatlık verebilir ancak çoğu zaman ekonomiye korkunç tahribat yaparak zarar verir. Bu nedenle sıcak para riskli bir paradır. İşte buna dikkat etmek gerekir. İhtiyaçtan fazla gelen sıcak para piyasalar için her zaman tehlikelidir ve her zaman

krize neden olabilir. Hatta ülkemiz zaman zaman bu tür krizleri yabancı para yüzünden yaşamıştır. Bu nedenle yabancı paraya değil, yabancı yatırımcıya önem vermeliyiz. Bugün gelişmekte olan Hindistan'da, Pakistan'da bile yabancı yatırımcılara önemli destekler verilmektedir.

Türkiye yabancı yatırımcıyı çekme konusunda gerekli ve beklenen atılımı yapamamıştır. Yurtdışından gelen sermaye, özelleştirmelere, finans ve hizmet sektörüne gelmiştir. Bu durum dikkate alınarak, zaman geçirilmeden yabancı yatırımcıların, ulusal çıkarlarımıza uygun olan alanlarda yatırım ve üretim yapması için gerekli destek verilmelidir. Gereksiz mevzuatlarla bunların gücendirilmesi ve ürkütülmesi yanlıştır. Çünkü devletimiz yatırım yapmamaktadır ve ekonomiden çıkmak istemektedir. Böyle bir durumda yatırımı özel sektör ve yabancı sermaye yapacaktır. Tabii ki uygun ve avantajlı şartlar varsa yapacaktır. Hiç kimse kazanmadığı ve kazanmayacağı alanlara yatırım yapmaz. Öyleyse hem yerli sermayeye ve hem de yabancı sermayeye yatırım yapma kolaylıkları mutlaka sağlanmalıdır. Lafla bunların yapılması olanaksızdır, hemen icraat gereklidir.

Hiç kimse kimsenin hayrına yatırım yapmaz. Herkesin hesabı kazanmaktan ve kazançlı yatırım yapmaktan geçer. O halde öncelikle yerli sermayenin yatırım yapacağı alanlar tespit edilmeli, buna ilişkin her türlü kolaylıklar ve avantajlar ortaya konulmalı ve yatırım yaptırılmalıdır. Aksi halde bırakın yabancı yatırımcıyı getirmeyi, mevcutları kaçırdığınız gibi, yerli yatırımcıyı da yurtdışına kaçırsınız.

Kimseye Türkiye'de yatırım yaptıramazsınız. Nitekim de öyle olmuştur. Geçtiğimiz aylarda, ülkemizden Mısır'a tekstil sektöründen önemli yatırımcılar gitmiş ve Mısır'da yatırım yapmaya başlamıştır. Kimi sanayicilerimiz Özbekistan'a, Kazakistan'a ve Türkmenistan'a, Polonya'ya, Romanya'ya, Suriye'ye, İran'a, Macaristan'a giderek yatırım yapmışlardır. Hem de emek yoğunluklu olan konfeksiyon alanında! Düşünün ülkemiz ne hale gelmiştir. Bu kadar işsizliğin olduğu, istihdama ihtiyaç duyulan ülkemizden, emek yoğunluklu olan konfeksiyoncuların yurtdışına kaçırılması reva mudur? Son zamanlarda bu çıkışlar oldukça artmıştır.

Geçen yıl yapılan bir araştırmaya göre, ülkemize yurtdışından doğrudan gelen yatırım tutarı 1 milyar 161 milyon dolar olurken, Türkiye'den yurtdışına çıkan yatırım tutarı 1 milyar 230 milyon dolara ulaşmıştır. Hani yabancı yatırımcı getiriyorduk? Tespit edilen rakamlar doğrultusunda yabancı yatırımcı mı getiriyoruz, yoksa yerli yatırımcıyı mı kaçıırıyoruz? İşte bunun üzerinde iyi durmak, hesapları iyi yapmak gerekir. Yalnızca gelen yabancı yatırımcıya bakmak yerine, özellikle giden yerli yatırımcıyı da dikkatle izlemek gerekir. Önemli olan ülkemizin ihtiyacını karşılayacak olan yatırımları yapmak ve yaptırmaktır.

Sonuç olarak Türkiye'nin yatırıma ve istihdama büyük ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaçlar iyi tespit edilerek, belirli plan ve projeler dahilinde gerekli kolaylıklar ve destekler zaman geçirilmeden sağlanmalı, önce yerli yatırımcıya sahip çıkılmalı, daha sonra da yabancı yatırımcı çekilmelidir.

Serbest Piyasa Ekonomisinin Bunalımı

Doç. Dr. Yıldız SERTEL

Ne oluyor?

Kuşkusuz, sorun sadece ABD'deki "Mortgage" bunalımı değil. Krediyle konut alma düzeni bir başlangıç noktası. Alınan krediler ödenemeyince, tüketicinin alım kabiliyeti düştü. İç Pazar tıkanı, Amerika'nın en önemli bankaları, Meryl Lynch ve Citi Grubu iflas etti. Sorun bununla bitmiyor. ABD'nin 600 milyar dolar bütçe açığı, 800

milyar dolar ticaret açığı da kamu iflasının işaretleri. En son ürkütücü rakam 2007 yılının son üç ayında yüzde 0.6 büyüme hızı, yani durgunluk. Bütün bunlara doların dünya piyasalarında uzun bir süreden beri hızlı ve sürekli düşüşü ve petrol fiyatlarındaki hızlı artışı da eklemeli. Serbest piyasa ekonomisi gereği, mali sermayenin kontrolden çıkıp dışarıya kayması ve ağır savaş masrafları da eklenince ABD ekonomisinin

ağır bunalımı iyice anlaşılır. Serbest piyasa ekonomisi, küreselleşme adı altında emperyalist genişleme; zengini zengin, fakiri fakir kıldı. Silah fabrikatörleri, petrol şirketleri, bilgisayar firmalarını milyarlar kazandı, ancak halkın alım kabiliyeti düştü, ulusal ekonomi battı.

Çıkış yolu nedir?

ABD Merkez Bankası'nın faizleri düşürmesi

ABD ekonomisinin çöküşü artık gizlenemiyor. Şu gazete başlıklarına bir bakmak yeterli: "Dünya Resmen Durgunlukta", "Dolardan Kaçan Kaçana", "Altın 960 doları Aştı", "Petrol Aldı Başını Gidiyor".

yetmiyor. Çünkü bunalım mali bunalımla sınırlı değil. Bu bir yapısal bunalım. Bu nedenle de, ekonomiye ciddi devlet müdahaleleri gündeme geliyor: 17 Ocak tarihli TIMES dergisinde, A. Kaletsky, bunalımın mali değil ekonomik olduğunu ve global boyutlara ulaşacağını belirttiikten sonra şöyle diyor: "Ya uzun süreli bir paralizi (felç) kabul edecekler ya da, kamu kesiminin müdahalelerini içeren bir B planına başvuracaklar ve pazar güçlerinin egemenliğini yenecekler." Davos'ta yapılan Dünya Ekonomik Forumu'nda da Soros, dünyanın bir muhtara ihtiyacı olduğunu söylemiş, bazı delegeler bu görüşü desteklemişti. Unutmayalım ki, 1933 krizinde, ABD'de F. Roosevelt, geniş devlet yatırımları, mali sermayenin devlet tarafından kontrolleri yoluyla, ekonomiyi durgunluktan kurtarmıştı. İngiltere'de ise, Lord Keynes, doğrudan doğruya, ekonomiyi devlet denetimine sokmuştu. Bu proje, sanayiye ve bankacılık sektörüne devlet yatırımlarını, mali sermayenin kontrolünü, az gelirli kesime sosyal yardımlar içeriyordu. Hedef, sermayenin dışa kaymasını önlemek, geniş yığınlara alım kabiliyeti şıngalamaktı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra birçok Avrupa devletinde uygulanan bu sistem sosyal devleti getirdi. Bu yolla aynı zamanda, iç çelişki frenlenmiş, özel ve kamu yatırımlarıyla üretim ekonomisine geçilmişti. Bugün henüz, böyle bir proje yok, ama gereği duyuluyor.

Dikkate değer bir nokta da, güdümlü, devlet destekli üçüncü dünya ekonomilerinin, bunalıma karşı dayanıklı olmalarıdır. Bunların başında Çin geliyor.

Dünya Ekonomik Bunalımı Karşısında Çin'in Durumu Nedir?

ÇİN dünyanın en çok ihracat yapan ülkelerinden biri. Bu ihracatın önemli bir kısmı ABD'ye. Hatta Çin'in Amerika'ya ihracatı, Amerika'nın Çin'e ihracatını aşılıyor. ABD pazarının tıkanması kuşkusuz Çin ekonomisini etkiler. Ancak veriler, bu etkinin Çin ekonomisini sarsacak nitelikte olmadığını gösteriyor. Çünkü Çin devletçi, güdümlü ekonomisi sayesinde bu etkileri kontrol altında tutabiliyor, ekonomisini dengede tutabiliyor. Nasıl mı? Bunun bir nedeni, yüzde 9-10 oranında bir büyüme hızını koruyabilmesi ve çok yüksek tüketim kapasitesi bulunması. Üretimin yarıya yakını devletin elinde geri kalanı devlet-özel karma şirketlerin. Yabancı sermaye devlet planları çerçevesi içinde geliyor, devletin ihtiyaç gördüğü alanlara yatırılıyor. Böylece, üretimi

yüksek tutmak devletin elinde. Dünya bunalımı koşullarında en önemli sorun iç pazar. Dış pazarlar tıkanıncı vakit, Çin dış pazara süremediği malları, içeride satabilecek mi? Bu sorunun yanıtını The Economist dergisi veriyor: "Son veriler gösteriyor ki Çin'de iç talep artıyor. İhracatın azalması, büyüme hızını daha sürdürülebilir bir düzeye getirmesini sağlayabilir (The Economist, 3 Mart 2008). Ayrıca Çin, Hindistan, Afrika gibi açılmakta olan üçüncü dünya pazarlarına ihracatı arttırıyor. Çin'in ticaret açığı gibi bir derdi yok. Amerika'nın Çin'e 450 milyar dolarlık borcu, devlet kasasında yatıyor. En önemli iki sorunu enerji ve enflasyon. Petrol fiyatlarının artması, çok önemli bir tüketici olan Çin'i etkiliyor. Çin Halk Meclisi'nin son toplantısında, alternatif enerji kaynakları aranmasına karar verildi. Aynı zamanda, özellikle gıda fiyatlarının artmasına karşı, fiyat kontrolleri getirilecek, bazı sektörlerde ücretler arttırılacak. Ayrıca, muazzam alt yapı yatırımlarına karar verildi. Bu da hem ekonomiyi canlandırarak, hem de bol miktarda iş alanı açacak.

Çin, Amerikan ekonomisine de bazı müdahalelerde bulunuyor. Bunalım halindeki bankalara krediler açıyor ve ABD'de yatırımlar yapıyor. 1 milyar 300 milyon nüfuslu Çin, bugün, dünyanın 4. büyük ekonomisi durumunda. Oysa bundan 25-30 yıl önce, az gelişmiş ülke kategorisindeydi.

Bu da Çin'de gerçekleştirilmiş olan "Devlet Kapitalizmi"nin, özellikle az gelişmiş bir ülkenin kalkınma yolu olarak ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Türkiye'nin Mustafa Kemal döneminde tuttuğu yol bu yoldu. "İktisadi Devletçilik" ilk önce bizde uygulandı. Sonra, Güney Kore ile başlayarak pek çok üçüncü dünya ülkesine örnek oldu. Ne yazık ki, Türkiye'nin bugünkü dışa açık, liberal ekonomisiyle; bir takım koruyucu önlemler almadan, bir küresel bunalımdan korunması olası değil. Bu konuda, Abdüllatif Şener, İlhan Kesici gibi doğruyu söyleyenler tehlikeyi açıkça ortaya koydular. İş çevrelerinden, Atatürkçü medyadan da sesler, uyarılar yükseliyor. Ancak Ankara'da sağır sultan oturdukça, serbest piyasa yağmasından rantlar sağlandıkça, Türkiye bunalımdan kurtulamayacak.

Türkiye'nin Durumu

Hızla yabancılaşan Türk ekonomisinin, dünya bunalımından nasıl etkileneceğini Abdüllatif Şener şöyle anlattı: Türkiye'ye bol miktarda yabancı para giriyor. Bu paralar üretime yatırılıyor, servis sektörüne

gidiyor. Borsada yabancı payı yüzde 75. Türkiye'den bol miktarda sermaye çıkışı oldu, sermaye girişi de azaldığı takdirde, "bunun anlamı bir ekonomik kırılmadır" (Cumhuriyet, 3 Şubat 2008). Ekonomi bir de dış borçlar yoluyla dışa bağımlı. Dış dünyada bir kredi bunalımı yaşanır, faizler yükselirken bunun borçla yaşayan Türkiye'yi etkilememesi olası mı? Bugünkü ekonomik tablo Türkiye'nin zaten bunalımda olduğunu gösteriyor: Özel sektörün dış borcu 147 milyar dolara ulaşmış: büyüme hızının 2008'de yüzde 4,7'ye gerilemesi bekleniyor; enflasyon umulduğunun çok üstünde, reel gelirler düştükçe pazarlar daralıyor, işletmeler kapatılıyor. Üretime yatırım yapmayan ulusal varlıklarını, üretim birimlerini haraç mezat satan bir ekonomide durgunluk ve işsizlik nasıl önenebilir?

The Economist Dergisi "Yükselmekte olan üçüncü dünya ekonomilerinin; Çin, Hindistan, Brezilya gibi küreselleşmeden kopup, "ayrılan ülkeler" kategorisine girdiklerini, birbirleriyle alışveriş yaptıklarını, bu nedenle bunalımdan pek etkilenmeyeceklerini ve hatta onu frenleyeceklerini yazıyor (The Economist, 6 Mart 2008). Türkiye'nin ise küreselleşmeden kopmadığını, emperyalizmin çizmeleri altında çığnendiğini, dışa açık tüketim ekonomisiyle felakete sürüklendiğini görüyoruz. Oysa, ülkemiz 1930'lu yıllarda uygulanmış olan, "İktisadi Devletçilik" politikasıyla hem bağımsız bir ekonomiye kavuşmuş hem de o günkü dünya ekonomik bunalımının etkilerinden kurtulmuştu. Sümerbank, Etibank gibi devlet bankalarının yatırımları ve özel teşebbüse verdikleri destek ile sıfırdan başlayan sanayi hızla gelişmiş, tarım ürünleri ihrac edilmmişti. Yerli sanayi gümrük duvarlarıyla dış rekabetten korunmuş, bu sayede modern bir sanayi ve tarım üretimine geçilebilmişti. 1939'dan sonra ticaret dengesi hızla Türkiye'nin lehine dönmüştü. O dönemde Osmanlı borçları ödendikten sonra Türkiye'nin borç diye bir sorunu da kalmamıştı.

Serbest piyasa ekonomisinin Türkiye'yi nereye getirdiğini yukarıda gördük. Pek çok üçüncü dünya ülkesi "devletçilik" yoluyla kendisini dış rekabet ve bunalımdan korurken, gelişmiş kapitalist ülkelerde bile devlet müdahaleleri gündeme gelirken Türkiye ulusal varlıklarını satıp, ekonomisini dünya emperyalizminin kucağına atmayı sürdürürse bunalımdan kurtulamayacağı, önümüzde çok karanlık günler bulunduğu açıktır. Soruyoruz; bu gerçekten kaçınılmaz mı?

Gazeteci- yazar Barış Doster:

Türkiye'nin önüne paket program konuldu

Oktay GÜNEY

Gazeteci ve öğretim üyesi Dr. Barış Doster, üretkenliğini son bir yılda yayınladığı ikinci kitabıyla sürdürüyor. 2004 yılında "Atatürk, Türk Dünyası ve Mazlum Milletler" adlı çalışması yayınlanan, geçtiğimiz yıl Ağustos ayında "Kuşatma Altındaki Türkiye" adlı kitabını çıkaran Doster'in, "Türkiye ve Karanlık Savaş" adlı kitabı da kısa süre önce çıktı. Gazeteci gözüyle, bilim adamı inceliğiyle, aydın duyarlılığı ve Cumhuriyetçi coşkusuyla kaleme aldığı "Türkiye ve Karanlık Savaş", son derece dinamik, sürükleyici ve bir o kadar da bilgilendirici bir kitap. Doster'le son kitabını ve Türkiye'nin gündemini konuştuk.

Kitabınızın adı "Türkiye ve Karanlık Savaş". Karanlık savaş neyi ifade ediyor? Türkiye'de neden bir karanlık savaş yürütülüyor?

Türkiye, yıllardır uygulanan yanlış ve güdümlü politikalar nedeniyle henüz bölgesel güç olmayı bile başaramayan, kendi içinde ciddi çelişkiler yaşayan, yön duygusunu yitirmiş, orta büyüklükte bir devlet. Oldukça zor bir coğrafyada bulunmamıza karşın, gelişmeleri önceden öngörüp, rüzgâra göre savrulmamızı engelleyecek bir siyasi ve iktisadi yapı kurabilmiş değiliz. Atatürk'ün bıraktığı olumlu ve onurlu mirastan kopuş, Atatürkçü düşünüş sisteminde vazgeçiş bunun en önemli nedenleri. Türkiye, bir yandan ekonomik olarak kırılgan yapısıyla, bir yandan da siyasi ve diplomatik anlamda dış etkilere, yönlendirmelere açık zayıf bünyesiyle ciddi bir bunalım yaşıyor. Dışarıdan ülkemizin bağımsızlığı, bütünlüğü, egemenliği tartışmaya açılırken, içeriden de Cumhuriyet Devrimi kazanımlarına yönelik büyük bir saldırı yürütülüyor. Yaşadığımız bunalımın dönemsel değil, yapısal olduğu açıkça görülüyor. Türkiye, sadece bağımsız ve güçlü bir iktisadi yapının değil, aynı zamanda siyasi bağımsızlığın da güvencesi olan büyük, stratejik, istihdam yaratan, vergi rekortmeni olan, karlı KİT'leri yok pahasına satarak, kimi zaman birkaç yıllık karına ya da arsa bedelinin altında fiyatlarla elden çıkararak kendi bindiği dalı kesiyor. Ve tüm bunlar olurken, psikolojik savaşın, algı yönetiminin tüm araçları kullanılarak, halkla gerçekler arasına adeta bir perde çekiliyor. Halk tepkisiz, ilgisiz, kayıtsız kalıp, duyarsızlaşıyor. Giderek olan biteni benimserken, daha da acısı, bu ortamda kendisi de yolunu bulmanın, argo deyimle voliyi vurmanın peşinden koşarken, bir yandan da tükeniyor, çaresizleşiyor. İşte karanlık savaş terimi tüm bu süreci ortaya koyan, kapsayan bir terim. Ülkemizde hem gazeteciler hem de akademisyenler arasında "kirli savaş", "psikolojik harp" gibi terimler yaygın olarak kullanılmıştı ama bilebildiğim kadarıyla "karanlık savaş" terimini ilk kez Genelkurmay Başkanı Org. Büyükanıt, geçtiğimiz yıl Harp Akademileri'nde yapılan bir sempozyumda kullandı. İşin içinde kimilerinin "sivil tahrip örgütleri" ya da "sistemin temel örgütleri" de dedikleri sivil toplum örgütlerinin Soros ve AB destekli çalışmaları, küreselleşmenin etnik ve dinsel boğazlaşmaları körüklemesi, özelleştirmeler, bilişim ve iletişimin ülkeleri bölmek için kullanılması da olunca, ben de kitabımın adını Türkiye ve Karanlık Savaş olarak düşündüm. Türkiye'nin önüne konanlar da, Türkiye'ye dayatılanlar da madde madde gelmiyor, test usulü sınavlarda olduğu gibi çoktan seçmeli şık olarak gelmiyor, paket program olarak geliyor. Örneğin 1950'de Demokrat Parti iktidara geliyor, ABD bizi 1952'de NATO'ya kabul ediyor, aynı yıl Türk- İş ve kısa adı TODAİE olan Türkiye Ortadoğu Amme İdare-

jik savaşın, algı yönetiminin tüm araçları kullanılarak, halkla gerçekler arasına adeta bir perde çekiliyor. Halk tepkisiz, ilgisiz, kayıtsız kalıp, duyarsızlaşıyor. Giderek olan biteni benimserken, daha da acısı, bu ortamda kendisi de yolunu bulmanın, argo deyimle voliyi vurmanın peşinden koşarken, bir yandan da tükeniyor, çaresizleşiyor. İşte karanlık savaş terimi tüm bu süreci ortaya koyan, kapsayan bir terim. Ülkemizde hem gazeteciler hem de akademisyenler arasında "kirli savaş", "psikolojik harp" gibi terimler yaygın olarak kullanılmıştı ama bilebildiğim kadarıyla "karanlık savaş" terimini ilk kez Genelkurmay Başkanı Org. Büyükanıt, geçtiğimiz yıl Harp Akademileri'nde yapılan bir sempozyumda kullandı. İşin içinde kimilerinin "sivil tahrip örgütleri" ya da "sistemin temel örgütleri" de dedikleri sivil toplum örgütlerinin Soros ve AB destekli çalışmaları, küreselleşmenin etnik ve dinsel boğazlaşmaları körüklemesi, özelleştirmeler, bilişim ve iletişimin ülkeleri bölmek için kullanılması da olunca, ben de kitabımın adını Türkiye ve Karanlık Savaş olarak düşündüm. Türkiye'nin önüne konanlar da, Türkiye'ye dayatılanlar da madde madde gelmiyor, test usulü sınavlarda olduğu gibi çoktan seçmeli şık olarak gelmiyor, paket program olarak geliyor. Örneğin 1950'de Demokrat Parti iktidara geliyor, ABD bizi 1952'de NATO'ya kabul ediyor, aynı yıl Türk- İş ve kısa adı TODAİE olan Türkiye Ortadoğu Amme İdare-

si Enstitüsü kuruluyor, dört yıl sonra yine ABD fonlarının katkısıyla ODTÜ kuruluyor. Her ne kadar ODTÜ ilerleyen yıllarda solcu yapısıyla öne çıksa da, kuruluş aşamasındaki ABD katkısı ve niyeti bilinir. Kısacası tüm bu adımları, bir bütünün parçaları olarak görmemiz gerekir. Her fırsatta, her vesileyle ülkemizin içişlerine müdahale eden ABD ve AB temsilcilerinin, türban tartışmaları sorulduğunda, "Sizin iç meselenizdir. Biz taraf olmayız" demelerini sorgulamazsak, Tekel'in satışıyla, Vakıflar Yasası arasındaki bağlantıyı kuramazsak, Irak'ın kuzeyi operasyon yapabilmek için ABD'den gelen can alıcı, nokta istihbarata ne kadar ihtiyaç duyduğumuzu, operasyonlarda ABD'den aldığımız uçakları kullandığımızı, aynı ABD'nin terör örgütüne de silah sattığını birlikte düşünmezsek, ne Atatürk'e layık olabiliriz, ne de bağımsızlığımızı koruyabiliriz.

Atatürk, Çanakkale'de şehit düşen Mehmetçiklerin anısına bir anıt yapımı gündeme geldiğinde, kendisine yöneltilen bir soruya şu yanıtı verir: "En büyük anıt, Mehmetçiğin kendisidir". Şehitlerimize olan borcumuzu, dış borcu olmayan,

merde namerde avuç açmayan, bü-tüncül bir kalkınma politikasını yaşama geçiren, ileri sanayi ve teknolojiyi gündemine alan, IMF ve Dünya Bankası önünde boynu bükük beklemeyen, ABD Başkanı'ndan randevu alabilmek için can atmayan, AB'ye hesap vermeyen bir ülke olarak ödeyebiliriz ancak.

Karanlık Savaş yöntemleriyle nasıl mücadele edilebilir? Kendi programımızı ortaya koymamız gerekmez mi?

Sorunuza, benim değerli ustam Attila İlhan'ın çok sık vurguladığı bir gerçeğe yanıt vermeye çalışayım. Attila İlhan yazı ve konuşmalarında, Atatürk'ün üç şeyin milli olmasını is-

tediğini anlatırdı. Eğitim, ekonomi ve savunma. Sadece iki bakanlığın adının önünde Milli sıfatının bulunmasını da, Mustafa Kemal Paşa'nın bu duyarlılığı, bu hassasiyeti, bu kıskançlığı ile açıklardı: Milli Savunma ve Milli Eğitim. Dikkat edersek bu sıralama, karanlık savaşla nasıl mücadele etmemiz gerektiğinin de altyapısını, araçlarını, sistemini ortaya koyuyor. Eğitim, kültür ulusal olmazsa, ekonomi ulusal olmazsa, savunma ulusal olmazsa emperyalizm de topuyla tüfeğiyle değil, yabancı dille eğitimle, ele geçirdiği medya üzerinden, kültür ve sanat kurumlarını fonlayıp, destekleyerek, gençlere, gazetecilere, bilim insanlarına, burslar verip, devşirerek, istediği gibi at koşturur. Siyasi parti kurmak isteyen önce ABD'den icazet aldığı, politikacıların ABD başkanları, AB ülkelerinin liderleri ile aynı fotoğraf karesine girmek için yarıştıkları, hatta onlarla çekilmiş fotoğraflarını seçim kampanyalarında kullandıkları bir ülkede ve süreçte şunu hiç unutmamak gerekir: Para alan, emir alır.

Mustafa Kemal'in, milli egemenlik için mali egemenliği şart koşması, "İktisatsız istiklal olmaz" demesi, siyasi ve askeri zaferlerin, iktisadi zaferlerle tamamlanıp, taçlandırılmadıkça kalıcı olmayacaklarını söylemesi, daha Lozan imza edilmeden, Cumhuriyet ilan edil-

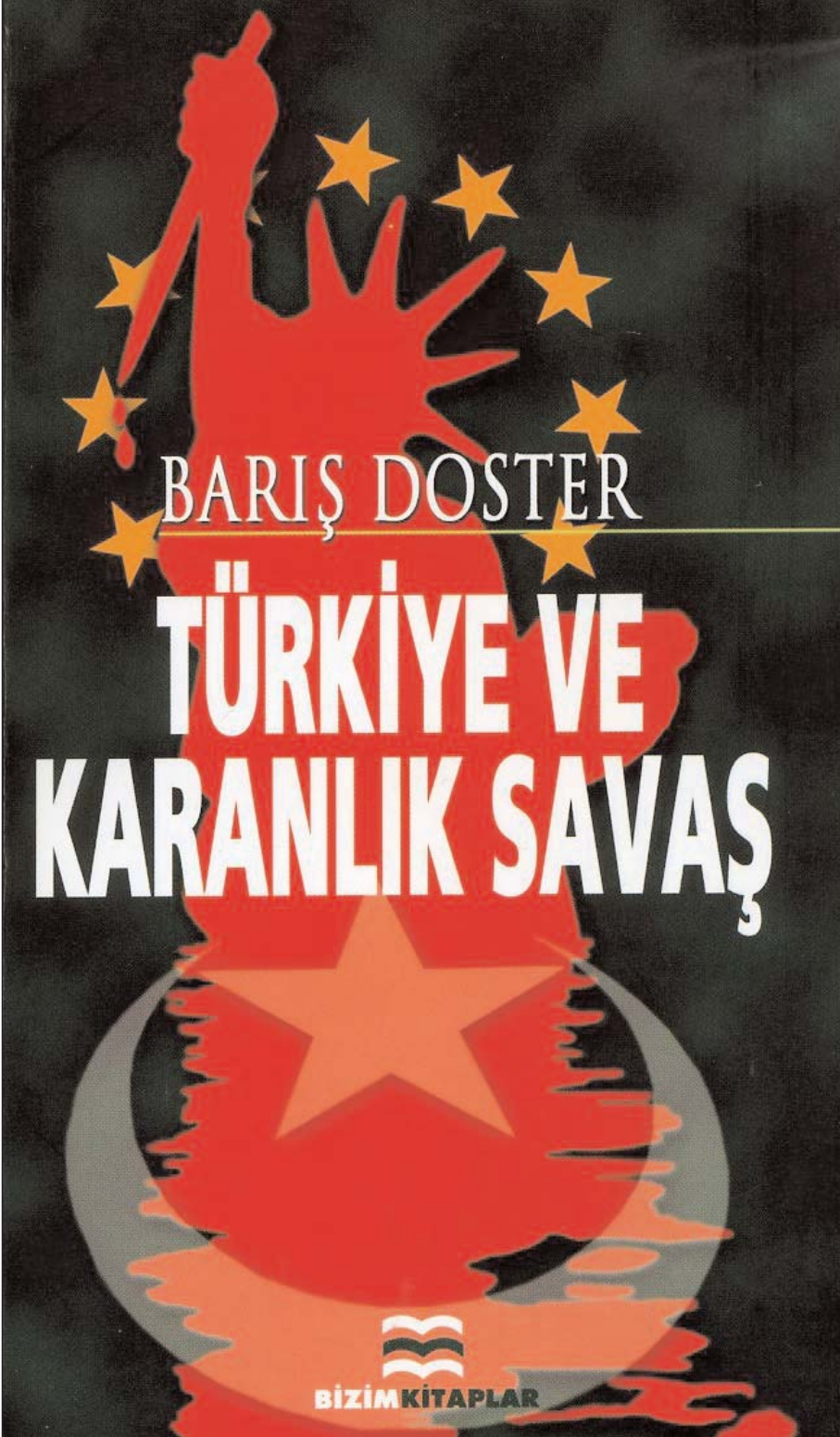
meden önce, İzmir’de iktisat kongresi toplaması boşuna değildir. Tüm bunlardan ders çıkarmak gerekir. Ekonomiyi IMF ve Dünya Bankası’na, dış politika ve güvenliği ABD’ye, iç politikadaki düzenlemeleri ise TCK 301. maddeden tutun vakıflar yasasına, Heybeliada Ruhban Okulu ve patrikhanenin statüsünden tutun, tarım ve madencilikle ilgili yasalara dek, hem ABD’ye, hem de AB’ye ihale ve havale eden bir an-

layışın, Türkiye’yi yönetemeyeceği, karanlık savaşa karşı direncini arttıramayacağı aşikârdır.

Ulusalci, cumhuriyetçi direnç kırılırsa Türkiye nereye sürüklenir?

Türkiye’nin yaşadığı coğrafya zor bir coğrafyadır. Dünyanın şeytan üçgeni olan, ABD’nin en son buraları denetlemek için Büyük Ortadoğu Projesi gibi bir bela projesi hazırladığı bir coğrafyanın merkezinde yaşı-

yoruz. Bizi çevreleyen üç önemli bölge, yani Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu her zaman ateş çemberi olarak öne çıkıyor. Amerikalılar “Avrasya’ya egemen olan, dünyaya da egemen olur” diyorlar ve biz tam da Avrasya’nın kilidi olan ülkeyiz. Türkiye’yi kuran nasıl ulusalci, devrimci, aydınlanmacı, antiemperyalist, tam bağımsızlıkçı, cumhuriyetçi bir irade ve önder ise Türkiye’nin kurtuluşu da yine aynı anlayıştan, aynı ekonomik, politik, diplomatik ve askeri yönelişten geçiyor. Aksi halde, tarihte de gördüğümüz gibi emperyalizm bu vatani bize yar etmemek için, bizi Anadolu’dan sürmek için elinden geleni yapar. Ve korkarım ki, Türkiye kurtuluşunun ve varoluşunun tunç yasalarını hatırlamaz, kurtuluş ve kuruluş sürecinde kimlere “hayır” dediğini ve dersini verdiğini anımsamaz ise emperyalizm başarılı olabilir. Bu yüzden bizim emperyalizm gerçeğini hiç akıldan çıkarmamız lazımdır. Her ne kadar öğretim üyelerinin, gazetecilerin, araştırmacıların, en vahimi de kendisini solcu, sosyalist, devrimci sananların/sayanların büyük bölümü emperyalizm sözcüğünü sözlüklerinden atmışlarsa da, Türkiye’nin temel çelişkisi emperyalizmdir. Sınıf, sendika, emek, dayanışma, sömürü gibi kavramları hiç kullanmadan, AB ve ABD temsilcilerinden öğrendikleri insan hakları, sivil toplum, demokrasi, hukuk devleti, özgürlükler, piyasa ekonomisi gibi kavramlarla siyaset yapanlar, sivil, etnik, küreselleşme gibi lafları kutlayanlar, belki bağımsız olarak ya da bir parti etiketi altında TBMM’ye girebilirler. Ama halkın sorunlarını çözemezler. Ağırıklı olarak etnik temelli bir partinin tabanının oylarıyla TBMM’ye tek bir temsilci gönderen parti İstiklal Caddesi’nde toplanır, adının önünde devrimci yazan sendikal örgüt Bağdat Caddesi’nde kongre yaparsa, emperyalizmin saldırısını işten atılarak, sendikalaştırılarak, en temel haklarını kaybederek, açlık sınırının altında bir ücret alarak yaşayan emekçiler de, onlara destek vermezler haklı olarak. Çünkü günümüzde emekçiler, sivil toplumculuğa ve insan hakları

burkası altında içi boşaltılan bir solculuğa değil, sınıfsal dayanışmaya, sendikal mücadeleye ihtiyaç duyuyorlar. Ve aynı emekçiler, insan hakları, demokrasi, özgürlük adı altında Irak'ta yaşananları, kendisini aydın, entel sananlardan çok daha net görüyor, çok daha önceden saptıyorlar. Bu yüzden de ABD'nin Irak'taki işgaline işgal değil, "ABD'nin Irak'taki varlığı, ABD'nin Irak'a yerleşmesi" diyen bilim insanlarının, yazarların, aydınların sözlerine itibar etmiyorlar.

Kitabınızda, Amerikan askerinin başımıza geçirdiği çuval olayına sık sık vurgu yapıyorsunuz. Çuval olayı sizce neyi ifade ediyor? Bir dönüm noktası mıdır? Bir şeyleri örtmenin aracı mıdır?

Amerikan çuvalı bizim başımıza, Süleymaniye'den çok daha önce geçirildi aslında. Soğuk Savaş'ın başlangıcında Amerikalı danışmanlara uyup ağır sanayiden vazgeçince, demir ve deniz yollarından vazgeçince, planlamadan vazgeçince geçirildi. Herkesin başvuru dilekçesi ile üye olduğu NATO'ya girebilmek için Kore'ye asker gönderince geçirildi. Amerikan hayranlığını milliyetçilik, vatanseverlik, dindarlık, çağdaşlık sanınca başımıza çuval geçirildi asıl. Gelinek noktada 1 Mart tezkeresinden Irak'ın kuzeyindeki oluşuma ve bölücü terör örgütüne verdiği desteğe, sözde soykırım konusundaki tavırdan laik rejimimizi "ılımlı İslam" olarak tanıtmaya dek çok temel konularda ne kadar farklı düşündüğümüzü, ne kadar ayrı düşüğümüzü gördük nihayet. Ama dünyanın en anti- Amerikan halkı olan halkımız, seçimlerde gitti en Amerikancı partiyi, Barzani'nin, Talabani'nin, AB'nin, Yunanistan'ın, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin, Ermenistan'ın, IMF ve Dünya Bankası'nın en çok sevdikleri kadroyu tek başına iktidar yaptı. Bu bir çelişki elbette. Sağduyunun ve refleksin, bilinçli bir tepkiye dönüşmediğini, siyasallaşmadığını, belleğimiz ne kadar zayıf olduğunu ortaya koyan acı bir çelişki hem de. Ama en büyük öğretmenin hayatın kendisi olduğunu da hiç akıldan çıkarmamak gerekir.

Çok partili dönemden bu yana Türkiye'nin Batı ile ilişkileri hangi boyutlarda sürüyor? Nereden nereye geldik?

Batı ile ilişkilerimizde Türkiye, çok partili hayata geçişle birlikte bağımsızlık ve karşılıklılık kavramlarını unutmuştur ne yazık ki. Türkiye'nin ABD ve AB ile ilişkileri, bağımsız, eşit, egemen bir ilişki değil, bir bağımlılık ilişkisi, tek yanlı bir mecburiyet, mahkûmiyet ilişkisidir. Tüm siyasi, iktisadi, diplomatik, askeri, kültürel ilişkiler bu yalın gerçeği ortaya koymaktadır. AB ile ilişkilerimiz, Erol Manisalı'nın tanımıyla "bir kuma, bir metres ilişkisi gibidir, bekleme odasında işgal" söz konusudur. Kendisini sosyal demokrat sanan ve sayan bir genel başkan ile milliyetçiliği, muhafazakârlığı, mukaddesatçılığı, maneviyatçılığı, dini, diyaneti, vatanseverliği dilinden düşürmeyen ama ABD vatandaşı olduğuna ilişkin belge ve kitaplar bulunan büyük servet sahibi bir merkez sağ politikacının imza attıkları Gümrük Birliği belgesi, bir teslimiyet belgesidir. AB üyesi olmadan, Gümrük Birliği'ne giren başka bir ülke yok. Kararların alındığı mekanizmalar içinde olmayıp, bizim dışımızda, bizden habersiz, bize danışılmadan, bize rağmen alınan bu kararları uyguluyoruz bu sayede. Gümrük Birliği'nden artık sağcı işadamları bile yakınıyorlar. Sinan Aygün örneğinde olduğu gibi konuyu bir utanç vesikası olarak görüp, yıllar önce mahkemeye başvuranlar var. Türkiye sorgusuz sualsiz, balıklama atladığı ve cansiperane benimsediği bu aidiyetleri sorgulamaz, yeniden ve yeniden düşünmezse, başımızdaki çuvalı asla çıkaramayız.

Kitabınızda "ikinci cumhuriyet denen akımın da, Kürtçülüğün de, kontrgerillanın da ılımlı İslam'ın da, tarikat, ticaret, siyaset, mafya dörtlüsünün de en büyük desteği Washington'dan alması tesadüf sayılmaz (s.67)" diyorsunuz. Bu nasıl bir ittifaktır? Biraz açar mısınız?

Bu şer ittifaktır. Bağımsız Türkiye ülküsüyle, Milli Mücadele'nin amaçlarıyla, Cumhuriyet Devrimi ile, Atatürk ve Kuvayı Milliye ruhu ile, ülkemizin onuru, bağımsızlığı, bü-

tünlüğü, egemenliğiyle taban tabana zıt bir ittifaktır. Üstelik somut, elle tutulur gözle görülür bir ittifaktır bu. Köylünün yoksullaşmasının, çiftçinin artan borçlarının, eşit, bilimsel, halkçı, ücretsiz olmayan eğitimin, çöken sağlık sisteminin, geciken adaletin, toplumsal eşitsizliğin, gelir dağılımı uçurumunun temel nedeni de zaten bu ittifaktır. Bu şer üçlünün birbirlerini de, ABD'yi de, AB'yi de eleştirmemesi, aksine onlara methiyeler düzmesi, sadece Atatürk'e, Cumhuriyete, ulusal ve sol değerlere saldırması, kimler tarafından güdüldüklerinin, iplerinin kimlerin elinde olduğunun açık göstergesidir aynı zamanda.

"Türkiye ve Karanlık Savaş"ta ekonominin önemine özel vurgu yapıyor, sık sık ekonomiye atıfta bulunuyorsunuz. Kitapta ekonomiye ayırdığınız geniş bir bölüm dikkat çekiyor. Özelleştirme- ulus devlet- dış politika bağlamında değerlendirdiğinizde Türkiye ekonomisinin bugünkü durumunu nasıl görüyorsunuz?

Bağımsız bir ekonomi, kendi ayakları üzerinde duran bir ekonomi yoksa bağımsız bir dış politika da yoktur. Türkiye ne zaman ekonomide üretimi, istihdamı, vergiyi tabana yaymayı, büyümeyi, ihracatı, katma değeri yüksek ürünler üretmeyi, dışsallığı, ar-ge'yi, yüksek teknolojiyi, stratejik planlamayı konuşmaya başlar, ne zaman borsa, döviz, faiz sarmalından kurtulur, rant-repo gelirlerini değil kalkınmayı konuşur ise siyaseti ve diplomasisi de o zaman gerçekten bağımsız olur. İç ve dış borç toplamı 450 milyar doları geçen, 8 milyon ailenin erzak yardımıyla yaşadığı, 1 milyon insanın her gün yatağa aç girdiği, 12 milyon yurttaşın günde 1 dolardan az parayla geçinmeye çalıştığı, işsizlik oranının yüzde 15'i geçtiği bir ekonomik, toplumsal ve siyasal düzen bağımsız değildir. Forbes dergisinin yaptığı listeye göre 2007 yılında en zengin 106 Türkün servetinin toplamı 111 milyar 770 milyon dolar olarak açıklandı. Bu durum, milletin zenginleşmediğini, sadece bazılarının zenginleştiğini ortaya koymaya yeter.

Yenilenebilir Enerji Kaynağı Olarak: Yakıt Alkolü

Prof.Dr. Filiz KARAOSMANOĞLU
İTÜ Kimya Mühendisliği
Bölümü Öğretim Üyesi
filiz@itu.edu.tr

Biyoyakıtların Mevcut Durumu

Yenilenebilir enerji kaynaklarının başta çevresel etkileri ve ulusal kaynaklara dayalı olması, ülke enerji stratejilerinde giderek bir zorunluluk haline alıyor.

Ülkelerin yenilenebilir enerjiye yönelmelerindeki temel öğeler:

- Kaynak rezerv sorunu
- Çevre kirliliği-İklim değişiklikleri problemleri
- Öz kaynaklarını değerlendirme
- Kaynak çeşitliliği sağlama
- Enerji arz güvenliğine ulaşma
- Sürdürülebilir kalkınmayı yürütme
- Ekonomik getiriler kazanma hedefleri olarak sıralanabilir.

Enerji konusunda veri tabanı oluşturma, senaryo çalışması yapmak zor ve etkileri yaygın bir iş. Ülkeler bazında yapılan çalışmalar yanı sıra, her ülke dünya için yapılan çalışmalarda da yerini görmektedir. Bu konudaki en saygın, geniş kabul gören çalışma Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) tarafından yayınlanan raporlardır. Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) raporlarına göre mevcut enerji kullanımı ile enerji güvenliğinin sağlanamadığı, enerji sağlamada

fiyat sorunları olduğu, enerji kullanımını çevresel olumsuz etkilerinin artışı ve sürdürülebilir bir enerji tüketimi olmadığı vurgulanmaktadır. Raporla öne çıkan görüşlerden en önemlisi ikisi, yakıt türlerinin çeşitlendirilmesi ve yakıt emisyonlarının azaltılmasıdır. Bu görüşler, tüm yenilenebilir enerji kaynaklarını desteklerken, mevcut yakıtlara alternatif sıvı, katı, gaz yakıtlar ile yeşil elektrik eldesine uygun biyokütle enerjisi pek çok açıdan öne çıkmaktadır.

Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) raporlarında iki senaryo irdelenmektedir; Referans ve Alternatif Senaryo. Şekil 1'de dünya birincil enerji talebi için yapılmış Referans Senaryo so-

nuçları görülmektedir. Şekilden görüldüğü gibi kömür, petrol ve doğalgazın 2030 yılına dek etkisi olacak, biyokütle en önemli yenilenebilir kaynak olacaktır. 2030 yılı için biyoyakıtların payı %4 öngörülmektedir. Alternatif senaryoda biyoyakıtların önemli bir katkı sağlaması beklenmektedir. 2030 yılında biyoyakıtlar ulaştırma sektörü yakıt gereksiniminin %7'sini karşılayacaklardır. Halen bu oran %1 civarındadır. Her iki senaryoya göre biyoyakıtlar ABD, AB ve Brezilya'da yaygın olarak kullanılacaklardır. Biyoyakıtlar içinde etanolün ön plana çıkması öngörülmektedir. Dünyada, günümüzde, tarıma elverişli arazilerin %1'i biyoyakıtlar

için kullanılmakta, 2030 yılında referans senaryoda bu değer %2'ye, alternatif senaryoda ise %3.5'e yükseleceği beklenmektedir. Biyoyakıt kullanımındaki artışın, büyük ölçüde, teknolojik gelişmelerle ve ülkelerin yaklaşımlarındaki artış ile ivme kazanacağı belirtilmektedir.

Enerji talebi hızlı artışı, beraberinde büyük altyapı yatırımlarını gerektirmektedir. 2005-2030 yılları arasında, 2005 değerlerine göre, toplam 20 Trilyon Dolar yatırıma ihtiyaç vardır. Bu yatırımların yarısından fazlası gelişmekte olan ülkeler içindir. 2005-2030 dönemi enerji altyapı yatırımları içinde biyoyakıtların payı %1(200 Milyar Dolar) olup, biyoyakıtlar, biyoekonomik gelişmenin lokomotifleri olacaktır.

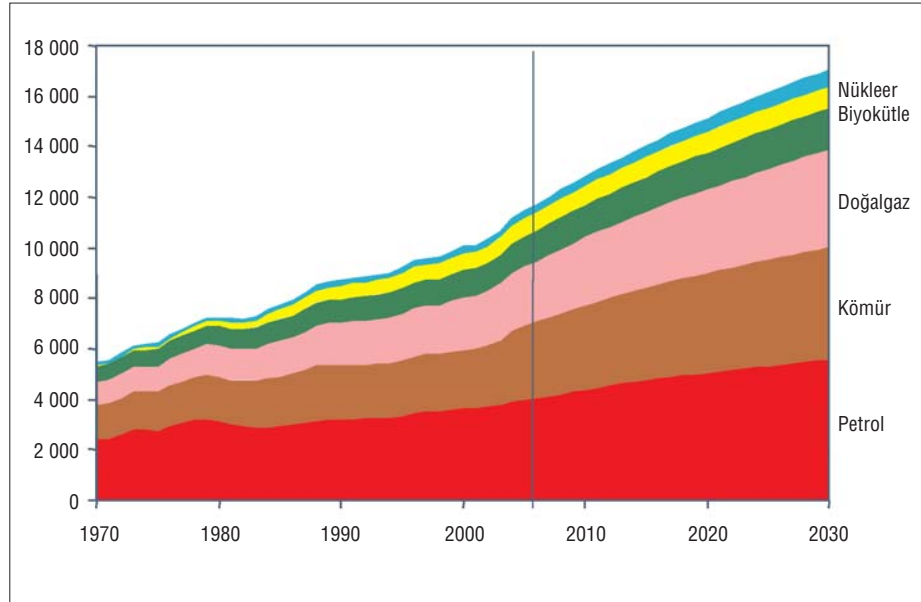
Yakıt Alkolü

Yakıt alkolü, metil alkol ve etil alkolü kapsayan bir tanımlama olmasına karşın, yaygın olarak bu isim biyokütle kaynaklarından elde edilen etanol için kullanılmaktadır. Biyoetanolün üretimi, biyokütle kaynaklarından fermentasyon ve asidik hidroliz yöntemleri ile gerçekleştirilmektedir. Üretimde hangi kaynağın seçileceği iklim koşullarına göre belirlenmektedir. Şeker kamışı, şeker pancarı, melas, mısır, buğday, pirinç, patates, çavdar, arpadan fermentasyonla, her tip selülozik biyokütleden ise, asidik hidroliz ile biyoetanol üretilmektedir. Dünya etanol üretiminin %95'i fermentasyonla yapılmaktadır.

Günümüzde biyoetanolün yakıt olarak yaygın kullanımı benzin ve motorin alternatif yakıtı olarak dört şekildedir:

- **Gasohol:** % 10 alkol+ % 90 benzin karışımı
- **E25:** % 25 alkol+ % 75 benzin karışımı
- **E85:** % 85 alkol+ % 15 benzin karışımı
- **E-Dizel:** En fazla % 15 oranında alkol içeren motorin (Oksi-Motorin, Diesohol)

Benzin alternatifi olarak Gasohol, motorin alternatifi olarak E-Dizel uygulamada önde gitmektedir. E-Dizelin avantajları arasında; motorinin

Dünya Birincil Enerji Talebi İçin Referans Senaryo

soğukta akış özelliğini iyileştirmesi, motorinin korozyon dayanımını, ısı kararlılığını, yağlayıcılık özelliklerini artırması, egzoz gazı emisyonları ve yaşam döngüsü emisyonları ile yakıtın kükürt içeriğini azaltması sayılabilmektedir. E-Dizelin dezavantajları olarak, düşük setan sayısına sahip olması ve yakıt tüketimindeki çok az oranda gerçekleşen artış sayılabilir. Setan sayısını artırıcı katkı maddesi eklenmesi ile, daha yüksek setan sayılı E-Dizel eldesi mümkündür. Yakıt alkolü kullanımının çevresel etkisi çok önemlidir. Örneğin, 1 litre benzin yerine E10 kullanıldığında, eğer etanol tahıldan üretilmişse sera gazı emisyonunda %3-4, eğer selülozdan üretilmişse %6-8 oranında azalma gözlemlenmektedir.

Yakıt Alkolü Ve Dünya

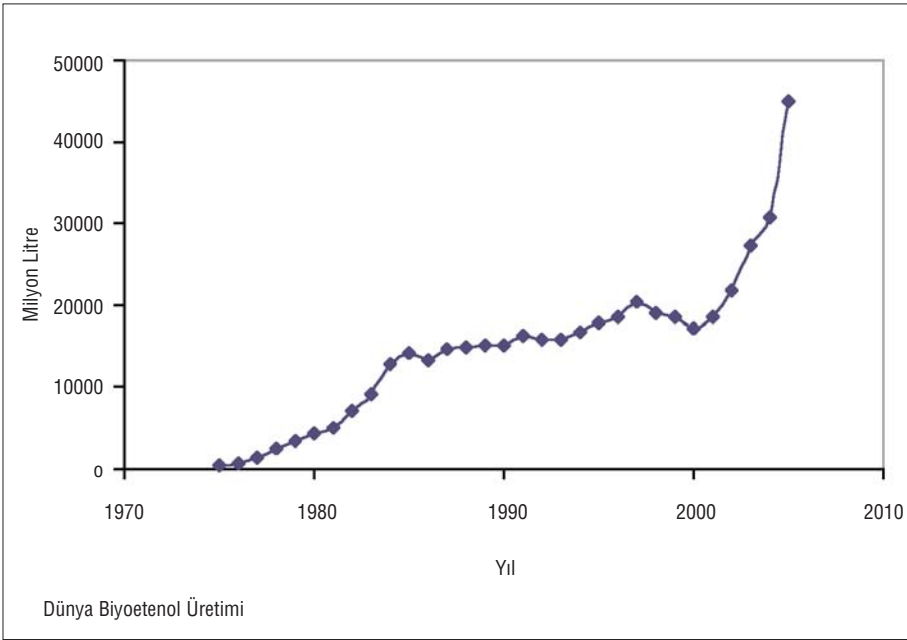
Dünyanın en büyük biyoetanol üreticileri Brezilya ve Amerika'dır. Brezilya ve Amerika dünya biyoetanol üretiminin %65'ini sağlarken, Avrupa'nın payı %13'tür. Brezilya'da hammadde olarak şeker kamışı, Amerika ve Avrupa'da ise, tahıllar tercih edilmektedir. Yakıt alkolünün yaygın kullanımı konusunda ABD, Avustralya, Fransa, İsveç, Brezilya, Hindistan ve Tayland gösterilebilmektedir. 2005 yılı Dünya biyoetanol üretimi 44.8 milyar litre/yıl olarak belirlenmiştir. 1975 yılından 2005 yılına kadar olan Dünya biyoetanol üretimi ise Şekil 2'de gösteril-

mektedir. Endüstriyel ve ilaç alanlarındaki uygulamalar için yıllardır üretilen etanol üretiminde, 1970'lerin ortalarında petrol fiyatları artışı ile hızlanma görülmüş, 1980'lerin ortalarında ise petrol fiyatlarındaki azalma ile artış miktarlarında yavaşlama belirlenmiştir. Günümüzde lider motor biyoyakıt, biyoetanoldür.

Yakıt Alkolü Ve Türkiye

Yakıt alkolü Türkiye'de ilk kez 1931 yılında Ziraat Kongresi'nde gündeme gelmiştir. 1936 yılında M. K. Atatürk'ün hazırlattığı 2. Beş Yıllık Kalkınma Planında 23. bölüm sentetik benzin endüstrisine ayrılarak, bu yakıtların ithalat ile sağlanmaması ve ülke kaynaklarından yakıt üretimi gerekliliği ortaya konulmuştur. Ancak Atatürk'ün ölümü ve savaş, planın uygulamaya geçirilmesini engellemiştir. 1942 yılında ordu da kullanılan benzine %20 oranında biyoetanol katılmıştır. Yakıt alkolü konusu petrol krizleri ardından dünya genelinde patlama göstererek Ar-Ge çalışmaları başlatılırken, ülkemizde de Tekel ve Türkiye Şeker Fabrikaları, yakıt amaçlı alkol üretimini ele alarak, yakıt alkolü fabrikalarının kurulması ve mevcut fabrikaların kapasite artırılması üzerine çalışmalar başlatılmıştır. Ancak bu konu, uzun yıllar sadece bilimsel çalışmalarda sınırlı kalmıştır.

Ülkemizdeki alkol üretim, kullanım ve satışı T. C. Tütün, Tütün Ma-

mülleri ve Alkollü İçecekler Piyasası Düzenleme Kurumu (TAPDK) tarafından düzenlenmekte ve denetlenmektedir. TARKİM (Tarımsal Kimya Teknolojileri San.ve Tic. A.Ş.) ilk yakıt alkolü üretim lisansına sahip, girdisi buğday ve mısır olan 40 milyon litre/yıl kapasiteye sahip üreticimiz-

dir ve TARKİM yakıt alkolü, 2005 yılında POAŞ ürünü kurşunsuz benzine %2 oranında katılarak "BioBenzin" markası ile piyasaya arz edilmiştir. Pankobirlik'in 84 milyon litre/yıl kapasiteli Çumra Alkol Fabrikası (şeker pancarı) ve 26 milyon litre/yıl kapasiteli Tezkim-Adana

(buğday ve mısır) fabrikalarının halen deneme üretimleri sürmektedir. Bu fabrikaların ürünü biyoetanolden de, 2008 itibarı ile akaryakıt sektörüne arzı başlayacaktır. 21 Kasım 2006'da Biyoetanol Üreticileri Derneği kurulmuştur. TAPDK verilerine göre tesis kurma izni aşamasındaki olası yakıt alkol kapasitesi 160 milyon litre/yıl'dır.

Yakıt alkolü üretimi için en önemli hammaddelerden biri olan şeker pancarı tarımı Türkiye'de iyi bilinmekte olup, Pankobirlik çatısı altında 32 milyon dekar sulanabilir arazide yapılmaktadır. Münavebeli ekim ile bu alanın sadece %20-25'lik kısmı kullanılabilir. Yeni şeker rejimine göre, kotaya uygun şeker pancarı tarımı 3.5 milyon dekar arazide yapılacağından geriye kalan 4.5 milyon dekarlık arazi biyoetanol üretimine yönelik enerji tarımında kolaylıkla kullanılabilir. Dolayısıyla, ülkemizde her yıl şeker pancarına dayalı 2-2.5 milyon ton biyoetanol üretim potansiyeli mevcuttur.

22 Mart Dünya Su Günü

USİAD "Dünya'da ve Türkiye'de Su" Sempozyumuna Katıldı

22 Mart Dünya Su Günü münasebetiyle 20 Mart'ta Ankara'da Dünya Su Günü'nde 20 Mart 2008 tarihinde Ankara'da, USİAD'ın da katıldığı "Dünya'da ve Türkiye'de Su" konulu bir sempozyum düzenlendi. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Yerel Yönetim Araştırma Yardım ve Eğitim Derneği, Türkiye Sulama Kooperatifleri Merkez Birliği ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin düzenleyicisi olduğu sempozyuma USİAD adına katılan genel başkan danışmanımız ve su politikaları uzmanı Dursun Yıldız, "Dünya'da ve Türkiye Ölçeğinde Su Kaynakları Planlaması ve Su Hizmetleri Yönetimi" başlıklı bir sunum gerçekleştirdi.

Bor Konusu

Ateşten Bir Gömlektir

Yıldırım PEHLİVAN

Kimyager

yildirimpehlivan@yahoo.com

Evet, bor konusu ateşten bir gömlektir. Eti Holding'in eski genel müdürü bor ile ilgili düşüncelerini böyle dile getiriyor. Bor sadece bizim için değil tüm dünya için önem arz eden ve geleceğin petrolü olarak değerlendirilebilecek ateşten bir gömlektir. İki yüzü alternatifsiz olmak üzere iki yüz elliye aşkın malzemede kullanılan, bor sanayinde ileri teknolojik ürünlerin yani katma değeri fazla ürünlerin üretildiğinde bir ülkenin geleceğini hatta dünyanın geleceğini değiştirecek bir maden olduğu unutulmamalıdır. İşte bunun için bor ateşten bir gömlektir.

Bor'u ateşten bir gömlek yapan özellikleri, öncelikle enerji sektöründe kullanılması ve diğer özelliği de sanayinin vazgeçilmez tuzu olmasıdır. Bu yüzden öncelikle enerji ve sonrada endüstri alanında nerelerde ve nasıl kullanıldığına kısaca bakalım.

Enerji Alanında Borun Kullanımı

1. Hidrojen Taşıyıcı Olarak Bor:

Hidrojenin yakıt olarak kullanılmasının önündeki bazı problemler çözülmüş olsa da halen hidrojenin depolama sorunu sürmektedir. Depolama sorununu çözmek için üç yöntem üzerinde durulmaktadır. Bunlar yüksek basınçlı gaz olarak, aşırı soğutulmuş sıvı olarak ya da metal hidrür oluşturarak saklamaktır. Hidrojeni

metal hidrür olarak en iyi saklayabilen madde sodyum bor hidrürdür. Sodyum bor hidrürden elde edilen hidrojen ile 'Hydrogen on Demand' sistemiyle çalışan arabalar yapılmıştır. Bu arabalara örnek olarak Ford Crown Victoria / Ford Explorer / Ford Mercury Sable verilebilir.

2. Yakıt Pillerinde Bor: Elektrokimyasal enerjii elektrik enerjisine çeviren yakıt pillerinin cep telefonlarından güç üretim santrallerine kadar geniş uygulama alanları ve farklı türleri vardır. Uluslararası otomobil üreticisi Daim-Chrysler firması Millenium Cell Şirketi'nin 'Hydrogen on Demand' teknolojisiyle hidrojen yakıt pili olarak kullanıldığı otomobillerini tanıtmıştır.

Bu otomobillere de Natrium ismi verilmiştir.

3. Akü Sistemlerinde Bor: Millenium Cell Şirketinin çeşitli bor aküleri ürettiği bilinmektedir.

4. Füzyon Reaktörlerinde Bor: Florida Üniversitesinde çalışan üç fizik bilim adamının yaptığı çalışmalar sonucu 200 gr Bor ile 100 MW enerji elde edilebildiği belirtilmektedir. Bu yeni bor reaktörlerinin 10 yıl içinde faaliyete geçeceği belirtilen bir başka bilgidir.

5. Elementel Olarak Bor:

Elementel olarak yakıldığı zaman en yüksek enerjii veren element bor dur.

B katı + $\frac{1}{2}$ O₂ → B₂O₃
camsı Q=590,76 kJ/mol

Nitekim 1 L hidrojenle 8.03 MJ enerji varken, bu 1 L borda 92.77 MJ değere ulaşır. Bu da bor'un hidrojenle kıyaslandığında hiç şüphesiz daha üstün olduğunu gösterir. Bor ve hidratları [Dibor-hidrat (B₂H₆), penta bor (B₅H₉) ve dekabor (B₁₀H₁₄)] birim ağırlık başına yanma sıcaklığı en yüksek olan elementtir (25,120 Btu/lb yanma sıcaklığına sahiptir (hava gazının 18,500 Btu/lb)). Bu sebeple hava ve uzay taşıtları için yakıt olarak düşünülmektedir.

Sanayi Alanında Borun Kullanımı

Dünyadaki B₂O₃ tüketiminin %45,8'i Batı Avrupa, %27,9'u Kuzey Amerika'da gerçekleşmektedir. Bunu %11,7 payla Güney Amerika %9,3 payla Asya, Pasifik ülkeleri takip etmektedir. Borat tüketiminin %43'ü cam elyaf ve cam sektöründe %19'u deterjan sektöründe %11'i de seramik sektöründe kullanılmaktadır. ABD'de %71 oranında cam sanayinde kullanılırken, Batı Avrupa'da bu oran %23'tür. Deterjan sanayinde Batı Avrupa'nın payı %35 iken ABD'nin payı %5'tir. Türkiye'de ham bor ve bor ürünleri tüketimi Dünya tüketiminin %3,6'sını oluşturmaktadır. Kullanıldığı alanlar cam elyafı, metalürji ve demir çelik sanayi gibidir.

Borun kimi özel bileşikleri, bilgi teknolojilerinde kullanılan süper iletkenler ve mikroçiplerde kullanılarak bunların verimi ve kullanılabilirliği artırılmıştır. En yaygın olarak kullanıldığı cam sanayinde camın ısıyla genişmesini önemli ölçüde indiriyor; titreşim, yüksek ısı ve ısı şokuna karşı dayanıklılık sağlıyor, böylelikle camın genel olarak dayanıklılığını artırıyor. Bunlara en bilindik örnek evlerimizde kullandığımız borcamdır. Bununla da kalmıyor, hatta cam eriğinin viskozitesini azaltarak daha akışkan olmasını sağlıyor. Plastiklerde bor fiberlerinin sağladığı sertlik, yoğunluk oranı alüminyum ve titanyuma oranla altı kat daha fazladır. Yüksek sıcaklığa karşı dayanıklı, esnek, hafif ve kolay üretilen borlu malzemeler bugün spor malzemelerinde (raketler, kayaklar vb), tekstil (kurşun geçirmez kumaşlar), yalıtım, otomotiv sanayi gibi pek çok alanda kullanılıyor. Hatta boraks suyun yüzey gerilimini

azaltarak kir parçacıklarının uzaklaştırılmasını sağlarken, düşük de olsa kimi organiklerle reaksiyona girerek esterler oluşturup, mikrop öldürücü olarak da kullanılabilir. Bu özelliklerden dolayı temizlik maddelerinde, sabunlarda ve daha pek çok temizlik maddesinde kullanılır. Hatta sodyumperborat, aktif bir oksijen kaynağı olduğundan etkili bir ağartıcıdır ve çamaşır beyazlatıcısı olarak kullanılır. Bileşiklerinin (borik asit, boraks, pentahidrat gibi) yangın geciktirici özelliklerinden dolayı, bor düşük maliyetli selülozik yalıtım malzemesinde kullanılmaya başlandı. Bu malzemeler sadece yangına karşı dayanıklılık kazanmış olmuyor, ayrıca bakterilere karşı zehirleyici, sıçanların, farelerin ve böceklerin iştahlarını kapatıcı bir nitelik kazanıyor. Nötron emme gücünün fazla olması onu tek kılan başka bir özelliğidir. Nükleer santrallerde, radyoaktif maddenin bölünmesi

ışının açığa çıkmasına, alfa ve beta parçacıkları, gama ışınları ve nötronların oluşmasına yol açar. Nötronlara karşı kalkan görevi görecektir malzemeler arasında en etkili olanları bor (özellikle 10B izotopu), hidrojen, litium, polietilen ve sudur. Ancak bunların çoğu ikincil gama ışınlarının oluşmasına neden olurken nötronları emme özelliğiyle bor, çok hafif bir gama ışını üretir. Metallerle boritleri oluşturan bor oldukça sert (Mohs'a göre sertlik derecesi 9'dur, elmasın ki 10'dur) olmasından dolayı aşındırıcı ve ışık kırarak da kullanılır. Ayrıca demir-çelik endüstrisinde florit yerine kolemanit de kullanılabilir.

Türkiye'de Borun Geçmişi

Türkiye'de bor rezervleri Bursa_M. Kemal Paşa, Kestelek köyü, Ba-

likesir_Bigadiç, Kütahya_Emet, Eskişehir_Kırka illerimizde bulunmaktadır. Toplam 800 milyon ton olan bu rezerv, dünyadaki toplam bor rezervinin % 63'ünü oluşturur. Türkiye bu rezerv ile dünya ham bor ihtiyacının %95 ini karşılamaktadır. Bu sektörde dönen para 1.2 milyar dolar civarında ve Türkiye'nin buradan aldığı pay % 20-22 dolaylarındadır. Çünkü pazara hem ham bor hem de rafine bor satılmaktadır. Bununla birlikte bor ürünlerinin olduğu pazarda dönen paranın 1 trilyon dolar olduğu tahmin edilmektedir. Fakat bizim bu tip ulusal ürünlerimizin olduğu ve bu pazardan faydalanabildiğimiz söylenemez.

Tek başına dünya bor ihtiyacını 400 yıl karşılayabilecek yaklaşık 800 milyon ton bor rezervine sahipken bazıları bu rezervimizi tonunu 250 dolardan sattığımızda yaklaşık 200 milyar dolar kazanıp Türkiye'nin borçlarına merhem olacağını söylemektedir. Dünyanın yıllık bor talebi 1,5 milyon ton iken bizim 800 milyon tonluk rezervimizi kimin ve nasıl alacağı önemli bir sorudur. Aynı zamanda tarih hammadde satarak zengin olmuş bir ülke yazmış mıdır? Yemen, Nijer ve Zambiya gibi yeraltı kaynaklarını işlemeden satan ülkelerin dünyanın en fakir ülkeleri arasında olması ne anlama gelir. Aynı mantık büyük ihtimalle Türkiye'de katma değeri yüksek ileri bor ürünleri üretilmesine karşı olduğu için bu tip söylenceler ortalıkta dolanmaktadır. Hangi gelişmiş sanayi ülkesi vardır ki hammadde satarak zenginleşmiş ve modernleşebilmiştir.

1978-1979 yıllarında 3.Ecevit Hükümeti zamanında Deniz Baykal'ın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Ahmet Taner Kışlalı'nın Kültür Bakanı ve Muammer Aksoy'un Anayasa Komisyonu Başkanı olduğu dönemde çıkarılan 2172 sayılı kanunla, Devletçe İşlenecek Madenler Hakkındaki Yasa ile işleme girmiş ve bor yataklarının işletme hakkı devlet adına Etibank'a verilmiştir. Bu sayede bor madenleri ile ilgili olarak özel sektöre verilmiş olan ruhsatlar iptal edilerek devletleştirilmiş ve bor madenlerimiz üzerinde oynanmak istenen oyunlar engellenmiştir. Mecliste 226 oy ile kabul edilen yasada oy kullanmayarak meclisi terk edenler de olmuştur. Bunların arasın-

da Süleyman Demirel, Necmettin Erbakan, Alparslan Türkeş, Korkut Özal ve Faik Türein gibi isimler de vardır. Oylamaya katılmayan Süleyman Demirel aynı zamanda Eylül 1972 yılında Bilecik'te yaptığı bir konuşmada Borun millileşmesini Maoculuk olarak değerlendirerek "Atatürkçülükten ve Cumhuriyetçilikten kaçış" olarak nitelmiştir. Çıkan bu kanun hem yurt içinde hem de yurt dışındaki çıkar odaklarını fazlasıyla rahatsız etmiştir. 1985 yılından sonra Özal'ın Morgan Guarantee'ye hazırlattığı Özelleştirme Ana Planı ardından 1998'de Eti bank 98/10552 sayılı bakanlar kurulu kararı ile Eti Holdinge dönüştürülmüş ve Eti Bor A.Ş., Eti Alüminyum A.Ş., Eti Krom A.Ş., Eti Gümüş A.Ş., Eti Bakır A.Ş., Eti Elektro-Metalürji A.Ş., Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. olarak 7 alt müessese oluşturulup, bankacılık kısmı özelleştirilmiş ve yeniden yapılandırılmıştır. Bankacılık kısmının başına da prenslerden biri getirilmiştir. Bu prens Süleyman Demirel'in evladım dediği Cavit Çağlar'dır. Bankalar Kanununun 64.maddesine rağmen Eti Bank'ı üzerine alabilmiş ve sonra da Dinç Bilgin'e satmıştır. Ardından da adını Sümer Bank gibi Anadolu uygarlıklarından alan Eti Bank batırılmıştır. Peki, Bor cevher ve ürünleri yanı sıra, dünya titanyum pazarında % 40, talk ve elmas pazarında ise % 20 gibi çok büyük paylara sahip olan ve

en büyük rakibimiz US Borax nasıl oluşmuştur ve finans kaynağını nereden karşılamaktadır. Bankacılık sektörü ile bağlantısı var mıdır? US Borax'ın sahibi RT (Rio Tinto) , 1873 yılında Rothschild ve İngiliz kraliyet ailesinin çok büyük hisselerine sahip olduğu Jardine Matheson firması tarafından kurulmuştur. Jardine Matheson 1800'lü yılların başından itibaren Türkiye'den Çin'e "afyon" ticareti yapan bir firmadır. 1837 Paniği'nde diğer afyon tüccarları Russel ve Perkins firmalarının zor duruma düşmeleri ve Rothschildlere başvurmaları üzerine, Jardine Matheson, Russel Co. ve Perkins Co. birleştirilerek Rothschild ailesine ait J.P. Morgan denetiminde afyon karteli oluşturulmuş. 1839 yılında Çin ile İngiltere arasındaki Afyon Savaşı'nın Çin'in mağlubiyeti ile sonuçlanması üzerine Hong Kong İngilizlere bırakılmıştır. Burada, Rothschildler tarafından kurulan Hong Kong Shanghai Bank Corporation (HSBC) afyon ticaretini finanse etmeye başlamış. Jardine Matheson firmasının afyon ticaretinden kazanılan parası ile de % 12.5 luk payla dünyanın en büyük madencilik firması olan Rio Tinto kurulmuştur. En büyük rakibimize dünyanın en büyük yerel bankaları destek sağlarken bizim Madencilik Sektörümüzü finanse eden Etibank özelleştirilip ardından satılmıştır.

Buna sadece HSBC ile RT'yu örnek vermek doğru olmaz. 1998 yılın-

dan itibaren Türkiye'deki Bor ve Tro-na ile ilgilenmeye başlayan Citicorp Venture Capital diye bir firma vardır. Citibank'ın finansal desteğinde olan bu firma Larderallo firması kanalıyla Eti Holding'ten yılda 70.000 Tondan fazla Bor satın alıp borik asit haline getirdikten sonra bor pazarında Eti Holding ile rekabet etmektedir.

20 Aralık 2000'de Eti Bor AŞ ve Eti Alüminyum AŞ'de özelleştirme kapsamına alınır. Eti Bor'un ise Bandırma'daki sülfürik asit fabrikasının 22.5 milyon dolar zarara uğratılmasının ve 2001-2002 yıllarında 5 milyon dolar zararına satış yaptırılmasının özelleştirme kapsamına alınmasıyla bir ilgisi olmalıdır. Eti Maden içinde Ar-Ge Bölümü dururken BOREN in açılması da düşündürücüdür Aynen 1968 de İsmet İnönü'nün demiş olduğu gibi bugün de memleketimizde boraks cevheri üzerinde yabancı bir oyun planlanmaktadır.

Tüm bunlar düşünüldüğünde bor konusu ateşten bir gömlektir. Fakat bu gömleği giymek ve gelecek hakkında söz olmak gerekiyor. Arap ülkelerinin petrolü, Rusların doğalgazı onlar için ne ifade ediyorsa, Bor'da Türkiye için o anlama gelmelidir. Hem enerji alanında hem de sanayi de bor un avantajlarını kullanarak bir vizyon belirlenmelidir. Bu vizyon bizi 21.yüzyılda dünyada enerji konumunda söz sahibi yapabilecek bir vizyon ve hedefler bütünü oluşturmalıdır.

Küresel Tuzak İlimli İslam

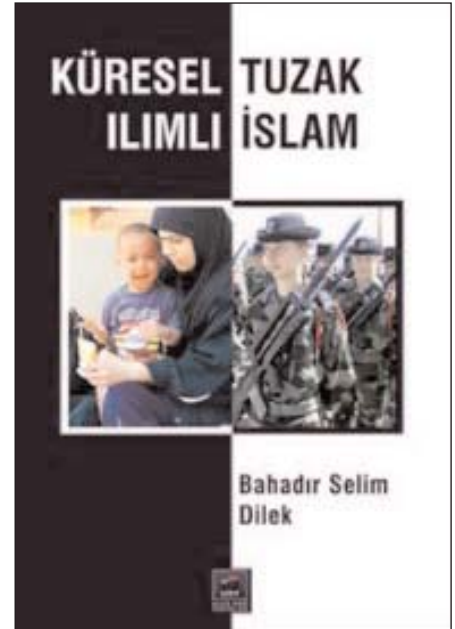
Yonca DEMİR

Gelin kitabın adından başlayalım. İlimli İslam'ın küresel bir tuzak olduğu kanısına nasıl vardınız?

Dünya inanılmaz boyutta bir küresel rekabet içinde. Neyin rekabeti bu? Başta enerji kaynakları ve enerji güzergahları olmak üzere, çok uluslu şirketlerin çıkarlarının korunması için kayıtsız koşulsuz egemenlik için yürütülen bir rekabet. Kimler arasında. Tabii ki küresel sermaye baronları arasında. Bu rekabet için kullanılan en önemli araç da ilimli İslam. Dünya üzerindeki enerji kaynaklarına, enerji güzergahlarına baktığımızda bunların çok büyük bölümünün İslam ülkeleri topraklarında olduğunu görürsünüz. Ya da bu ilimli İslam'ın hedefinde olan ülkeler stratejik açıdan çok önemli noktadadırlar. Durum böyle olunca, küresel sermaye baronları tek kutuplu dünya düzeninin siyasal, askeri ve ekonomik enstrümanlarını kullanarak, bu ülkelere ilimli İslam enjekte ediyorlar. Bu enjeksiyonu yapmak için de önce radikal İslam tehdidi yaratılıyor. Buna panzehir olarak da ilimli İslam gösteriliyor.

Kim peki bu küresel sermaye baronları?

Aslında onları hepimiz tanıyoruz. Öyle veya böyle tükettiğimiz bütün malların hem üreticisi, hem pazarlayıcısı hem de satıcısı... Bakın uluslar arası markalara ve bu markaların arkasındaki güçlere, o zaman küresel sermaye baronlarının

kim olduklarını görürsünüz. Büyük petrol ve silah şirketleri, otomotiv ve yazılım devleri. Hepsinin arkasındaki güçler, küresel alanda birbirleri ile inanılmaz bir rekabet içinde. Eskiden denklem daha basitti. Şimdi çok ciddi anlamda karmaşık duruma geldi. Örneğin, eskiden ekonomik anlamda sömüren ve sömürülen ülkeler vardı. Sömürülen ülkeler daha sonra pazar haline getirilmişti. Ancak neoklasik sömürgecilikte süreçler daha farklı işliyor. Çin'in küresel anlamda ön plana çıkmasıyla üretim ve tüketim denklemi de değişmeye başladı.

Nasıl bir değişim bu?

Bugün ABD ekonomisi Çin'in dolarları sayesinde ayakta duruyor

Ulus Dağı Yayınları'ndan çıkan "Küresel Tuzak İlimli İslam" kitabının yazarı, Cumhuriyet Gazetesi'nin dış haberler muhabiri Bahadır Selim Dilek'le kitabı üzerine söyleştik. Dilek, kitabında incelediği tüm ülkelere çeşitli ziyaretlerde bulunarak çalışmasını yerinde gözlemlere dayandırmış.

demek yanlış olmaz. ABD'de üretiminin önemli miktarını Çin'de yapıyor. Artık Çin'de üretilmemiş olan ne bilgisayar bulmak olası ne de televizyon. Bırakın bunları, dünyanın önde gelen bütün markaları üretimlerini Çin'e taşımış durumda. Oysa biz, 10 yıl önce Çin'in ABD karşısında ikinci bir kutup olabileceğini tartışıyorduk.

Yeniden kitabınıza gelirsek, küresel sermaye baronlarının politika üzerinde bu kadar büyük etkisi var mı?

Tabii ki var. Tek kutuplu dünyada adeta "köpeksiz köyde çomaksız gezen" ABD'nin siyasal partilerinin arkasında kimlerin olduğunu düşünüyorsunuz... Yeni muhafazakarcılığın, -ki bugün dünya üzerinde yaşanan sıkıntıların önde gelen sorumlularındır- arkasında ABD'nin silah ve petrol şirketlerinin olduğunu herkes biliyor. Üstelik bunu saklamaya gereksinim duymuyorlar. Çünkü, ABD'de politika ana hatları oldukça şeffaf süreçler içinde şekilleniyor. ABD yönetimi bu şirketlerin küresel çıkarları çerçevesinde oluşturuluyor. Bugün Irak'a yönelik operasyonunun neden yapıldığı artık gün gibi ortada. Nedenin petrol olduğunu artık kimse saklamıyor. Irak petrolü çok uluslu şirketlerin eline geçmeli ki, küresel sermaye baronlarının kurguladıkları sistem işleyebilsin. Tabii, silah şirketleri de bu işten önemli kazanç elde ediyor. Küreselleşmenin yerleşmeyi desteklemekte olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu da etnik ve mezhepsel ayrılıkçılığı besliyor. Dünya üzerindeki hafif silahların yarısından azı güvenlik güçlerinin elinde bulunuyor. Peki

diğer yarısı nerede? Bunları kim, kimlere satıyor? Gereksinim yaratılmalı ki milyarlarca dolarlık pazar oluşturulabilsin. Birileri de bu pazara milyarlarca dolarlık silah satсын.

Biz bu tuzağa düştük mü?

2002 ve 2007'deki seçimlerin sonuçlarına bakarsak, düşmüşüz. Ama toplumda önemli direnç noktaları da var. 1923 devriminin yarattığı toplumsal dinamikler, ülkenin tamamının teslim alınmasını engelliyor. Ancak bu direnç noktalarının giderek zayıfladığını da görmek gerekiyor. Rauf Denktaş'ın bir sözü vardır: Türkün sabrı bittiği yerde başlar diye... Ama artık sabrımız bittiği yerde başlayamıyor maalesef.

İlmli İslam'a gelirsek. İslam'ın ilmlisi nasıl oluyor.

Çok özetle, küresel kapitalizmle barışık İslam yönetimi diyebiliriz. Ama tabii ki, ABD'nin ve küresel sermaye baronlarının çıkarlarının korunup kollanmasını da buna ekle-

mek gerekiyor. Batı değerleri ile uyumlu, radikalizme karşı çıkan, dinin temel unsurları ile moderniteyi sözde birleştirip, toplumu dönüştürme ve çok uluslu şirketlerin çıkarlarına göre şekillendirme projesi de diyebilirsiniz. Bu konuda Cumhuriyet yazarlarından Ergin Yıldızoğlu'nun değerlendirmesi dikkat çekicidir. Yıldızoğlu'na göre ilk anda paradoks gibi gelebilir ama, siyasal İslamın kendini parlamenter demokrasinin kurallarını kabul etmiş, Batı'ya açık ve serbest piyasa koşullarına bağlı bir hareket olarak sunan ılımlı kanadı, radikal kanadından çok daha tehlikelidir. Çünkü, radikal kanadın siyasi kültürel projesi, onu özellikle Türkiye gibi gelişmiş, karmaşık toplumlarda, seçmenin büyük kesimi için kabul edilmez kılıyor; parlamenter rejim içinde iktidara gelme şansı yok! Buna karşılık ılımlı kanat, gerçekleştirdiği dönüşümlerle toplumu, radikal kanadın parlamenter ya da parlamento dışı yolla iktidara gelmesinin önkoşullarına hazırlıyor. İşte bütün mesele de bu aslında

Süreci kitabınızda anlatmışsınız. "İlmli İslam ile uyuşturulan toplumlardan" söz etmişsiniz. Biz de şimdi uyuşturulma sürecinde miyiz?

Evet, maalesef 2002 yılından buyana hızlı bir uyuşturulma sürecindeyiz. Kitapta örneklerini verdim. Siz ilmlî İslam ile uyuşturul-

duğunuz zaman dinsel retorikler öyle ön plana çıkıyor ki, örneğin kimse çuval olayında olduğu gibi neden hükümetin ABD'ye sert tepki göstermediğini, karşılık vermediğini, misilleme yapmadığını sorgulamıyor. Oysa, Türk Silahlı Kuvvetleri bu toplumun göz bebeği değil miydi? Türk toplumunun en fazla güvendiği kurum değil miydi? Neden, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, "müzik notası mı vereceğiz kardeşim" dediği zaman sesini çıkarmadı. İşin içine dinsel önermeler girdiği zaman zaten Türk toplumunun genlerinde bulunan muhafazakarlık giderek belirginleşmeye başlıyor. Amaç da bu zaten, toplumlar ılımlı islam ile uyuşturulacaklar ki, küresel sermaye baronlarının çıkarlarına karşı koyabilecek yönetimleri seçmesinler. Biz de bunun en güzel örneğini yaşıyoruz. AKP iktidarı ile ABD'nin Ortadoğu'daki bütün çıkarları özenle korunuyor. Üstelik, Başbakan Erdoğan BOP'un da eş başkanı.

Kitapta incelediğiniz ülkelerin hepsini nasıl gözlemleyebildiniz. Bütün bu ülkelere gittiniz mi?

Tabii ki, hatta bir çoğuna birden fazla kere gittim. Örneğin Mısır'a çeşitli zaman aralıklarıyla 7 kez gitme şansım oldu. Bunların ikisinde ya da üçünde El Ezher Üniversitesi'ne gidip, oradaki din adamları ile konuşma fırsatı buldum. Müslüman Kardeşler ekolünden gelen birçok din adamından yani ilk elden birçok şey öğrendim. O nedenle aslında kitap, benim meslek yaşamımın da özeti sayılabilir. Tabii, bu ülkelerde bulunurken, "ben böyle bir kitap yazacağım. O gözle inceleme yapmam gerekiyor" diye bakmıyorsunuz. Ancak küresel gelişmelere ilişkin gösterdiğiniz refleksi, sizin sözkonusu ülkelere o gözle bakmanızı sağlıyor. Bütün bu izlenimleri imbikten geçirdikten sonra da kitabınızın ana hatları ortaya çıkmış oluyor.

Türkiye, Malezyalaşılıyor mu? Pakistanlaşıyor mu?

Aslında Türkiye hem Malezyalaşılıyor hem Pakistanlaşıyor hatta hem

de Mısırlaşıyor. Bu noktada tek bir örnek ya da model göstermek olası değil. Her ülke farklı siyasal İslam deneyimi yaşıyor. Ancak örtüşen yönleri güçlü. Bana göre örneğin türban konusunda Türkiye ile Malezya'nın deneyimleri benzerken, dinci vakıflar ve sivil toplum örgütleri ile sosyal devlete alternatif sistem oluşturması konusunda Türkiye'nin yaşamakta olduğu süreç, Mısır'ın 20 yıl önce yaşadığı deneyimle örtüşüyor. Terör ve siyasal İslam ilişkisinin benzerini ise Türkiye ile Pakistan arasında gözlemlemek olası. Ama bütün ülkelerin en önemli ortak noktası, hızla ılımlı İslam bağlamında dinselleştirilmeleri. Süreçler büyük ölçüde benzeşiyor. Tabii her toplumun kendine özgü koşullarını da unutmamak lazım

ılımlı İslam'ın bir süre sonra radikalleşme tehlikesi yok mu?

Var tabii. Ama, ABD'nin toplum mühendisliği yaparken süreçleri çok iyi okuyabildiğini sanmıyorum. Irak'ta olduğu gibi, 2003 yılından buyana onbeşe yakın strateji değiştirdiler. "Iraq manuel" diye kullandıkları kitap üzerinden politika ve strateji üretmeye kalkınca olmuyor tabii ki. Şimdi siyasal İslam'ı radikal İslam'a bir panzehir olarak sunma çabasındalar. Ama İslam toplumlarının kendi iç dinamiklerinin bir süre sonra hangi yöne evrileceğini şimdiden kestirmek olanaksız. Neoklasik sömürgecilik de günün birinde sınırlarına gelecek. O zaman, dinselleştirilmiş bir toplumun nasıl olacağını ben kendi adıma düşünmek istemiyorum. Eminim eski Yunan'daki filozofların hiçbiri de dünyanın karanlık bir Ortaçağ yaşabileceğini düşünmemişti. Şimdi biz hızla başka bir karanlık çağa doğru ilerliyoruz.

Kaseti tersten okursak, bu ülkelerin kendi iç dinamikleri ile bu süreci kırma şansları var mı peki?

Bu gidişle yok gibi görünüyor. Çünkü, birçok İslam ülkesinde bu süreci kıracak muhalif dinamiklerin birakın oluşmasını, yeşermesine bile izin veriliyor. Dışarıdan bir tehdit

de yok şimdilik. O yüzden, en azından bölgede petrol tükenene kadar, bu kıskacı aşmaları zor görünüyor. Bu okuma yazma oranı ile bu bilinç ve toplumsallaşma düzeyi ile neyi ne kadar başarabilirler ki. Filistin örneğine bakın. Çok önemli yetişmiş insan kaynakları var. Ama, koşullar Hamas'ı iktidar yaptı. Bu bölgede iç dinamiklerden çok dış dinamikler önemli. Görünür gelecekte ABD ya da küresel sermaye baronlarının izin verdiği ölçüde bu ülkeler gelişebilirler.

21. yüzyılda genel bir dinselmeden söz etmişsiniz kitapta. Bu, genel bir dönüşüm mü? Yoksa, sizin deyiminizle küresel sermaye baronlarının bir kurgusu mu?

Entelektüel çevrelerde bu önemli bir tartışma konusu. Postmodernizm ile birlikte başlayan dinsellemenin sadece neoklasik sömürgecilik bağlamında bir kurgu olduğunu savunan da var; modernitenin pozitivist kavramlarının geçerliliğini yitirdiği iddiasından sonra mistik yaklaşımların güç kazanacağını savunan da... Ancak, bu kurgunun yaratmakta olduğu anafor bir süre sonra herşeyi içine alıp yok edebilir. Asıl gözden kaçılmaması gereken nokta da bu bence. Çünkü bir toplumu, dogmatizmin ellerine bıraktınız mı, sonrasında hesabını yapmak olası olmaz.

Türk halkı 1923'teki inancını gösterebilir mi?

Şimdi de gösterilmiyor değil. Ama bu kez bir değil pek çok cephe de savaşıyor. Ekonomik, kültürel, siyasal... Tek bir cephe yok ki. Bir kere Türkiye ve Türk toplumu ABD'nin küresel enformasyon tekelinin inanılmaz bir saldırı altında. Hollywood'un beyin yıkama işlevi bütün hızıyla sürüyor. Finansal açıdan sıcak para, ülke ekonomisi denetim altında tutuyor. Bütün bunlara karşı topyekün bir seferberlik ilan etmek gerekiyor. Çıkın sokaklara bakın inanılmaz bir marka fetişizmi var. Bunlara karşı gerekli önlemleri almadığınız sürece, küresel sermaye baronlarının çıkarlarına hizmet etmekten de kurtulmanız olası değil.

EGESERAMİK

Seramik

5.90 Ytl.'den

başlayan fiyatlarla...

Üstelik... kredi kartına

1 2 taksit!

Organizasyon Dış Ticaret Ltd. Şti.

Boğazköy yolu üzeri İski karşıtı No. 18 Boğazköy - Bahçeşehir / İSTANBUL
Tel.-Faks: (0212) 672 11 00 - 672 11 92 Şirket Gsm: (0533) 603 62 52
www.ercyapi.com - info@ercyapi.com

İnşaat Yapı San. ve Tic. Ltd. Şti.

Namık Kemal Mh. Doğan Arası Bulvarı Üstün İş Merkezi No. 85 / B
Esenyurt - B.çekmece / İSTANBUL Tel.: (0212) 660 37 09 - 620 94 22
Faks: (0212) 699 51 85 Şirket Gsm: (0530) 404 15 02

USİAD, Ulusal Sanayici ve İşadamları Derneği Olağan Genel Kurul Çağrısı

USİAD, Ulusal Sanayici ve İşadamları Derneği Olağan Genel Kurul Toplantısı 3 Mayıs 2008 günü saat 14.00'da, Büyükdere Cad. Oya Sk. No.1/2, Devran Apt. D.13, Mecidiyeköy-İstanbul adresinde bulunan dernek genel merkezinde yapılacaktır. Çoğunluk sağlanamadığı durumda Genel Kurul, 10 Mayıs

2008 tarihinde toplanacaktır. Üyelere duyurulur.

Gündem

- 1)Genel Başkan Fevzi DURGUN'un açış konuşması, saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunması.
- 2)Divan oluşturulması.
- 3)Genel Merkez Yönetim Ku-

rule'nun faaliyet raporunun okunması ve oya sunulması.

4)Genel Merkez Denetim Raporu'nun okunması ve ibranın oya sunulması.

5)Yeni Genel Merkez Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu ve Onur Kurulu seçimi,

6)Dilek ve öneriler.

7)Kapanış.

USİAD GAP Raporu Yayınlandı

"GAP'ta Ne Oldu? Bölgede Ekonomik, Stratejik ve Siyasi Gelişmeler" başlıklı USİAD GAP Raporu yayınlandı.

Editörlüğünü su politikaları uzmanı Dursun Yıldız'ın yaptığı GAP Raporu, bölge ve ülke kalkınması için sosyo-ekonomik, stratejik ve ulusal bütünlük ve güvenliğimiz açısından büyük önem taşıyan bu projenin canlandırılması için başlatılan atağa destek olmayı amaçlıyor.

Puşkin Ödülünü 3 Türk Aldı

Bugüne dek sadece 11 kişiye verilen Puşkin Ödülü 3 Türk'e verildi. Puşkin Ödülü'ne, Türkiye'den Tarihçi ve Topkapı Müzesi Müdürü Prof. Dr. İlber Ortaylı, Edebiyatçı ve İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Ataol Behramoğlu ve Rus-Türk Araştırmaları Merkezi (Rutam) Başkanı Hakan Aksay layık görül-

dü. Ödüller Rusya Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Grigory Karasin tarafından verildi.

Rusça birçok yapıtı bulunan ve Puşkin'in şiirlerini ilk kez Türkçe'ye çeviren Behramoğlu, yaptığı açıklamada, "Hayatımın büyük bir bölümünü Rus Edebiyatı'na adadım ve hiç pişman değilim. Rus devletinin

verdiği en önemli ödülün büyük bir yazarın adını taşıması çok anlamlı ve benim bu ödülü bir yazar ve şair olarak almam çok onur verici" dedi.

Ödül, Rusya Federasyonu tarafından Rus dilini ve kültürel mirasını yayan, ülkelerin ve halkların birbirlerine yaklaşmasını sağlayan kişilere veriliyor.

İlber ORTAYLI

Ataol BEHRAMOĞLU

Hakan AKSAY

“Fevzi Durgun, Marmara Üniversitesi’ne Konuk Oldu”

Oktan ERDİK MEN

G enel Başkanımız Fevzi DURGUN, Marmara Üniversitesi öğrencilerinin davetlisi olarak Hukuk Fakültesi’nde “Ulusal Ekonominin Önündeki Tehditler ve Fırsatlar” konulu bir konferans verdi. “USİAD’ın 10 yıldır söylediklerini, bugünlerde herkes söylemeye başladı” diyen DURGUN, konuşmasında ekonominin içinde bulunduğu sürekli kriz ortamına vurgu yaptı.

Konuşmasına 24 Ocak 1980’den bugüne Türk ekonomisinin dönüm noktalarını değerlendirerek başlayan Fevzi DURGUN, “24 Ocak Kararları, Türk ulusunun çıkarları doğrultusunda değil, bazı başka güç odaklarının istekleri doğrultusunda oluşturulduğundan bedeli Türkiye açısından ağır oldu” dedi. 90’lı yıllarda tek kutuplu hale gelen dünya politikasının, küreselleşme olgusuyla emperyalistlerin kendi çıkarlarını daha kolay dikte etmelerini sağladığını ifade eden

DURGUN, “Hiçbir AB devletinin üye olmadan imzalamadığı Gümrük Birliği Anlaşması nedeniyle 1996’dan bu yana yılda 13-14 milyar dolar daha gelir kaybı ve dış ticaret açığı veriyor. Bu anlaşma imzalanırken “AB’ye giriyoruz” masalı anlatılmıştı. Bugünlerde anlatılan benzer masalların neleri gizlemek için olduğunu da çok iyi biliyoruz” şeklinde konuştu.

Fevzi Durgun’un konuşmasında öne çıkan bazı diğer noktalar şu şekilde:

Satacak Büyük Şirket Kalmadı

“Ekonomi politikalarını bir bütün olarak ele almak gerekli. Türk ekonomisi hızla el değiştiriyor. Artık satacak büyük şirket kalmadığından KOBİ’ler el değiştirmeye başladı. Sektörlerimiz el değiştirmeye başladı. En acı gerçekse finans sektörünün el değiştiriyor olduğudur. Finans sektörünü kaybettiğinizde ekonominin geneline kaybetmiş sayılırsınız.”

ABD’nin Yaptığını Yapalım

“Bunları anlattığınızda sizi dinozorlukla itham edenlere Almanların Continental Lastik Fabrikası’nı İtalyanlara satmak için nasıl seferber olduklarını anlatın, bir Alman otomobil fabrikasının soyunma odasında işçiler için yazılmış “Japon arabası kullanıyorsan, kendine Tokyo’da iş ara” yazısını anlatın; ABD’nin limanlarını nasıl ve neden satmadığını anlatın. Biz anla-

şılması çok zor veya kendi icat ettiğimiz bir fikri savunmuyoruz. Biz dünya ne yapıyorsa onu yapalım diyoruz. Özetle şöyle söyleyebilirim ki, sürekli kriz ortamında tutulan ülkemiz için savunduğumuz görüşler, ABD ekonomisinin kriz anında uyguladığı politikaların benzeridir. Bugüne kadar Türkiye’de çoktan kriz çıkması gerekirdi ama dünya piyasalarındaki likidite bolluğundan yararlandık. Ancak şimdi uluslararası sinyaller denizini bittiğini gösteriyor. Dünya piyasaları kriz geliyor diyor. Türkiye’de eskiden bunları sadece biz söylüyorduk. Ancak bugün birçok sanayi ve ticaret odası, meslek örgütleri de bunları söylemeye başladı. Bugün bu gerçekleri yalnız biz değil, biraz vicdanı olan herkes söylüyor.”

Çıkış Noktaları Var

“Bütün bunlar olurken umudumuzu hiç kaybetmemeliyiz. Umudunu kaybedenlerde teslimiyet duygusu gelişir. Krizler bir anlamda yeni başlangıçlar da yaratır. En kısa zamanda somut adımlar atmamız ve çözüm için geliştirdiğimiz formülleri uygulamaya geçirmemiz şart. İçinde bulunduğumuz girdaptan kurtulabilmemiz için IMF politikalarının terk edilmesi ve DPT’nin etkinleştirilmesi lazım. Gümrük Birliği Anlaşması’nın AB’ye tam ve eşit koşullarda üye olana dek derhal dondurulması lazım. Avrasya ve Türk dünyası ülkeleri ile ekonomik ilişkilerimizin geliştirilmesi lazım”.

Konferansa katılan öğrencilere ayrıca USİAD’ın yayımladığı dergi ve raporlarla, Kemal Özden’in “Ulusal Devlet, Ulusal Ekonomi” isimli kitabı dağıtıldı.

Atatürk Yüksek Kurumu Başkanı Prof. Dr. Sadık Tural:

“Tarihi ve Bilimsel Gerçekler inkâr Edilemez”

Barış DOSTER

Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı Prof. Dr. Sadık Tural, hem bir yönetici, hem bir aydın, hem de bir bilim insanı olarak birkaç cephede birden çalışıyor. Yüksek Kurum olarak düzenledikleri etkinlikler, çıkardıkları kitap ve dergiler, gerçekleştirdikleri ulusal ve uluslararası sempozyumların yanında, aydın sorumluluğunu da ihmal etmiyor, yazılar yazıyor, dersler veriyor, panel ve konferanslarla halkı aydınlatmaya devam ediyor. Tural’la, Türk kimliğine yönelik saldırıları, Atatürk’ü ve Cumhuriyet’in başarısını konuştuk.

Son dönemlerde Türklüğe, Türk kimliğine saldırmak, hem de bunu sözde bilim adına yapmak moda oldu. Bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Bu soruya yanıt verirken, öncelikle size bir paragrafı aktarmak istiyorum. Bu cümlelerin bir günlük gazetede yer aldığını belirteyim:

“Türklük, bizim ürettiğimiz kültürel kimlik. Türklük son iki yüzyılın ürünü. Bu topraklarda yaşayan insanların tarihi binlerce yıl önceden başlıyor. Yani herkes Türk diymeyiz. Türklük bugünle ilgili... Kavramları biz icat ettik, herkese ‘Türk’ dedik. Bizden öncekilerin kim olduğunu bilmiyoruz bile. Biz Uygurlara Türk diyoruz, ama onlar kendilerine Türk demiyor. Türkiye’de yaşayanlar genetik köken olarak İran ve Yunanistan’a Orta Asya’dan daha yakın...”

Şimdi gelelim sorunuzun yanıtına. Tarihi ve sosyolojik gerçekliklere aykırı olduğu için, yukarıda alıntı yaptığım cümlelere cevap vermenin gereksiz olduğunu düşünenler çıkabilir. Ama akademik seviyeli insanlarla konuşarak doğruların kamuoyunun ilgisine ve bilgisine sunulması gerekir. İnsan toplulukları, yaklaşık on bin yıldır bu dünyada yaşıyorlar. İnsan topluluklarının zaman içinde ayrışması, birbirinden farklı olan yönleri ve yanlarının ortaya çıkması, onların benzeşmelerini ölçüt sayıp ayrı ayrı adlar altında toplamamıza yol açıyor. Ayrışmış, özelleşmiş bir varlık olan, kendine

özgü adı bulunan toplulukların tarihi gerçekleri de ayrı. Her toplum tarihi gerçekleri açısından özeldir.

Hangi büyüklükte olursa olsun, insan topluluklarının üç ayrı gerçek grubuyla iç içe yaşadığını düşünüyorum. Birinci grup gerçekler, köklerini tarihten alan, tarih biliminin geçerli belge ve bilgi saydığı birikimlerin doğurduğu hükümler. Bunlara tarihsel gerçekler, tarihten gelen gerçeklik diyelim. Bu açıdan bakıldığında, dünyanın ayrışmış en eski özel insan topluluklarından biri Türkler. Hangi ad altında olursa olsun, ayırıcı özellikleri dikkate alınınca, komşularıyla karıştırılma imkânı olmayan bir insan topluluğu var: Hunlar, İskitler, Avarlar, Köktürkler, Kumanlar, Guzlar, Oğuzlar, Moğol-Tatar adlarıyla anılan kökdeş halkın, üç bin yıldan fazla bir zamandır dünyada var olduğuna dair belgeler ve bilgiler bulunmaktadır.

Avrasyalı bir halk olan Türk kökenli/soylu topluluklara ilişkin olarak, son iki yüz elli yıldır dil ve tarih ile etnoloji araştırmaları yapıldı, yapılıyor. Özellikle Rusya’da 1870–1910 yıllarıyla 1990–2005 yılları arasında ciddi araştırmalar var. Sovyet rejimi bir ara bu araştırmaların ortaya çıkmasına izin vermedi, adeta yasakladı. Ama şimdilerde Avrasyalılığın tarihi gerçeklik olduğunu inkâr etmeyen Rusya’daki değerli bilginler, bu konuda artık konuşuyorlar. Çin kaynaklarının da gün ışığına çıkmasını bekleriz. Ge-

rek Osmanlı coğrafyasında, gerekse Atatürk'ün öncülüğünde, Türkiye Cumhuriyeti'nde Türk tarihi, dili ve medeniyeti ile ilgili çok araştırmalar yapıldı, yapılıyor ve yapılacak. Ama şu hipotezi bir kere daha vurgulayıp "tarihi gerçek" kavramına ilişkin sözlerimi tamamlayayım.

En kuzey doğuda Mançu-Tunguz, Hakas, Altay, Tuva coğrafyasından, Türk-Moğol, Tatar, Kıpçak, Oğuz coğrafyasından Adriyatik'e kadar büyük bir alanda Kun/Hun, Türk, Tatar adlandırmalarının, aynı insan topluluğuna işaret ettiğini hiç kimse inkâr edemez. Bu toplulukların ise karşılaştığı kültürlerle ve halklarla ilişkiler kurduğunu, kaynaştığını rahatça söyleyebiliriz. Kendi olmayı sürdürdüğü, başta dil olmak üzere sosyolojik gerçekliklerini "gen" gibi korudukları sürece, onlar kaybolmadı. Avrasyalı halkların hem ayırıcı, hem biçimlendirici yanı, güçlü yönetimler kurabilmeleridir. "Türccic" de denilen bu kökdeş toplulukların günümüzdeki genel adı Türk'tür.

Bu halkın sosyolojik özellikleri nelerdir?

İkinci olarak bu halkın sosyolojik gerçekleri vardır. Türk soylu halkların İskit/Sıkif, Hun, Avar, Kırgız, Tokuz-Oğuz, Köktürk, Türkîş ve Uygur topluluklarının, devlet kuruculuk gücü önemli bir sosyolojik göstergedir. Diğeri ise aklı başında olanların bu toplulukların aynı kökten geldiklerini inkâr etmeyecekleri dil birliği. İki yüz milyon kökdeş bir dil kullanıyor. Türk atadan gelen lehçeler 20. yüzyılda yarı bağımsız yazı dillerine dönüştüler. Benimsenen değerler, onlara saldırılınca verilen, benzeşen tepkiler en yüksek seviyede bir ortaklığa dönüşüyorsa, buna "sosyolojik gen" ya da "kültür geni" diyebiliriz. Sosyolojik gen birliği veya kültürel kökdeş gen birliği dışında, biyolojik bir genetik devamlılık arayışı gerekli de, doğru da değildir... Bir çok Avrasyalı halkın, evlenme, eğlenme, ölü gömme, barınma, beslenme başta olmak üzere Sincan'dan (Çin Türkistanı), Hakas'tan, Altay'dan, Moğol yurtlarından Moldova'ya kadar, geniş bir coğrafyada-

ki sosyolojik gerçeklikleri inkâr edilmez ölçüde benzeşiyor. Kendilerini farklı coğrafyalarda boy adlarıyla tanımlasalar da, onların köken adı Törük veya Kun... Bu kelimelerin ikisinin de anlamı, "üreyebilme, yürüyebilme, genişleyebilme gücü bulunan" demek. Şimdi bir cümleyle de en baştaki doğru olmayan paragrafa gönderme yapalım:

1948'den 1988'e dek kırk yıl boyunca KGB "Türkiye'de Türk yoktur, etnik bir mozaik vardır" dedi, bu yönde ısrarla yayın yaptırdı. Şimdilerde ise, Anadolu'daki Atatürk Cumhuriyeti'nin bilinçli dik duruşunu kırmak için, Türk'ü inkâr eden emperyalist tuzaklar bazı merkezlerce yeniden kuruluyor. Biyolojik determinizmin Türklük için geçersiz olduğunda birleşmeliyiz. Türkleri etnik parçacıklar olarak görmek ve göstermek oyununa karşı çıkmalıyız. Akli olanlar, bu oyunda kendisini kullandırtmaz.

Üçüncü ortak özellik nedir?

Üçüncü ortaklık politik gerçekliktir. Bu da toplumların üçüncü ayırı benimsenmişler ve benzeşmişler grubudur. Her siyasi yapı, bağımsızlığıyla doğru orantılı olarak ihtiyacını duyduğu vatandaş tipini oluşturmak ve yaşatmak üzere tedbirler

alır, kurumlaştırmalar yapar. Devletin benimsediği değer, davranış ve beklentilerin oluşturduğu en yüksek seviyede benzeşenleri dikkate alırsak siyasi gerçeklik kavramının karşılığı ortaya çıkar: Politik, ideolojik gerçeklik aydınların tutumuyla doğru orantılıdır. Eski Sovyetler Birliği gibi, ABD gibi, hem kendi ülkelerindeki, hem de diğer ülkelerdeki politik gerçekleri kendi istedikleri yönde biçimlendirme savaşı verenleri hatırlayınız. Devlet yöneticileri ve aydınlar, politik gerçeklikleri, tarihi gerçeklere dayandırarak yaşatmayı benimserlerse, emperyalistlerin tuzaklarına düşmekten kurtulabilirler.

1960 sonrasında Avrupa'da Sovyet tehlikesi azalınca, Türkiye ve Türkler aleyhine konuşup, yazma modası başladı. Türklerin tarihi gerçeklerini, sosyolojik ve politik gerçeklerini inkâr eden, süslenmiş ve "bilimsel" damgasıyla yutturulmuş suçlama ve iftiralar saçan iddialar, gazete, dergi sayfalarından televizyonlara ve ders kitaplarına yansıdı. Bu Türk düşmanlığının arkasında ise 85 beş yıl önce söke söke, mahcup ve mahkûm ede ede bağımsızlığımızı emperyalistlerden almış olmamız yatıyor. Bu düşmanlığın ardında, bizi parçacıklara bölerek, toprağımızdaki bor madenini ve petro-

lü çıkarmayısları yatıyor. Dil ve edebiyat araştırmalarının gereğini bütünüyle reddetmeden, etnolojik tuzaklara cevap verici çalışmaların çoğaltılması gerekir.

Emperyalizmin, Atatürk'ü ve O'nun bütün mazlum milletlere örnek olan antiemperyalist ve aydınlanmacı savaşını, sonrasında da kurduğu Cumhuriyet'i hala içine sindiremediğini biliyoruz. Sömürgecilik günümüzde hangi araçlara başvuruyor?

20. yüzyıl, emperyalist devlet ve milletlerin, hem sıcak savaşı, hem soğuk savaşı kullanma yüzyılıdır. Bu yüzyılda emperyalist devletler, güçlerinin yettiği yönetim ve halkları biçimlendirme konusunda, inat ettiler. Emperyalizm, küçük veya büyük devlet ayrımı yapmaz. Bir yönetimin veya halkın bağımsızlığını yok ettiğinde, o ülkeyi hangi araçlarla, hangi alanlarda, ne kadar sömüreceğinin hesabını yapar. Bazı devletler, başka bir ülkenin, yeraltı zenginliklerini, yerüstü servetini, jeopolitik konumunu, beyin gücünü sömürmek üzere planlar yaparlar. "Imperium" kelimesi, başkalarını hüküm altına alabilme gücü, bu gücü ile yayılabilmek, genişleme uygulamaları anlamına gelir.

Kendi dışında kalanı hüküm altına alarak örtülü veya açık bir sömürü düzeni oluşturmak için her yolu kullanabilenlerin izlediği yol şudur: Önce aldatıcı, sonra sindirici, sonra da ezerek biçimlendirici uygulamalar... Bu tür devletler yapıları ve hedefleri bakımından emperyal (sömürgeci) niteliklidir. Cihan devletleri ile imparatorluklar bu açıdan ayrılırlar. Gerek Selçuklu, gerekse Osmanlı Devleti birer cihan devleti olup sömürgeciliği ve asimilasyonu yapanları gördüğu hâlde bunu doğru bulmamıştır. Adalet ve ahlaki egemen kılmaya çalışmıştır. Avrupalı emperyalist devletler ve eski Sovyet tipindeki adı veya işlevi imparatorluk olan yönetimler ise her zaman kendi dışındakileri sömürmenin bilimini, ideolojisini yapmıştır ve yapmaktadır.

Sömürgeci anlayışın yok etmeye karar verdiği devletler için geliştir-

diği özel yöntemler vardır. Sömürgeciler, sömürecekleri devlet, millet ve ülkeyle ilgili yeterli bilgileri toplayıp, bu bilgileri devamlı güncelleştirerek ana hedeflerini de, ara hedeflerini de ayrı ayrı belirlerler. Sömürgeciler, geliştirdikleri kısa, orta, uzun vadeli planlara dayalı olarak örtülü veya yarı örtülü stratejileri uygularlar.

Bu stratejileri sıralar mısınız?

Bunları madde madde sıralayabiliriz.

1. Aydınların psikolojisine kendi halkıyla bütünleşmez bir bencilliğin yerleştirilmesi sağlanır. Aydınların, mensup olduğu halkı küçümseyen bir tutumu benimseyerek, geniş kitlelerle ilişiğinin kesilmesi; aydın grupların kendi aralarında, derin öfke çizgileriyle ayrışmışlık yaratılması sağlanır.

2. Bir ülke gerek teknoloji, gerekse ara mallarda, yabancılara bağımlı hale getirilir. Üretim ve pazarlama odakları, halkın aleyhine işleyerek, yer yer vahşi kapitalizmin, yer yer başka devlet ve milletlerin çıkarlarına hizmet eden bir yapıya dönüşür. Üretimin durması, enflasyon, karaborsa, kara para işlemlerinin meşrulaşması, halkın, sömürgecilerin istediği yabancı paraya yönelmesi sağlanır.

3. Din, mezhep, tarikat, cemaat anlayışıyla, inançlara dayalı ayrışma, kin ve öfke boyutlarıyla biçimlendirilir. Bu yolla halkın, hem kendi arasında, hem de resmi kurumlarla, örtülü bir kavgası olduğu anlayışı yaygınlaştırılır. Dini grupları tahrik etmek kolaydır. Yabancınn oyununa kolayca gelebilen dini öfkeliilerin çoğaldığı yerlerde, bilim ve hikmet başka yere göç eder. Dinlerin, mezheplerin, tarikatların mensuplarının birbirleriyle mücadeleleri bir tür, ilkelliktir.

4. Bilim kurum ve kuruluşlarının, yeniliklere kapalı, gelişmeye uzak, yeni bilgi ve teknolojiler üretmek yerine, bilinenleri öğrencilere tekrar etmekle yetinme anlayışının doğurduğu büyük çıkmaza sürüklenmesi; siyasetin, ideolojinin veya dinî odaklı gruplaşma ve sürtüşmelerin bilim hayatını işle-

mez duruma getirmesi...

5. Yargının, rüşvet, iltimas ve siyaset üçgeninde, işleyemez, yahut adalet sağlayamaz bir duruma düşürülmesi; insanların sorunlarını adalet dışı yollarla çözmeye kalkışmasının makul ve meşru hâle getirilmesi...

6. Ülkenin önde gelen kişileri ile, yükselmesi beklenen fikir, sanat, bilim ve siyaset adamları hakkında, iftira, yalan bilgi, karalayıcı, yanlış tanıtıcı sözlü haber, düzmece belge, imzasız mektup gibi halkın umudunu, bütünlüğünü yaralayıcı örtülü, yarı örtülü kampanyalar yürütülmesi...

7. Özellikle savunma, sonra da haberleşme ve ulaşım sanayisinin, millî kurum ve kuruluşların dışında oluşturulması, gelişim ve işleyişi ile denetimin dahi aynı yöne çekilmesi.

8. Askerî güçlerin, emir komuta zincirini kırıcı, disiplinini bozucu çalışmalarla, yıpratılmış bir konuma düşürülerek, işlevi açısından yetersiz ve gereksiz gibi gösterilmesi...

9. Üst yönetimin, iktidarı elinde tutanların, siyasi bağımsızlığın korunmasını her şeyin üstünde tutmaz konuma düşürülmesi;

10. Halkın, devletin kendi varlığını koruyabileceği yönündeki güveninin sarsılması; ümidinin kılması...

Sıraladığımız 10 ana olumsuzluk, bir ülkenin öncelikle psikolojik, sonra ekonomik, sonra da politik bakımdan parçalanmasını hazırlayacak apaçık göstergelerdir. Olumsuzluk üreten stratejileri, hem uygulamaya koyarak, hem destekleyerek sonuç alan sömürgeci devletlerin, içeride kimleri, nasıl kullanacağı apayrı bir konudur. Sömürgeciler, ruhunun derinliklerinde kişilik bozuklukları bulunan veya hak etmediği konumda olmanın sıkıntılarını yaşayan yahut hırsları aklını engellediğinden bencilliğini ve yanlışlarını rasyonelize etme denemelerini güdüldüğü bir şekilde yapan insanları kullanırlar. Bu tip insanlar, bilinçsizce, yukarıdaki on maddenin en az birine hizmet ederek emperyalizme bilerek veya bilmeyerek aracılık, hatta uşaklık yaparlar. Osmanlı Devleti 1876'dan 1919'a ka-

dar uzanan süreç içinde, yönetiminde yaşayan halkların birbirine düşmanlaştırılmasını önleyemedi; sosyo-kültürel bütünlüğün çözülmesini yönlendiren sömürgeciler, Osmanlının siyasetçisini, idarecisini, askerini 'hasta adam' ifadesiyle damgaladılar... Emperyalizm, devletin yıkılışını bütün imkânlarıyla hızlandırdı; sonunda, sömürgecilerin, hem yöntemleri, hem güç birliği edişleri karşısında, İstanbul hükümeti ve Saray, millî karşı koyuş gösteremedikleri için, bağımsızlığımızı kaybettik.

Bu tarihsel süreci ve günümüzdeki fotoğrafı incelediğimizde, emperyalizmin ülkemiz üzerindeki oyunlarının artarak sürdüğü, ama sadece araçların, yöntemlerin, kullanılan isimlerin değiştiği görülüyor mu?

Kesinlikle öyle. Dış odaklar, çöktecekleri, iktidarı kendi istedikleri yönde biçimlendirecekleri ülkede, yaklaşık 40 yıl içinde, sonuç almak ve millî bağımsızlık bilincini yok etmek üzere şunları planlıyorlar:

a) Bürokrasiyi ve özellikle adalet sistemini politize etmek; b) mal üretmede dışa bağımlı, hızla yoksullaşma batağında boğulan ülke konumuna düşürmek; c) aydınları, özellikle 15-30 yaş grubundaki gençleri, kendi devletini ve milletini sevmeyen, saymayan insanlara dönüştürmek; ç) ordusunu teknolojik yeniliklerle desteklememek... Böyle bir ülkede, millî bağımsızlık, millî güvenlik, millî egemenlik, resmen değil ama fiilen ortadan kalkmış olmaz mı?

Her ülkedeki yöneticiler, aydınlar ve halk bilmelidir ki, bağımsız bir devleti, güvenliği sağlanmamış bir siyasî ve ekonomik hayatı bulunmayan bir milletin, ahlâkı da, dini de, namusu da, yarınları da, tartışmalı konuma düşmüştür. Açıkça ve ısrarla söyleyelim ki, güvenliğin de, bağımsızlığın da, egemenliğin de, haysiyet ve namusun da, devlet ve millet ölçeğinde korunması, öncelikle silahlı gücün, sonra eğitimin ilke ve hedef gücünün etkisiyle doğru orantılıdır. Silahlı güç dediğimiz ve gerektiğinde harekete geçerek, her tür-

lü düşmanlığı durduran askerî gücün varlığı, çok önemli bir kurumlaşmadır. Gerektiğinde caydırıcı, gerektiğinde kahreden, bağımsızlığın güvencesi ve kılıcı olan ordudur.

Sömürgeci toplumlar, 200 yıldır, çalışmalarını sürdürüyorlar. 20. yüzyılda, sömürgeci anlayışların veya üstünlük kompleksi türünden olumsuzlukların doğurduğu soğuk ve sıcak savaş biçiminde yürüyen uluslararası çatışmalar, her geçen yılla birlikte artmıştır. Bu konudaki düşündürücü durumlardan birisi de, 20-120. boylamlar arasında kalan ülkelerin yeraltı ve yerüstü servetlerinin ilk 20 boylam içinde yaşayan ülkelere biçimlendirilmekte olmasıdır. Bilimin, sanatın ve dinin bile görmezden geldiği bu acı gerçek, 100 boylamlık bir dilimde yaşayan devletlerin ve halkların, bölgede süregelen açık veya örtülü çatışmaların zararlarını yaşamalarına yol açmıştır. Mondros Silah Bırakışması, ağır bir yenilginin kabul ettirilmesi yönündeki ön anlaşmadır. Asıl iğrenç ve çıldırtıcı anlaşma Sevr şehrinde imzalatıldıkları ağır metindir. Türklük üzerindeki iki yüz yıllık sömürgeci tuzaklar Sevr şehrinde zaferini kutladı. Fakat ortaya Mustafa Kemal Paşa çıktı ve emperyalizmin hesaplarını bozdu. İstiklâlini, hürriyetini ve şerefini kaybetmişliğe razı olmayacak bir insan, bir önder, insanları namuslarının, şereflerinin, özgürlüklerinin bağımsızlıklarının kavgasını yapmaya çağırmalıydı. Nitekim de öyle oldu...

Atatürk gibi kendisine ve ulusuna güvenen bir önderin kurduğu Türkiye, günümüzde neden gençleri ve yöneticileriyle bu kadar özgüven yoksunu?

Atatürk, kendi halkında kusur aramayı, kendi halkına iftira etmeyi düşünmeyen, devlet adamı niteliğiyle ortaya çıkan ve halkına özgüven duygusu aşılayan bir liderdi. Devletin öncü ve özendirici tutumunu güven verici ve ısrarcı kılarak, yoksulluğa ve çaresizliğe savaş açtı. Atatürk ölünceye kadar tarımdan başlayarak teknolojiye yüzünü dönmüş, refahı hakkı sayan başı dik bir millet olmanın adımlarını atmak ve

attırmakta kararlı ve ısrarlı olmuştu. Büyük değişim ve dönüşümlerle, millî bağımsızlığa dayanan bir devlet oluşturarak, medenî dünyada kendine ve milletine yer edinebilme başarısı kazanan deha sahibi bir millî liderin ülkesidir Türkiye. Gençlerimize de bunun öğretilmesi, bu duygunun aşılması gerekir. Millî ölçekteki sorunları doğru değerlendirmek için, yeterli bilgi edinmek, kirletilmemiş bilgiler ışığında düşünebilmek gerekir. Doğru düşünceye dayanan değerlendirmelerden sonra, doğru çözümler üretilebilir. Gazi Mustafa Kemal Türk halkındaki özgüven duygusunu üstü tozlu bir durum olmaktan çıkarıp, bilince taşıdığı 1919-1938 yılları arasında Türk aydınları da milleti ile bütünleşmiş idi. Millî benlik ve kimlik kavramlarının, hem cumhuriyetin, hem çağdaşlığın, hem de bağımsızlığın ön şartı sayan ve saydıran yalnızca bu davranışıyla bile dünyadaki sömürge toplumları ayağa kaldıran insanlığın büyük oğlu Gazi Paşa.

Bu nedenle, eğitim ve öğretimin amacı, bir toplumun tarihinden, coğrafyasından gelen gerçekleri, çağı okuyarak programa dönüştürüp devletin bağımsızlığını, milletin bütünlüğünü sağlayıcı insanlar yetiştirmektir. Eğitim ve öğretimi cemaatleştiren bir olgu olmaktan çıkarıp, bireyleri toplumla kaynaşabilen insanlara dönüştürmek üzere yeniden yapılandırılan da Atatürk'tür. Günümüzde cumhuriyet kavramının içini boşaltmaya, kendi sakat mantığı ve yanlış bilgisiyle doldurmaya çalışanları, cemaatleşmeyi destekleyenleri etkisiz kılmak için en önemli yol yine eğitimidir. Bu konuda da Atatürk'ü örnek almak, dilimize ve laik, bilimsel eğitim sistemimize sahip çıkmak gerekir. "Türkçe, Türk milletinin zihnidir, kalbidir." diyen Gazi Paşa bağımsız bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurduğu gibi, bağımsız bir Türkçe Cumhuriyeti kurmak için de çok çalışmıştır. İş Bankası'nı kurdu ve kendisinin de satın aldığı hisselerin gelirini, Türk dilinin ve tarihinin, hem araştırılması, hem yaşatılması için kendinin oluşturup, çalıştırdığı 'Türk dil' ve 'Türk tarih' kurumlarına bağışlayan Atatürk'tür.

Yeni Ekonomi Kapsamında Üniversite ve Sanayi

USIAD
Sanayi ve Teknoloji Politikaları
Çalışma Grubu

Bir önceki sayıda 'Yeni' ya da 'Bilgiye Dayalı Ekonomi'den bahsederek, bu amaçla 'Ulusal İnovasyon Sistemi'ne sahip olmanın önemi ve böylesi bir inovasyon sistemi için temel gerekleri açıklamıştık. Bu kapsamda aslında misyonları ve talepleri tamamen zıt olan üniversite ile sanayi kesimleri arasındaki ilişki ve işbirliğinin önemine değinerek, 'Yeni Ekonomi' beklentilerine göre üniversite ve sanayinin geçirdiği değişimleri açıklamayı bu sayıya bırakmıştık.

Bilgi Üretim Odakları: Üniversiteler

Bilgi üretiminin baş aktörü olan üniversitelerde, geçmiş dönemlerde, akademik kaygıların önde olduğu, akademik camia ile sınırlı bir bilgi üretim yaklaşımı geçerliydi. Bu yaklaşımda, üniversitelerin disiplinler yapısı öne çıkmakta ve üretilen bilgilerin akademik dergilerde yayımlandığı ve genellikle bu yolla tüm akademik toplumla paylaşıldığı; kariyer yolunu da belirleyen bir bilgi üretim sistemi gözlenmektedir. Bu yöntemde, problemler de akademik çevre ve kaygılar içinde belirlenip çözülmektedir. Disipliner ve homojen özellikler gösteren bu yapıda, hiyerarşik ve mevcut organizasyon formlarını koruma eğilimi içinde üretilen bilginin kalite kontrolü de gene ay-

nı iç çevre tarafından yani akademisyenlerce yapılmaktadır.

'Mode 2' Bilgi Üretim Yaklaşımı

Yeni ekonomi sistemi, üniversitelerden de günlük hayatın içine girerek ve ekonominin diğer aktörleri ile işbirliği halinde rollerini ve fonksiyonlarını çeşitlendirmelerini beklemektedir.

Önceki dönemdeki ve temel araştırmalarda yoğunlaşan 'Mode 1'in aksine, 'Mode 2' ile, günlük hayattaki pratik bazı problemler uygulama çerçeve ve kaygıları içinde belirlenip çözülmekte, disiplinlerüstü ve heterojen özellik gösteren bir yapıda ve geçici organizasyon formları oluşumu ile üretilen bilginin kalite kontrolü ise sosyal beklentileri karşılama ile ölçülmektedir.

Bu yeni sisteme göre bilgi üretimi, üniversitelerin de parçası olduğu, olanakları geniş organizasyonlarda gerçekleştirilmektedir.

Yeni çağın bu yaklaşımında, ulusal, uluslararası kümeler (cluster), ağ yapılar (networking) vb. işbirliği organizasyonları ile sağlanmaya çalışılan bilgi üretimi çok karmaşık yönetim sistemlerini gerekli kılmaktadır.

Üniversite-Sanayi İşbirliği'nde Üçlü Sarmal (Triple Helix) Yaklaşımı

İlk üniversitenin ortaya çıktığı Ortaçağ'dan, 19. Yüzyıla kadar üniversitelerin ana görevi eğitim olmuştur. 19. Yüzyılda, birinci akademik devrim olarak adlandırılan, eğitim yanında araştırma çalışmaları da üniversitelerde ana görevlerden biri şeklinde yapılmaya

başlanmıştır. Üniversite-sanayi arasındaki vazgeçilmez işbirliği gereksinimi, son dönemlerde çok karmaşık ve çok aktörlü üniversite-sanayi işbirliği modellerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

'Üçlü Sarmal - Triple Helix' son zamanlarda, bu konuda üzerinde en çok durulan bir modeldir. Pratikte de, bu modele uygun düzenlemelere girişilmiştir.

Daha önceleri üniversite-sanayi ve devlet arasındaki ilişki, sanayicilerin kazançlarından devlete vergi vermesi, devletin üniversitelere kaynak sağlaması, üniversitelerin kendi bünyelerinde yaptığı araştırmaların sonuçlarının dolaylı olarak sanayi tarafından kullanılması şeklindeydi. Lineer inovasyon sistemi ile örtüşen bu ilişki, son 15-20 yılda yerini, teknolojik gelişmeler ve buna bağlı ekonomik büyüme ile ilişkili olarak, kamu, özel sektör ve akademi dünyası arasındaki inovasyona yönelik kurumsal ve üçlü sarmal bir yapıya bırakmıştır.

Bu yeni yaklaşımda, üniversite giderek artan şekilde, 'girişimci formatta' bilgiye dayalı ekonomiye entegre olmaya başlamıştır. Bu değişim, tarafların birbirlerinin rollerini de üstlendikleri, diğer bir deyişle giderek birbirlerine yakınlaştıkları ve artık üçlü bir kesişme alanının yaratıldığı yapılanmalara yol açmıştır.

Üçlü sarmal modelde, üç ana unsur rol oynar: Bunlar, Mikro seviyede 'aktörler', mezo seviyede 'kurumsallaşmış yapılar' ve makro seviyede 'kural ve yönergeler' dir.

Aktörler: Mikro seviyede rol oynayan aktörler akademi, kamu ve iş alemidir. Değişik yapı ve kültürlerden gelen bu aktörlerin, ait oldukları dünya dışında oynamaları istenen rolü ve üstlenmeleri gereken işlevi ne kadar becerdikleri aralarındaki yakınsamanın da derecesini belirleyecektir.

Kurumsal Yapılar: Mezo seviyede rol oynayan unsurlar, teknolojik bilgi yaratarak üretimi organize eden yukarıda belirtilen aktörlerin yer aldığı kurumsal yapılardır.

Yasalar ve Yönergeler: Makro seviyede rol oynayan unsurlardır ve bu unsurlar makro politika ve uygulamaların gerçekleşmesinin önünü açarlar. Aktörlerin bu normatif çerçeveye göre ve finansman destek mekanizmalarına bakarak rollerini oynayacakları düşünülmektedir. ABD’de 1981’de yürürlüğe giren üniversitelerde üretilen bilgilerin patentlenerek ticarileşmesini düzenleyen ve üniversite odaklı patent sayısında büyük sıçramaya neden olan Bay-Dole Yasası bu kapsam için güzel bir örnektir.

Üniversitelerin Çeşitlenen Rollerini

Yukarıda belirtilen yeni bilgi üretim yaklaşımı ve üçlü sarmal sisteminde öngörülen işlevler ve yapılanmalar, üniversitelere biçilen rolleri de çok çeşitlendirmiştir.

Üniversitelerin; eğitim ve nitelikli insan kaynağı formasyonu olarak öne çıkan birincil fonksiyonlarına ek olarak; araştırma ve bilgi üretim merkezi olma, başta sanayi olmak üzere işbirlikleri ile ürün ve prosesleri geliştirmeye yönelik know-how transferi, teknolojik inovasyon kapsamında yeni ürünlerin araştırılması ve ticarileşmesi ile bünyesinden ileri teknoloji firmaları çıkarılması, bölge ve ülkenin Ar-Ge faaliyetleri için altyapı ve ağyapı oluşturma, özellikle bölgesel inovasyon stratejileri için öncülük ve bilgilendirme faaliyetleri gibi bir çok fonksiyonu sağlaması beklenmektedir.

Sanayi Kuruluşları İçin Rekabet Evrimi:

Üretimin ve bu değerini doğrudan ve dolaylı sonuçları itibarıyla ekonominin temel unsurları olan sanayi kuruluşları da özellikle 1960’lardan son-

ra üretim süreçlerini etileyecek önemli değişimler geçirmişlerdir. Rekabet evrimi olarak da adlandırabileceğimiz bu temel değişiklikleri on’ar yıllık süreçlerle şu şekilde özetlemek mümkündür;

Daha çok ülke sınırları ile çevreli ve içe kapalı üretimin ağırlıkta olduğu 1960’larda üretmek en öncelikli amaçtı. Talebin ağır bastığı bu dönem için ‘üretim üstünlüğü’ rekabet için yeterli olmaktaydı.

1970’lere gelindiğinde, uluslararası ticaretin de artmasının etkisiyle, arz talebi geçmeye başladı. Üretim üstünlük için yeterli olmaktan çıktı ve ‘maliyet’ rekabet üstünlüğü için temel bir etken oldu.

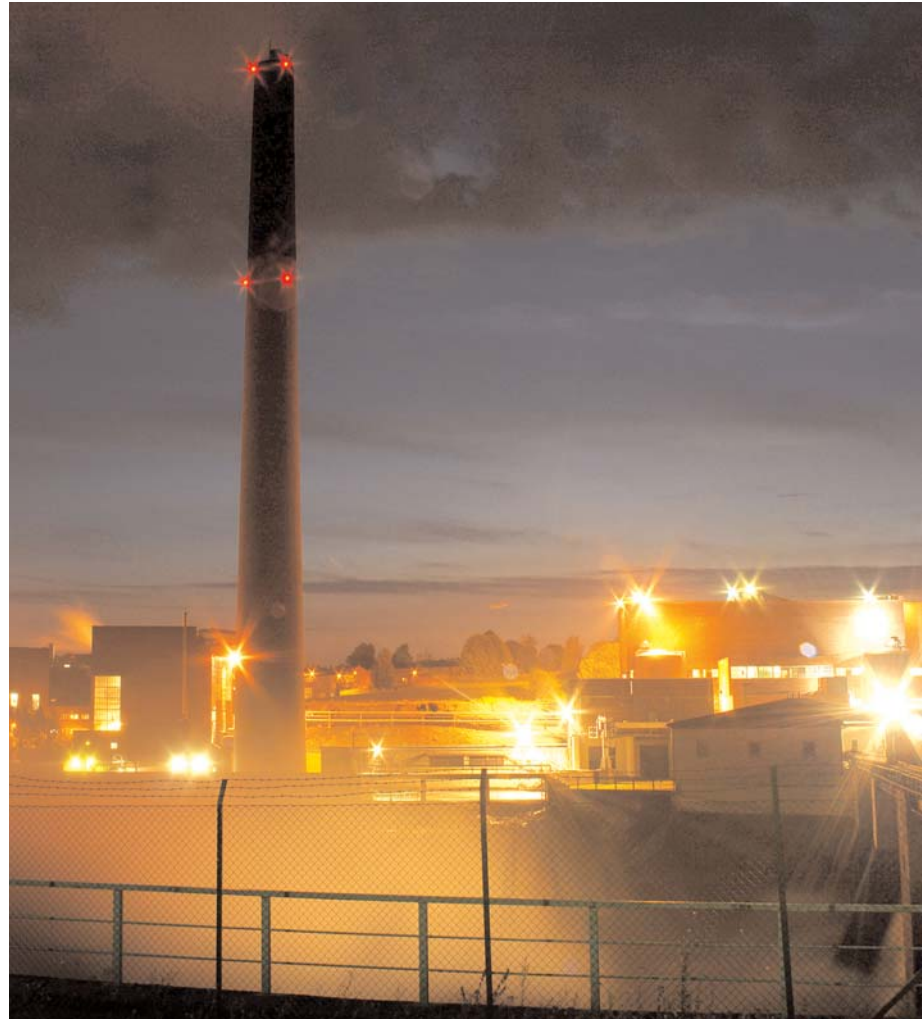
1980’lerde üretim ve düşük maliyet rekabet için yetmemeye başladı. Tüketicilerin de bilinçlenmesi, beklentilerinin artması ve onları giderek öne çıkaran ve koruyan yaklaşım ve regülasyonların da etkisiyle ‘kalite’ olgusu rekabet için anahtar bir konuma geldi.

1990’lar ise yeni üretim ve yönetim süreçleri ile en düşük maliyetli ve en

kaliteli ürünü en kısa sürede pazara çıkarmak arayışlarının önem kazandığı bir dönem oldu. Yalın üretim (Lean manufacturing), Çevik Üretim (Agile Manufacturing), Tam Zamanlı Üretim (Just in time), Kanban vb. uygulamalar üretim süreçlerini hızlandırarak, Toplam Kalite Yönetimi (Total quality management), 6 Sigma Metodolojisi vb. uygulamalar ise üretimde kaliteyi artırarak ürünün tasarımından, pazara sunumuna kadar dolaylı olarak üretim hızını etkilemişler ve ‘hız’ üstünlüğü ile rekabeti öne çıkaran unsurlar olmuşlardır.

2000’lere gelindiğinde ise tüm bunların ötesinde, ‘bilgi’ temelli üretim anlayışında de rekabet üstünlüğü için en temel unsur olmuştur.

Yeni ekonomi ve bu kapsamda, Ulusal İnovasyon Sistemi, yeni bilgi üretim ve işbirliği yaklaşımları gibi temel unsurları açıkladıktan sonra bu gelişmelerin biçimlendirmeye başladığı diğer önemli bir konuyu, Bölgesel İnovasyon Stratejilerini daha sonraki yazılarımızda ele alacağız.

Deniz Berktaç:

“Türkiye ile Rusya Stratejik İttifaka Hazırlanıyor”

Oktay GÜNEY

Son yıllarda iki ülkenin üst düzey yöneticileri arasındaki diplomatik ilişkilerin yoğunlaştığı gözleniyor. Bölgedeki ve dünyadaki gelişmeler, Türk-Rus ilişkilerine nasıl yansıyor?

Rusya ile Türkiye'nin ilişkileri 1990'larda "ekonomik ve ticari alanda işbirliği, siyasi alanda rekabet" biçimindeydi. Son yıllarda, stratejik ittifak ilişkisine doğru gidildiğini herkes söylüyor. Bu da iki ülkenin coğrafi yakınlığı, zihniyet yakınlığı ve kendi ulusal güvenliklerine yönelik yaşadıkları sorunlar düşünüldüğünde, aslında çoktan yaşanması gereken bir süreç. İlginçtir, Türkiye'nin Batı ile entegrasyon ve NATO üyeliği konularında destek verdiği Doğu Avrupa ülkeleri teker teker Türkiye'ye sırtını dönerken, tarihimizin büyük kısmının çatışmalarla geçtiği Rusya ile aramızda ekonomik ilişkilerin çok ötesinde, anlayış birliğinin olduğunu görüyoruz. Genel olarak, bir taraftan Türkiye'nin Batı'nın basıklarına uğraması, diğer taraftan Rusya ile ABD arasında yaşanan sorunlar ve ABD'nin Karadeniz başta olmak üzere bölgeye yönelik politikaları, iki ülkenin bazı alanlarda ortak tehdit algılamalarını beraberinde getirdi. Bunların Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkileri Kurtuluş Savaşı zamanındaki Ankara-Moskova ilişkileri düzeyine getireceğini söylemek gerçekçi değil tabii, ama her iki ülke de birbirlerine düşmanca yaklaşmanın hiçbir yararının olmadığını görüyorlar.

Kosova'nın bağımsızlığını kazanmasının ardından Putin, Batı'ya verdiği mesajda KKTC konusuna gönderme yapmıştı. Rusya'nın Kıbrıs sorununa yaklaşımı değişebilir mi?

Rusya'nın zaman zaman Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıyabileceği söyleniyor. Bugünlerde Kosova bağımsızlığını ilan ettiği ve Ruslar "şayet Kosova tanınacaksa Kuzey Kıbrıs neden tanınmıyor" dedikleri için, bazı kesimlerde yeniden bu yönde bir beklenti oluştu. Rusya'nın Kıbrıs'a yönelik politikalarının başlangıcını, 1950'lere, Sovyetler Birliği ile Kıbrıs Komünist Partisi AKEL arasındaki ilişkilere kadar götürmek mümkün. O zamandan bu yana (gerek Sovyet dönemi, gerekse sonrasında) Türkiye Rusya ilişkilerinin Kıbrıs sorununa yansımalarına bakarak, Rusya'nın bu konuda Türkiye'ye ne şekilde yardımcı olabileceği ve en fazla ne kadar yakınlaşabileceği konusunda bir şeyler söyleyebiliriz. Birincisi, Kıbrıs, Rusya'nın açık denizlere ulaşmasında aradaki önemli noktalardan biri. Rus filosunun Suriye'nin Tartus limanına yerleşme çabaları da, Kıbrıs'ın önemini son yıllarda Rusya açısından iyice arttırmış durumda. Dolayısıyla Rusya her dönemde bu adada belli bir denetimi sağlamayı yada en azından İngiltere ve ABD'nin buradaki varlığının zayıflamasını isteyecektir. İkincisi, Kıbrıs Rumları ile Rusya arasındaki bütün ticari ilişkileri bir tarafa bırakarak, Rumlar'da Rusya'ya yönelik sempatinin yoğun olduğunu

Türkiye ile Rusya ilişkilerinin son durumunu ve Türkiye'nin Avrasya politikalarının Rusya'ya rağmen nasıl sürdürülebileceği üzerine konuştuğumuz Deniz Berktaç, Cumhuriyet gazetesinin Ukrayna ve Rusya temsilcisi olarak görev yapıyor. Berktaç, geçtiğimiz yıl kurduğu www.avrasya-haber.com adlı internet sitesinde Rusya, Ukrayna ve diğer bölge ülkelerinden günlük haberlere yer veriyor.

ve ABD'ye mesafeli olduklarını -özelikle bizim 1974'teki Barış Harekatımızın Amerika yüzünden gerçekleştiğini düşündükleri için- söyleyebiliriz. Bu iki nokta bile başlı başına, Rusya'nın hiçbir zaman Rumları tamamen karşısına alarak Türk merkezli bir Kıbrıs politikası oluşturmayacağını gösteriyor. Başka bir deyişle, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti dünya ülkeleri tarafından arka arkaya tanınmadan, Rusya'nın ortaya çıkıp Kuzey Kıbrıs'ı tanıyacağı beklentisine girmek, hiç gerçekçi değil. Buna karşılık, Türk-Rus ilişkilerinin ve Rusya'nın Kıbrıs'a yönelik politikalarının 1950'lerden bu yana seyrine baktığımızda, Türk Rus ilişkilerindeki gelişmelerin, Rusya'nın Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin lehine çok önemli bazı adımlar atabileceğini söyleyebiliriz. Tıpkı 1965'te Sovyet yönetiminin, adada tek bir halk değil iki ayrı halk olduğunu açıklaması gibi. Türkiye ile Rusya arasında yakınlaşmanın devam etmesi, Batı ile Rusya arasındaki ilişkilerin gerginleşmesi ve Türkiye'nin KKTC'nin varlığını bir kırmızı çizgi olarak ortaya koyması gibi şartların bir araya gelmesi durumunda, Rusya Kuzey Kıbrıs'ı doğrudan doğruya tanımayabilir, fakat öyle adımlar atabilir ki, bunlar gerek Kuzey Kıbrıs'ın ekonomik kalkınması, gerekse Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin üçüncü ülkeler tarafından tanınması sürecinde Türkiye'ye çok büyük kolaylıklar sağlayabilir.

Rusya'nın, PKK ve Ermeni sorunularındaki tutumu nedir? Rusya ile Türkiye arasında bu sorunların çözümüne yönelik uzlaşma sağlanabilir mi?

PKK konusu, Türkiye ile Rusya arasındaki sorunlu konulardan biri olmaya devam ediyor. 1990'larda Türkiye'nin Çeçenistan'a açık destek verdiği dönemde Rusya da bu konuda misilleme yapıyordu. Dönemin Ankara Büyükelçisi Albert Çernişev'in söyledikleri hafızalardadır: "Camdan evde oturan, komşusunun camına taş atmasın". O zamandan bu yana iki ülke ilişkilerinde terör ve ayrılıkçı hareketler konusunda ilerlemenin sağlanmış olmasına karşılık, Türkiye'nin ısrarlarına rağmen Rus-

ya'nın PKK'yı terör örgütü listesine almadığını görmek gerekiyor. Bu noktada, Kuzey Irak'ta fiilen bir Kürt devletinin kurulduğu şartlarda, Rusya'nın da kendince bir Kürt kartına sahip olmaya çalıştığı görülüyor. Ancak, Rusya'nın da kendi bütünlüğüne yönelik kaygılarının olduğu düşünülürse, bu konuda yakın gelecekte iki ülke ilişkilerinde önemli adımların atılacağını söyleyebiliriz.

Rusya'nın Ermeni konusundaki tavrı da yine çok boyutlu. Bir tarafta Rusya Parlamentosu'nun alt kanadı olan Duma, 1995 ve 2005'te, yani iki kez, sözde Ermeni soykırımını tanıyan kararlar aldılar. Fakat Rusya yönetimi, bu konuda sesini hiç çıkarmıyor. Parlamentosunun tavrı, büyük ölçüde, Rusya'daki Ermeni lobisi ile açıklanabilir. Ancak, Rusya'da parlamentosunun dış politika üzerinde fazla bir ağırlığı yok. Yürütme organı ise, söylediğim gibi, bu konuda bir şey söylememeyi tercih ediyor. Bunun bence iki önemli nedeni var. Birincisi Türkiye ile Rusya arasındaki yakınlaşma süreci ve Rusya'nın Türkiye ile ilişkilere önem vermesi. İkincisi ve en az ilki kadar önemli olanı ise, Rusya'nın kendisinin de doğrudan doğruya soykırım suçlamalarıyla ve tazminat talepleri ile karşı karşıya oluşu. Bunların başında, Ukrayna'nın 1932-33 yıllarında yaklaşık 10 milyon

kişinin hayatını kaybettiği Büyük Açlık (Holodomor) felaketini Moskova'nın Ukrayna ulusuna karşı işlediği soykırım olarak görmesi. Ukrayna Devlet Başkanı Viktor Yuşenko, hemen hemen bütün dış gezilerinde, üçüncü ülkelerin Holodomor'u soykırım olarak tanınması kampanyasını yürütüyor. Ukrayna bu konuda bugünkü Rusya'nın sorumlu olmadığını, sorumluluğun Sovyetler Birliği olduğunu söylese de, Sovyetler Birliği'nin devamı iddiasında olan Rusya'nın bu açıklamalarla tatmin olması düşünülemez, tabii. Bunun dışında, üç Baltık ülkesi Estonya, Letonya ve Litvanya, Sovyet dönemindeki politikardan doğrudan doğruya bugünkü Rusya'yı sorumlu tutuyorlar ve değişik dönemlerde, Rusya'dan tazminat talepleri gündeme geldi. Polonya da benzer suçlamalar ve taleplerle Rusya'nın karşısına çıkıyor. Bu şartlar altında Rusya, Ermeni meselesinde

Türkiye'yi suçlayacak hiçbir şey söylememeye özen gösteriyor. Başka bir deyişle bu konu, adı konmasa da, iki ülkenin fiilen anlayış birliğine vardıkları bir konu.

AB ve ABD'nin Patrikhanenin ekümenikliği baskılarını biliyoruz. Rusya'nın bu konudaki tutumu nedir?

ABD ve AB'nin Fener Rum Patrikhanesi'nin sadece Türki-

ye'deki Rum Ortodoks cemaatin dini liderliği olarak değil, bütün Ortodoks dünyasının mutlak lideri olarak tanınması ve bu bağlamda patriğin Türk vatandaşı olarak tanınması şartının kaldırılması, bu bağlamda mesele Amerika'daki Rum cemaatinden birinin Türk vatandaşı olmadan Türkiye'de patrik olabilmesi konusunda Türkiye'ye yaptığı baskılar, asıl olarak, Doğu Avrupa'da Batı ile Rusya arasındaki güç mücadelesinin dini boyutundan kaygılanıyor. Başka bir deyişle, Balkanlar'da ve Doğu Avrupa'da bir tarafta Rusya tarafından desteklenen Moskova Patrikhanesi, diğer tarafta ise ABD ve AB tarafından desteklenen Fener Rum Patrikhanesi, güç mücadelesi veriyor. Bu mücadelenin en açık ve keskin olduğu yer ise, Ukrayna. Ukrayna'da özellikle 2004 yılında turuncu devrim ile sonuçlanan devlet başkanlığı seçimlerinde Rus patrikhanesine bağlı rahipler Rusya yanlısı aday, Fener Patrikhanesi'ne yakın kiliseler ile Vatikan ise, Batı yanlısı aday desteklediler.

Fener Patriği de o günlerde Ukrayna seçimleri ile ilgili yaptığı bir açıklamada diplomatik ifadelerle, turuncu devrim taraftarlarını desteklediğini açıklamıştı. Yani, hiçbir devlet kurumuna danışmadan, Türkiye'de bir kurum, yakınımızdaki bir ülkenin iç politikasına etkin biçimde müdahale ediyor ve bizde kimse buna bir şey diyemiyor. 2005 yılı sonlarında ise, ilginç bir gelişme oldu. Kiev'deki Türk Büyükelçiliği önünde toplanan binlerce kişi, Türkiye'nin bu bölgelerde etkin biçimde siyasete bulaşan Fener Patrikhanesi'ni denetim altına almasını, aksi takdirde Türk ürünlerine kitlesel olarak boykot uygulayacaklarını söylediler. Ukrayna, Rusya'ya göre daha dindar bir ülke ve bundan da ötede, Rusya'nın hemen yanı başında olan, 47 milyonluk nüfusa sahip bir ülke olduğu için, Batı ile Rusya arasındaki güç mücadelesinin en yoğun yaşandığı bir bölge. Patrikhaneler arasındaki çatışma da, bunun dini ayağını oluşturuyor. Rus kilisesi, Fener Patriğinin onursal lider olmasına

karşı değil. Fakat sadece onursal lider olarak kalmasını itiyor. Yani, Ruslar Ortodoksluğu Bizans'tan aldıkları için, Fener Patrikhanesi'ne karşı tarihsel bir saygıları var. Fakat Fener Patrikhanesi'nin Ortodoks dünyasının tek ve mutlak başı olmasına asla rıza göstermemekteler. Zaten Katolik kilisesinden farklı olarak Ortodoks kiliselerinde tek bir mutlak iktidarın olması gibi bir gelenek de yok. Ama Fener Patrikhanesi bunu sağlamaya çalışıyor ve Batı ülkeleri de Fener Patrikhanesi'ni bu konuda destekleyerek, bu kurumu hem Doğu Avrupalılarına karşı bir üs, hem de Türkiye'ye karşı bir müdahale aracı haline getirmeye çalışıyorlar. Ama bunlardan söz ettiğinizde Türkiye'de bazı kişiler sizi hala aşırı milliyetçilikle, Rum düşmanlığıyla falan suçluyorlar ki, bu sadece acı acı gülünecek bir durum.

Rus gazının bir kısmı Türkiye'ye Ukrayna üzerinden geliyor. Bu nedenle, Rusya'nın Ukrayna'ya ihraç ettiği gazı kesmesi durumunda etki-

Rusya, Ukrayna ve Belarus ile ilgili en sıcak haberleri ve kapsamlı değerlendirmeleri bizden öğrenin

Flaş Haber

arama yap...

SON HABERLER

- Rus-Polonya İlişkilerinde Yumuşamaya Doğru
- Ukrayna'da Yeniden Federalizm Tartışmaları
- Rusya'da 100 Ton Petrol, Nehre Aktı
- Timoşenko'nun "Beyaz Akım" Açıklaması, Ortalığı Karıştırdı
- Ukrayna, Rus Siyasal Sığınmacıya Kapılarını Açtı

POPÜLER

- Yuşçenko, Holodomoru İnkâr Edenlere Hapis Cezası İstiyor
- Yuşçenko: Ukrayna'nın NATO Üyeliği, Rusya'yi İlgilendirmez
- Ukrayna'da Turuncu Hükümet Dönemi: Timoşenko, İkinci Kez Başbakan
- İşçan: Ukraynalılara Vizeyi Kaldırmaya Hazırım
- Putin'in Halefi Belli Oldu: Dimitri Medvedev

Anasayfa

İletişim

Haberler

Bağlantılar

ANA MENÜ

- Anasayfa
- Haberler
- Bağlantılar
- İletişim
- Arama
- Ukrayna
- Rusya
- Belarus

GİRİŞ FORMU

Kullanıcı Adı

Parola

Beni hatırla

Rus-Polonya İlişkilerinde Yumuşamaya Doğru

Üye Değerlendirme: ●●●●● / 1

Yazar RIA Novosti - www.avrasya-haber.com

Pazar, 10 Şubat 2008

Polonya'nın yeni başbakanı Donald Tusk, ilk dış ziyaretini Rusya'ya yaptı. Putin'le Tusk, karşılıklı iyi niyet mesajları verdiler. Liderlerin birbirlerine yaklaşımı, bir önceki Polonya hükümetinde olduğundan çok farklı. Fakat ilişkilerdeki görüş ayrılıkları, iyi niyet beyanlarıyla çözülecekmiş gibi görünmüyor.

ANKETLER

Rusya'nın Siyasi Geleceği Nasıl?

Herşey önceden belli. Putin, herşeyi belirlemeye devam eder.

Putin'in gücü, fazla abartılıyor. Gelecek seçimlerde durum değişebilir.

Batı, Kremlin içi çatışmalardan yararlanabilir.

Fikrim yok.

KİMLER SİTEDE

Şuanda 1 misafir bağlı

06834

Avrasya Haber

lenecek ülkelerden biri de Türkiye. Cumhuriyet gazetesinin Rusya-Ukrayna temsilcisi olarak bu konuyu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hatırlarsak, 2006 yılının Ocak ayında, Rusya'nın Ukrayna'ya sattığı doğal gazın fiyatını üç katına çıkardığını açıklamış, Ukrayna'nın bunu ödeyemeyeceğini açıklaması üzerine de Rusya, Ukrayna'ya ihraç ettiği gazın vanalarını kapatmış, Ukrayna hükümeti de buna misilleme olarak, kendi topraklarından diğer ülkelere giden Rus gazının akışını kesince, gerek Avrupa ülkeleri, gerekse Rus doğalgazının önemli bir bölümünü Ukrayna üzerinden alan Türkiye, acil bir kriz ile karşı karşıya kalmıştı. Geride bıraktığımız Şubat - Mart aylarında da Rusya ile Ukrayna arasında benzer -ama bu sefer daha ufak çaplı- bir doğalgaz krizi yaşandığı ve gelecekte de yaşanması yüksek bir olasılık olduğu için, ister istemez olan biteni değişik açılardan iyice değerlendirmek durumundayız. Ukrayna ile Rusya arasında yaşanacak doğalgaz krizinin 2006 yılında olduğu gibi doğrudan Türkiye'yi etkilemesi, eskisi kadar güçlü bir olasılık değil. Çünkü 2006 krizinde Ukrayna'nın Rusya'ya yaptığı misillemenin faturası, doğalgaz ithal eden üçüncü ülkelere çıktı ve böyle bir misillemede bulunduğu için, Ukrayna da Rusya kadar prestij kaybına uğradı. Ukrayna'nın transit ülke olarak yaptığı bu misilleme, Rus doğalgazının Batı'ya ihracında Ukrayna ve Belarus'un by-pass edilerek, gerek Baltık Denizi üzerinden Kuzey Akımı, gerek Karadeniz üzerinden Balkan yarımadasına oradan Orta Avrupa'ya uzanan -ve bu arada Türkiye'nin öncülük ettiği Nabucco projesini baltalayan- Güney Akımı projelerinin hayata geçirilmesine neden oldu. Böylelikle, Ukrayna'nın transit ülke konumunu Rusya'nın politikalarına karşı bir misilleme unsuru olarak kullanması, kendisine de zarar verdi. Bunun içindir ki, Rus doğalgazı tekeli Gazprom ile Ukrayna arasında bu yıl kendisini gösteren krizlerde Ukrayna yönetiminden bazı kişiler Avrupa'ya giden boru hatlarının vanalarını kapatabileceklerini açıkladıklarında AB hemen araya girdi. Ek olarak, Ukrayna da,

2006'da yaptığının, hem Rusya, hem de Batı Avrupa ülkeleri ile ilişkilerini zedelediğini gördü ve bunu tekrar etmek istemedi. Ayrıca, 2006 yılındaki siyasi tablodan farklı olarak Ukrayna'da bütün siyasi çevreler, Rusya ile ilişkilerini bir biçimde iyi tutma kaygısında. Ama tabii ki, Türkiye gibi bir ülke, enerji politikasını, Rusya, Ukrayna yada diğer ülkelerin devlet adamlarının politikalarına dayanarak oluşturamaz. Bu nedenle, 2006 krizinin verdiği dersleri görmek gerekiyor. Birincisi, 2006'daki kriz, Türkiye'nin doğalgaz kesintisi gibi bir krize karşı ne kadar tedbirsiz olduğunu ortaya koydu. Türkiye'de büyük çaplı doğalgaz depolama bölgelerinin oluşturulması, asıl olarak bu krizden sonra gündeme geldi. İkincisi, Ukrayna ile Türkiye'nin ortak özelliklerinden biri, enerji tüketiminde doğalgaza gereğinden fazla ağırlık vermeleri ve dolayısıyla Rusya'nın politikasında oluşabilecek bir değişikliğe karşı fazlasıyla kırılabilir durumda olmaları. Bu bağlamda, ben de Türkiye'nin alternatif enerji kaynakları üzerinde politika üretmesi ve doğalgazda hiçbir ülkeye fazla üstünlük tanımaması gerektiği kanısındayım.

Putin iktidarıyla beraber Avrasyacı politikalara yönelen Rusya, Şanghay İşbirliği Örgütü'nün de etkin ülkelerinden. Türkiye-Rusya-Avrasya ilişkileri bu eksen üzerinden nasıl değerlendirilmeli?

Bu sorunuz da, Türkiye'de biraz yanlış anlaşılabilir bir konuya işaret ediyor. Türkiye'de "Avrasyacılık" denildiğinde, ya Türkiye'nin Avrasya coğrafyasında lider ülke haline gelmesi, ya da Avrasya ülkelerinin aralarında eşit şartlarda bir araya gelerek Batı'ya karşı birleşmesi anlaşılır. Oysa Rusya'da Avrasyacılık, Rusya'nın yakın doğuda yeniden lider ülke durumuna gelmesi anlamına geliyor. Aynı "Avrasyacılık" kelimesinin iki ülkede nasıl farklı algılandığının altını en baştan çizmek gerekiyor.

Rusya'nın ve Çin'in inisiyatifleriyle Şanghay İşbirliği Örgütü'nün kurulması, tabii ki, Batı'nın baskılarına maruz kalan Türkiye açısından olumlu bir gelişme. Türkiye'nin de bu blok ile yakınlaşması, dış politikamızın

gerçek anlamda çok yönlü hale gelmesi demek. Köprü köprüne Batı yanlısı ve AB üyeliğine endekslenmiş politikaların Türkiye'yi nereye götürdüğünü artık herkes biliyor. Ancak burada, birkaç noktanın altını çizmek gerekiyor. Birincisi, Şanghay İşbirliği Örgütü'ne tam üyelik, NATO üyesi olan Türkiye için söz konusu olabilecek bir durum değil ve Batı bloğunu tamamen terk ederek bu örgüte üye olmak, Türkiye'nin çıkarına değil. Sonuçta, Batı ile kötüleşen ilişkiler ekseninde Rusya ve Çin ile yakınlaşmak Türkiye açısından yararlı hatta gerekli olsa da, Batı ile bütün ilişkilerini kesip Şanghay İşbirliği Örgütü'ne ve bununla bağlantılı kurumlara girmeye çalışan Türkiye, doğu nezdinde de ağırlığını kaybeder. İkincisi, Türkiye'nin bu kesimle ilişkilerinin gelişmesi Şanghay İşbirliği Örgütü üyeleri tarafından da istenecek bir gelişme olmakla birlikte, Türkiye'nin Orta Asya'da fazla etkin olması, burayı arka bahçeleri olarak gören Rusya ve Çin'in hoşuna gitmez ve gitmeyecektir de. Dolayısıyla, Rusya ile ilişkilerimizde bütün yakınlaşmaya rağmen, Orta Asya ve -özellikle- Güney Kafkasya, ikili ilişkilerde bir rekabet konusu olmaya devam edecek. Türkiye'de 1990'ların ilk yarısında ortaya atılan "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne Türk dünyası" gibi sloganlar, Türkiye'nin bu politikayı gerçekleştirecek hazırlığı ve kaynaklara sahip olmaması da düşünüldüğünde Türkiye'yi bazı bölge ülkeleri ile gereksiz yere karşı karşıya getiren ve beklentileri karşılayamadığımız için uzun vadede prestijimizin sarsılmasına neden olan unsurlar olmakla birlikte, bölgede kendi ağırlığını ortaya koymayan ve bölgesel güç olmaktan vazgeçmiş bir Türkiye'nin, Rusya ile ilişkilerinin de sağlıklı yürümeyeceği ortadadır. Özetleyecek olursak, gerek Orta Asya'ya, gerekse bütün eski Sovyet coğrafyasına yönelik politikamız, Rusya'yı doğrudan karşımıza almadan ve Rusya'nın iç işi sayılacak yerlere asla girmeden, mümkün olan en fazla etkiyi göstermek üzerine kurulu olmalı. Kanaatimce bu, sadece bölgesel güç olmamızın değil, Rusya ile ilişkilerimizin de en sağlıklı temel üzerine oturmasını sağlayacaktır.

Prof. Dr. Türkan Saylan:

“Topluma Şiddet Emziriliyor”

Dilek DÖNMEZ

Türkiye’de 35 milyonluk kadın nüfusunun yaklaşık 11 milyonu ‘ev hanımı’ iken çalışan kadın sayısı yalnızca 5,5 milyon dolayında. Bu verilere bakarak Türk kadınına toplumsal yaşama ortak olma açısından nasıl değerlendirmek gerekiyor?

Erkek egemen bir toplumda, her ne kadar cumhuriyetin içinden geliyorsa da, cumhuriyet devrimini bir bakıma kadın devrimiyse de, karşıdevrimcilerin elinde kadın adeta yok sayılmak isteniyor ve bunun için elden gelen yapılıyor. Bu durum Türkiye’yi dış dünyaya ve bizi örnek almak isteyen milletlere karşı çok yanlış bir izlenim bırakıyor. Yakın zaman önce Hindistan’daydım. Bizde türban sorunu yeni çıkmıştı. Hindistan’daki tüm gazeteler konuyu haber yaptılar ve orada sık sık “Türkiye nereye gidiyor? Atatürk Türkiye’si bu hale mi geldi?” gibi sorularla karşılaştım. Cumhuriyeti benimseyemeyip İslamcılık hayali kuranlar yıllar yılı cumhuriyeti yıkma yeminleri edenler, bugün iktidara gelmiş durumdadır. İyi eğitim görmüş kadınlar için çok büyük bir sorun yok. İyi eğitim görmüş kadınları en çok özel şirketler olarak şirketlerinin gelişimlerine katkı sağlıyorlar ve aynı zamanda onur kazandırıyorlar. Büyük şirketlerde kadın üst yönetici sayısı az değildir. Devlet kuruluşları-

na baktığımızda bunun tam tersini görüyoruz. Devlet kuruluşlarında kadınlara adeta “git evinde otur” deniyor.

Eğitilmiş kadın her zaman kendi özgürlüğünün mücadelesini verebiliyor mu? Bazı kadınların kendi özgürlüğünü kısıtlayan anlayışlarla aynı safta yer almalarını nasıl açıklıyorsunuz? Cinsler arası eşitlik bilincinin ve ataerkillik anlayışının cinsiyeti yok mudur?

Aşırı geleneksel toplum karakterini bir türlü aşamıyoruz. Kadınlar ancak

erkeklerle birlikte yaşadığında sorgulanmaktan kurtuluyor. Bir kadın tek başına yaşadığında sorgulanmaktan kurtulamıyor. Bunun yarattığı baskıyı eğitilmiş kadınlar dahi aşmakta güçlük çekebiliyor. Tek başına yaşayan kadınlar, eşinden ayrılmış kadınlar kararlı oldukları sürece baskılardan uzak durabiliyorlar ve çok başarılı olabiliyorlar. Ben de bunlardan biriyim. Eğer evliliğimi sürdürseydim, bugün burada olmazdım. Benim çocuklarım da bu konuda beni destekliyor, en doğrusunu yaptığımı söylüyorlar. Çocuğu doğuran kadın, çocuk erkekse eline silah veriyor, kız ise eline bebek veriyor. Bu çok yanlış bir şey. Kıza sen evinin kadını olacaksın, bebek bakacaksın yüklemesi yapılıyor ve erkek çocuğa ise şiddet yüklemesi yapılıyor. Kızlara edilgenlik, erkeklere ise saldırganlık aşılandıkça, topluma şiddet yüklü bireyler ve ataerkilli yapıyı benimsemiş insanlar yetişiyor. Biz toplumumuzu şiddetle emziriyoruz. Çocuklara barışçıl bir eğitim veremedikçe de toplumda kadının yerinin değişmesini, kadının da kendine biçilen rolü reddetmesini, kabuğunu kırmasını beklemek güç oluyor.

Bir ülkenin siyasal rejiminin göstergelerine baktığımızda da o ülkedeki kadınların sosyal yaşamdaki, siyasetteki ve iş dünyasındaki konumu rejimin en temel göstergelerden birini oluşturuyor. Bu durumun kökeninde sizce ne yatıyor?

Egemen erkek gruplar iktidarlarını göstermek için öncelikle en zayıf olarak gördükleri kadınlara yönelik yaptırımlar uyguluyorlar. Ne yazık ki insanlar üstünlüklerini ilkel kabilelerde olduğu gibi, fiziksel güçle göstermeye çalışıyorlar. Oysa üstünlük, akılla, bilimle, yapılan işlerle değerlendirilmelidir. Bugün Türkiye’de siyaseti izlerken ilkel örneklerini sık sık gözlemleyebiliyoruz. Atatürk’ün çağdaş, laik Türkiye’sini başı örtülü bir cumhurbaşkanı eşiyile, başbakan ve bakan eşleriyle temsil ediyor olmamız çok trajik bir durum. Bugün devlet dairelerinde iş bulmak için insanlar eşlerinin başını örttürmek zorunda bırakılıyor. İşte bunlar, rejim değişikliğinin ayak sesleridir. Demokratik bir dünyada böyle uygulamalar kabul edilemez. Çağdaş, aydınlanmacı ve demokratik bir Türkiye için kadınların bilinçlendirilmesi ve kadınların direnç gösterebilmesi çok önemli. Kadınların bu direncini erkeklerin de desteklemesi gerekiyor.

ÇYDD olarak özellikle daha çok kız çocuklarının eğitimine önem veriyorsunuz. Buradaki amaç nedir? Neden öncelik kızlara?

Kadın eğitimine yapılacak yatırım Türkiye’nin ekonomik açıdan, kültürel açıdan, toplumsal açıdan kalkınmasının en önemli çözümüdür bizce. Kadınlar iyi-kötü biraz eğitim gördüğü zaman soru sormaya başlıyor. Biz ÇYDD olarak o nedenle burslu kızlarımızdan çok memnunuz ve umutluyuz. Bizim desteklediğimiz kızlarımızda yaşadığımız çok güzel örnekler var. Kızlar eğitim alınca dayağa itiraz ediyor, berdel edilmek istemiyor, kuma olmak istemiyor, okumak istiyor, okula gitmek için gerekirse kendini yerden yere vuruyor; muhtara gidiyor; bizlere ulaşmaya çalışıyor; mücadele ediyor... Kızlar kurtuluşun eğitimde olduğunu fark ettikleri an kendi ailesinde ve çevresinde çok büyük değişiklikler oluyor. Bizim ilkelimiz Atatürk ilke ve devrimlerini korumak, geliştirmek, çağdaş eğitim yoluyla çağdaş insana, giderek çağdaş topluma ulaşmak. Bu bizim hem amacımız hem de hedefimiz. Biz bu konuda 41 proje yürütüyoruz. Projelerimizden yararlanarak eğitim alabilen çocuklarımızın her biri çeşitli meslek dallarında ve çok başarılı, çağdaş insanlar olarak top-

lumda yerlerini aldılar. Biz desteklediğimiz üniversite öğrencisi sayısını yüz bine çıkarmak istiyoruz. Bunun yanında geriden yetişen kızlarda büyük bir açık var. Bir milyona yakın kızımız okula gidemiyor. Bunu büyük bir eksiklik olarak gördüğümüz için biz 6. sınıftan başlayarak kızlara burs vermeye başladık. Bu projemizdeki amacımız da yine yüz bin kıza burs verebilmek ve kızlara yönelik yurt gereksinimine yanıt verebilmek. Desteklediğimiz kızlar biz de varız biz de erkeklerle eşitiz diyorlar ve bu hem düşünsel hem de eylemsel olarak geliyor. Örneğin Hakkari’de bisikletle gezen kızlar var. Futbol turnuvalarına katılan kızlar var. Eğitim süreçlerini tamamlayabilecek olan bu kızlar ne çarşafa girecektir, ne PKK’ya gidecektir, ne de cemaatlerin pençesine düşecektir, ne de dayak yiyecektir. İşte bu karşı devrimin önüne konacak en büyük devrimdir.

Kentli ve eğitimli kadınlar da belli bir baskı altında. Sizce onlar bu baskıları nasıl kırabilirler?

Kentli ve eğitimli kadınların da desteğe ve güdülemeye gereksinimleri var elbette. Ben bugün için kadınlar ille de parlamentoda olsunlar diye düşünmüyorum. Önce muhtarlıkları alsınlar, il genel meclisine, belediyelere girsinler. İnaniyorum ki buralarda çok başarılı kadınlar olacaktır. Bu kapı onlara durduk yerde açılmayacaktır. Kadınların kendileri bu işleri başarabileceklerini düşünmelidirler. Tabii ki keşke meclisin yarısı kadın olsa diye düşünüyö-

rum. Bugün meclisteki orana baktığımızda hem cumhuriyet tarihimiz açısından, hem dünyadaki diğer parlamentolarla kıyasla kadın sayısının ne kadar az olduğunu görürüz. Maddi gücü de elinde bulunduran erkeklere karşı kadının elinde bilgi, beceri ve hizmet aşkı var. Oysa ne yazık ki bizde siyaset karar mekanizmaları maddi güç oranında belirleniyor. Bu düzeni bozup aradan sıyrılmak kolay bir şey değil elbette.

Cumhuriyet kadınlarından beklentileriniz nelerdir?

Bence her eğitimli kadının bu cumhuriyete bir borcu var. Bu devletin kurumlarında okumuş bir kadın olarak ben saygın bir konuma ulaşmışsam, dünyanın neresine gitsem Türk kadını olarak beni saygıyla karşıyorlarsa ve hatta “keşke bizim de bir Atatürk’ümüz olsaydı” dedirtiyorsam, bana bu saygınlığı kazandıran cumhuriyete benim bir borcum var. Bu borcum da cumhuriyetim için, halkım çalışmaktır. Ama siz bu borcu ödemek yerine kazandığınız paranın keyfini sürerek, yazın sahillerde, kışın kayak merkezlerinde tatil yapmaktan, çocuklarınızı en iyi okullarda okutmaktan, yurtdışına göndermekten başka hiçbir şey düşünmüyorsanız küçük burjuva hayallerinin ötesinde değilsinizdir. Ne yazık ki bir çok insan bu hayallerle yaşıyor. Çok iyi meslek sahibi olan kadınlarımız toplumsal sorumluluklarının bilincine varmalı, bu sorumlulukları için çalışmalıdırlar.

İzlenimci ve İfadeci Resmin Devrimci Ustası:

Neş'e Erdok

Türk resminin 1960 kuşağı içinde yetişen Neş'e Erdok çağdaş figüratif Türk resminin tarihsel değişimini gerçekleştirmeyi başaran önemli ustalarından. Hızla değişen toplumsal kent yaşamının insanlarını ve kentle ilişkilerini izlenimci ve ifadeci bir üslupla tablolarına yansıtan Erdok, özgünlüğüyle figüratif form ve ifadenin gelişmesine büyük katkıda bulunuyor...

Oktay GÜNEY

1960'lı yılların kendine özgü koşullarında yetişen bir sanatçı olarak bugünün sanat ortamını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Güzel sanatlarda eğitim bire bir verilen bir eğitim. Üniversiteden yeni emekli olduğum için de bugüne dek gençlerle yakından ilişki içinde oldum her zaman. Ben 62/63 yılı mezunuyum. Benim üniversiteye öğretim üyesi olarak girdiğim dönem 1972 yılıdır. O dönemde güzel sanatlar fakültelerine Anadolu'nun pek çok yerinden öğrenciler geliyordu. Daha sonraları güzel sanatlar şehirli öğrencilerin ilgi duyduğu bir alan olmaya başladı.

Oldukça şaşırtıcı doğrusu. Sanata ilginin kırdan kente doğru geliştiğini mi söylüyorsunuz?

Elbette sanat kentte yapılan bir eylemdir. Ancak ressam olma isteği duymak için kentli olmanız gerekmiyor. Üstelik daha saf bir altyapı gerektiriyor. Ressam olacağınızı ve bu sanatın güzel bir şey olacağını hayal etmekle başlamanız gerekiyor. O yolla maddi kazancınızın ne olacağını düşünmekle başlanmayacak bir eylem. Bu nedenle Anadolu'dan gelen çocuklarda bu hayal daha fazlaydı.

Acaba o yılların eğitim altyapısının Anadolu'da ne denli güçlü ve temelli olduğunun göstergesi diyebilir miyiz?

Anadolu'da o dönem çok güzel şeyler vardı. Örneğin Trabzon Lisesi zamanında güzel sanatlar fakültelerini besliyordu. Bu gün de GSF'lerin öğretim üyesi kadrolarının çoğunluğu Karadeniz kökenlidir. Ben 2 yıl kadar Erzincan Lisesi'nde okudum. Okulumuzun tiyatro salonu vardı. Biz orada Moliere'in eserlerini sahneliyorduk. Örneğin edebiyat hocamız köy enstitülerinde öğretmenlik yapmış bir edebiyatçı, araştırmacı olan Tahir Alangu'ydu. Alangu'dan başka da pek çok nitelikli öğretmenimiz vardı. İşte Anadolu'da eğitimin iklimi böyleydi. Bu alt yapıdan gelen gençlerin kentleri ve sanatı olumlu yönde beslemesi çok doğaldı.

Kendi öğrencilerinizin ortamını gözlemlediğinizde nasıl değerlendirirsiniz?

Şu anda öğrencilerin olanakları daha fazla. İstedikleri kitaba, kaynağa, görsele çok daha kolay ulaşabiliyorlar. Avrupa'ya gidip gelme olanakları da daha fazla. Böylece sanat ortamını daha hızlı ve daha iyi tanıma olanakları var. Okudukları kitaplar ve resim malzemelerine ulaşmaları çok daha kolay. Örneğin benim öğrenciliğimde G.S.F.'nin kütüphanesinde kahverengi tonlu baskılı, ince Fransız kitapları vardı. Bunlar çok iyi baskılı kitaplar değillerdi. Saatlerce onlara bakıp dururduk. Başka kaynağa ulaşma olanağımız olmazdı. O açıdan şanslı genç sanatçı adayları yetişiyor.

Tüm bunlar değer algılaması olarak sanatı daha yukarı taşımaya yetiyor mu?

Bizim öğrenciliğimizde sanatın sanat için mi yoksa toplum için mi olması gerektiği konusu çok tartışılırdı. Benim asistan olduğum dönemlerde ise belki çok karışık dönemlerdi ama çok hareketli çok dinamik bir dönemdi ve öğrenciler sanat eğitimlerinin nasıl olması gerektiği konusunda düşüncelelere sahiptiler. Forumlar yapıyordu, talepleri oluyordu. Bu eğitime katılım demektir. Sonradan bu tür tartışmalar azaldı istekler yok oldu.

Neden idealist tartışmalar azaldı?

Aslında yeni kuşakların öncelikli derdi nasıl başarılı olabilirim sorusuna yanıt arıyorlar. Oysa bizim alanımızda bu soru nasıl iyi resim yapabilirim olarak sorulmalı. Çünkü başarı ölçütü olarak görülen şeyler piyasada farklı sanatta farklıdır. Şu anda öğrencilerin mezun olduktan sonra çalışma alanları eskiye göre genişledi. Bir kısmı eğitim veriyor. Kurslar düzenleniyor, atölyeler kuruluyor. Önceden bu kadar yaygınlık yoktu. Güzel sanatlar mezunları çok az parayla geçinmeyi baştan kabullenmişlerdi.

Toplumsal yapının ve değişimin sizin resminize nasıl etkileri oldu?

Ben henüz küçükken "Köprüaltı Çocukları" romanını okuyan çocuklardandım. Evimizde 15 günde bir et yeniyorsa, her seferinde annemiz tarafından birilerinin bunu yiyemediği biz hatırlatılır, adeta boğazımıza dizdirilirdi. Böyle bir duyarlı ortamda yetiş-

tirildik. Bu da beni halkın durumuna yönelik hassaslaştırmıştır. Aile ortamında aşılana bu duyarlılık hocalarımız tarafından da sürdürülürdü. Gençliğimde 27 Mayıs devrimini yaşadım. 27 Mayıs sürecinde elimde bayrakla, yürüyüşlerde kendimi hatırlıyorum. 61 Anayasası'nın getirdiği özgürlük ortamında, büyük toplumsal dönüşümlerin yaşandığı, gençlik hareketlerinin yoğun olduğu bu dönemler de benim hem algımı hem de duruşumu geliştiren önemli süreçlerdi. 1967 yılında Fransa'ya gittim, 68 olaylarını orada yaşadım. Hayatımda ilk defa öğrencilerle işçilerin birlikte yürüdüğü halk direnişlerini gördüm. Nazım Hikmet'in şiirlerini ilk defa orada okudum. Sorbonne Üniversitesi'ndeki toplantılarda ünlü düşünürleri dinledim. Tüm bunlar beni çok etkiledi, benim için çok eğitici oldu. Fransa'dan Türkiye'ye döndükten sonra kendi üniversitemde asistan olarak göreve başladım. Bizim okulu-

muz bir sanat yuvası olduğu için siyasal gerilimler şiddetle sonuçlanmıyordu. İdealizmin insanlar üzerinde belirleyici olduğu yıllardan 80'li yıllara geldiğimizde bireyciliğin özendirildiği, başarının paraya odaklandığı, değerler sıralamasının yer değiştirdiği bir dönem başladı. Bir ressam iyi resim yapmayı öğrenmek ve maddi olarak azla yetinmeyi bilmek zorundadır. 80'lerin toplumsal ortamı sanatçılar için bozucu unsurlar barındırıyordu. Benim sanat çizgime gelince, tüm bunlar benim resmimi doğrudan etkilemedi. Benim resimde sıçramalar yoktur. Başlangıcından bu yana ilgi alanlarım değişmedi, eskiden çekici gelen insan durumları benim için hala aynı yerini koruyor.

Sanat eleştirmenleri sizin çağdaş Türk sanatında tarihsel bir değişim yarattığınızı ifade ediyorlar. Bu değişimin altında hangi yaklaşım farklılıkları yatıyor?

Atölyesinde çalıştığım hocam Neşet Günal'ın konuları daha çok Anadolu ve köy yaşamından çıkmış konulardı. Kentte yaşayan bir ressamın köy insanının resimlerini yapması çok gerçekçi olmazdı. Ben hiç köyde yaşamamış bir insan olarak köylüyü yeterince tanıdığımı, yeterince gözlediğimi söyleyemem. Bilmediğiniz bir şeyi resmedebilirsiniz ama çok yüzeyde kalır. Ben de kent-

te yaşamış bir insan olarak kentteki sokak satıcılarından, işsiz takımından, o insanların yaşamlarındaki eksiklikleri daha resimsel bulduğum için, onlardan etkilendiğimi söyleyebilirim. Örneğin o insanların kıyafetleri kendi şartlarına göreymiş, özgündü. Modaya uygun giyinmiş hoş bir burjuva bayanın resmini yapmak beni çok ilgilendirmedir.

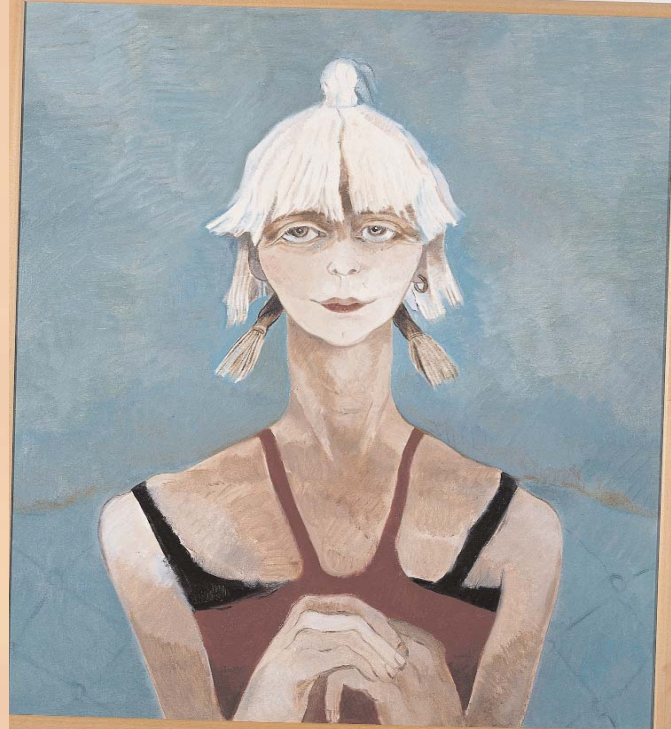
Yaptığınız tablolarda kendinize göre özel bir ölçünüz, bilinçli çarpıtmalarınız var mı? Örneğin bazı tablolarınızda ellerin ve ayakların oran olarak daha büyük resmetmeniz anlatım biçiminizden mi kaynaklanıyor?

Bu durum biraz Neşet Günal'dan kaynaklanır. İnsan bedeninin hangi uzvunu daha çok kullanıyorsa o uzuv biraz büyür. Neşet Günal tarımla uğraşan insanların resimlerine ağırlık verirdi ve o insanların da doğal olarak elleri ve ayakları daha büyüktü. Günal bunu resmine yansıtıyordu, oysa bende tam olarak öyle değildir. Resimlerimde büyük el de vardır küçük el de var ama bunu genel bir tarz olarak değerlendirmiyorum. Benim resimde ifadeci bir yan vardır ve figür resimlerinde insan vücudunun en etkili yerleri olan yüzü, elleri ve ayakları ister istemez öne çıkar. Ben de ifadeye yönelik olarak biçimlerle oynayabiliyorum, renklerle ve tonlarla bazı vurgulamalar yapıyorum.

Otoportreleriniz fiziksel olarak sizze doğrudan benzemiyor, onlara başkaca hangi yönlerinizi katıyorsunuz?

Ben otoportrelerimi de diğer portrelerimi de modellerle karşı karşıya yapmıyorum. Kimseden portre siparişi alarak da portre yapmıyorum. Portresini yapmak istediğim kişiyi ben kendim seçiyorum. Genelde bu kişi çok gördüğüm, çeşitli günlerde çeşitli yönlerini izlediğim bir kişi olur. Onu çağrıştıran bir portre yaparım; portre ona hem benzer, hem doğrudan benzemez. Örneğin "Aslı" adlı portrede yaptığım Aslı atölyeden öğrencim. O portre Aslı'dan bende kalan izlerdir. Otoportrelerim de yine aynı şekilde yaptığım resimlerdir. Onlarda fiziksel bir takım benzerlikler vardır. Bir de bir ressam kişinin yaşamına dair bir takım özellikler vardır. Daha içsel, ruhsal durumlarımı yakalamaya çalışıyorum. İnsan kendisiyle de alay edebilmeli, kendisine de eleştirel bir gözle bakabilmelidir. O nedenle kendimi dramatik bir durumda da komik bir durumda da resmedebilirim. Bu durumlar daha çok dramatik oluyor ama içinde hicivler de barındırıyor.

Son yıllarda dünyada ve Türkiye'de pek çok eserin çok büyük paralar karşılığında el değiştirdiğini görüyoruz. Bu alanda bir borsa oluştuğunu düşünüyor musunuz? Ressam olarak ne dersiniz?

NEŞE ERDOĞ (1940, İstanbul)

1963'de İDĞSA Resim Bölümü Neşet Günel Atölyesi'nden mezun oldu. 1965-66 yıllarında İspanyol Hükümeti'nin bursuyla gittiği Madrid'de İspanyol Dili ve Edebiyatı, Uygarlığı ve Sanat Tarihi üzerine çalışmalar yaptı. 1967-72 yıllarında devlet bursuyla gittiği Paris'te ENSBA'da resim, fresk, vitray çalışmaları yaptı. 1972 yılında, Fransa'dan dönüşünün ardından İ.D.G.S.A.'nde asistan adaylığına atandı ve Neşet Günel Atölyesi'nde görevlendirildi. İlk sergisini 1972 yılında Fransa'da açtı. 1979'da "Yeni Eğilimler Sergisi" Başarı Ödülü'nü, 1980'de 14. DYO Resim Sergisi'nde Mansiyon, 1981'de "Yurtta Sulh Cihanda Sulh 1981" Vakıf Resim Yarışması Büyük Ödülü, 1986 Sedat Simavi Vakfı Görsel Sanat Ödülü'nü, 1998 NTV 1997 Ödülü'nü, 2006 Art- İst 2006 Sanatçı Onur Ödülü'nü almıştır.

Dünyada tablo spekülasyonları var ve her zaman için oldu. Bundan kaçmak olanaklı değil. Ancak kısmen de olsa kaçabilirsiniz: Sanatınızdan taviz vermeyerek. Satış kaygısıyla, yalnızca birilerinin hoşuna gidebilecek şeyler yapmamak gerekli. Beğenilen ve satılan bir resminizin bir benzerini daha satılsın diye yapmayı doğru bulmuyorum. İlgilendiğiniz, önemseydiğiniz bazı konular vardır, onları tekrarlamamız doğaldır. Örneğin gece yolculuğu teması benim sık işlediğim bir temadır. Onu çok tekrarlarım ancak her seferinde kompozisyonu değişir. Dar mekanda çok figürü düzenlemeyi severim ve bunu da tekrarlarım. Ancak bunları satıldığı için tekrarlamam. Fiyatların speküle edilmesi konusuna gelince; bir ressamın resmi satıldı, sonra yeniden el değiştirdiğinde o ressama yeniden belli bir telifin gelmesi gerekiyor, tıpkı

kitapların yeniden basıldığında gelmesi gibi. Bizde bu konuda bir telif yasası çıktı ama uygulamada bir gelişme yok. Eğer resim alınıp satılıyorsa, bu konuların da düzenlenmesi gerekiyor. Bizde resim satın alan bazı kişiler "Mahmutpaşa işi" pazarlıklar yapıyor ve resmi ucuza düşürdük diyorlar. Alırken çok kazanmak istiyorlar. Halbuki bir Japon iş adamı bir resim aldığı zaman o resme çok para ödediğini söyleyerek övünüyor. Aslında o bir yandan akıllıca bir iş yapmış oluyor. Satın aldığı resmin maddi değerini düşürüyor. Bizde sistem ressamın aleyhine çalışıyor.

Kent insanlarını konu alan izlenimci bir ressam olarak kente ve insan ilişkilerine yönelik gözlemlerinizi aktarır mısınız?

Ben artık İstanbul'u eskisi kadar

sevmediğimi söyleyebilirim. İstanbul'da resim için çok malzeme var ancak yaşamak için çok zor bir kent. İstanbul'da yerleşim alanları çok genişledi, kentin bir ucuyla diğer ucu arasındaki uzaklık kentler arası mesafeler kadar artık. Modern konutlar her ne kadar artmış olsa da iç içe ve sıkıştırılmış bir yaşam söz konusu. Kent genişliyor ama yeni yeşil alanlar, botanik bahçeleri, yeni meydanlar, yeni parklar yok. Böyle bir ortamda yaşayan insanlar her ne kadar eğlence yerlerine gidip göbek atsalar da bence mutsuzlar. Artık hafta sonlarında aileler çocuklarıyla kapalı alışveriş merkezlerine gidiyorlar. Tüm bunlar bana çok acıklı geliyor. Bence İstanbul, insan eli değdikçe bozulan bir kent. Oysa dünyada, doğası İstanbul kadar olmasa da, insan eliyle güzelleştirilmiş kentler de var.

Arif Damar:

Şairliğin Doğasında İnsancılık Var...

Şiir dünyasının tartışmasız en önemli isimlerinden Arif Damar, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişimine şiiirleriyle tanıklık eden bir şair. Bu yıl TÜYAP kitap fuarının onur konuğu seçilen, "Gitme Kal", "Beni Unut" şiiirlerinin akıllarda kalan mısralarının sahibi Arif Damar'la yeni dönem şiiirleri ve Türkiye'nin gündemi üzerine konuştuk.

Ülkem Evrim KEPENEK

Şiiirlerinizde daha çok aşk, emek ve yoksulluk temasını işli-

yorsunuz. Sizin şiiir yazarken besleyen değerler neler?

Ben açlıktan ve yoksulluktan geldim. Bu yüzden ne olduğunu iyi bildiğim yoksulluğun kalkması-

nı istiyorum. Kimse aç yatmasın, karanlıkta kalmasın istiyorum. Toplumumuzda büyük bir açlık var. Küçük bir zümre Türkiye'deki milli gelirin en büyük payını alıyor

geri kalan yokluğu bölüşüyor. 46 milyon insan açlık sınırında yaşıyor bu ülkede. Şiirlerim de bu nedenle açlıktan, yoksulluktan gelen insanların kavgasını, emeğini görebilirsiniz.

Sizce son dönemdeki en etkili şairler kimler?

Son dönemde iyi şairler yetişti aslında. Küçük İskender aykırı, muhalif bir şair. Sonra Haydar Ergülen var; Orhan Aklaya var... İlk aklıma gelenler bunlar. Daha gençler var... İlhan Keskin çok iyi. Gülten Akın, Gonca Özben var.

Türkiye tarihinde yaşanan darbeler toplumcu aydınları sindiren bu durumun şiire etkisi ne oldu?

Genel olarak 12 Eylül darbesinin sonuçları hala devam ediyor. Çekingenlik ortamı toplumsal kültüre işledi. Artık toplumsal sorunlara 12 Eylül'den önceki kadar değinilmiyor. Örneğin emekçilerin mücadelesini edebiyatta, şiirde göremiyoruz.

Genç şair adaylarından beklentileriniz nedir?

Şimdi çoğu insan şair olmak istiyor. Halbuki soylu bir gerçek şair, şair olmak için şiir yazmaz. Toplumda, dünyada düşüncesine aykırı her şairin insancıl olması gerekir bir kere; içinde insan sevgisi olması gerekir. "Ben bunu yazmalıyım" der şair, sorumluluk duyar. Çünkü hayatta yoksulluk vardır, sömürü vardır, açlık vardır. Şiiriyle toplumu değiştirmese de insanları etkiler. Baudelaire'in kitabı toplatılmıştır Pablo Neruda demokratik mücadeleye katılmıştır. Nazım Hikmet'te niçin şiir yazdı bu memlekete. bizim bu cehennem bu cennet bizim diyor Nazım. Çünkü toplumda bir takım onu tahrik eden üzen, onu öfkelen diren durumlar var. Onun için şiir yazdı şair olayım diye değil. İşsizlik var ülkede. Ayrıca işçiler sömürülüyordu halen daha sömürülüyor. Bir dünya görüşü vardı. Ahmet Arif de aynı Toplu-

mu değiştiremeseler bile insanları etkileyebilirdi sözleriyle. Sömürüyü ve insana acı veren şeyleri anlatsınlar.

Ülkemizin yaşadığı ve sizi en derinden etkileyen olay nedir?

Varlık vergisi ilk aklıma gelen olaylardandır. O zaman 18 yaşındaydım. 6-7 Eylül olayları var bir de... Azınlık statüsündeki vatandaşlarımızın dükkanları, mağazaları talan edildi. Çengelköy'de evlere girdiler. Ben o zaman Aksaray'da oturuyordum. Bizi de topladılar. Komünist ve muhalif bilinen insanları. Aklımda kalan bir şeyde iki taraflı mağazalar vardı vitrinlerde eski ayakkabılar, talan sırasında insanlar yenileri giymişler eskileri vitrine bırakmışlar. Belki de bunu Demokrat Parti yaptırdı. 6 ay komünistler hücrelerde kaldılar. O zamanın sıkı yönetim komutanı 12 tane komünist sallandıracağıymı diyordu. Bu olayları komünistlerin üzerine yıkmaya çaba gösterdiler. Türkiye'de basın hiç bir zaman demokratik olmadı. Mesela Fransa Almanlarla savaşırken komünist partisi 70 bin üyesini kaybetti. Yurt sadece toprak değil, çalışan halktır. Solcular ondan yana tavır alır. Ben Nutuk'u şimdi yeniden okuyorum. İlk antlaşmayı biz Sovyetlerle yaptık. Ama sonraları ülkede öyle bir anti komünizm propagandası yapıldı ki Rus salatasını bile Amerikan salatası yaptılar. İlla Alman taraftarı olacaksın, olmazsan komünistsin! Ondan sonra da Amerika taraftarı olacaksın. Türkiye taraftarı diye bir şey var, neden onu olmuyoruz? Ben Türküm.

Bilinçlenme süreciniz nasıl gelişti?

Bende okuma alışkanlığı çok erken yaşta başladı. Şair, yazar olmaktan önce iyi bir okurum. Sürekli kitap okurum; şiir her zaman okuyorum. Tarih ve sosyolojiyle ilgili kitaplar. Şimdi 83 yaşındayım her kitap insana bir şeyler öğretiyor. Bilginin sonu yok. Şimdi

Çerkez Ethem'e merak sardım. Kitap okudum, bilinçlendim. Önce Nazım'ın şiirlerini sevdim, düşüncelerini merak ettim. Kitaplarla, dünya görüşüm oldu. O dünya görüşü açısından her şeyi değerlendirdim ve ona göre tavır aldım.

VIETNAM

Vietnam için yazmadın dedi Akşit
Vietnam için şiir yazılmaz
Vietnam için doğuşölür
Vietnam için ölünür

Yapraktan kömür
Kirpikten kül
Gözlerin yandığı Vietnam

Dağ ol dağlarına katıl
Başak ol
Tüfek ol çatıl
Tuz ol ekmeğini bansın
Göreyim

Ağlamayı bilmiyor Vietnam
Şiir ne ki
Gözyaşı
Çocuklar doğmadan öldürülüyor
Git Vietnam'da ana ol

Arif Damar Kimdir?

23 Temmuz 1925 tarihinde Çanakkale ilinin Gelibolu ilçesinin Karainebeyli köyünde doğdu. Arif Barikat, Arif Hüs-nü, Ece Ovalı takma adlarını kullandı. Küçük yaşlarda önce babasını ardından annesini yitirdi. İstanbul Erkek Lisesi'ndeki öğrenimini yarım bırakarak çeşitli işlerde çalıştı. Ant ve Yeryüzü dergilerinin yayın kurullarında görev aldı. Yön, Papirüs, Türk Solu, Türkiye Yazıları, Milliyet-Sanat Dergisi gibi çeşitli yayın organlarında yazdı. 1969'da Suadiye'de Yeryüzü Kitabevi'ni kurup yönetti. 1940 kuşağı toplumcu şairleri arasında kavgacı, ama barışçıl ve insancıl yanı ağır basan yoğun içerikli, dil ögesini, biçim kaygısını taşıyan, işçiliği titiz şiirleriyle tanındı.

Efsaneden Gerçeğe Kuşçubaşı Eşref

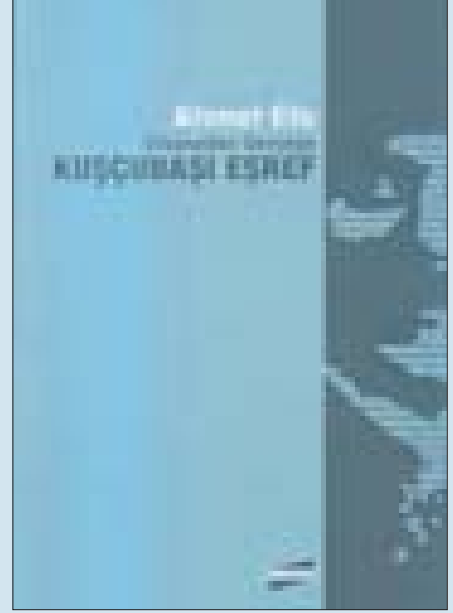
Barış DOSTER

İngiltere'de Levrens Türkiye'de Eşref. Bir efsane haline getirilerek kendilerine olmadık roller biçilen iki doğru söylemeyen! Bilim disiplininin uzak kaleme alınan kimi çalışmalarda da Eşref'in Levrens'e dünyayı dar ettiği biçiminde özellenebilecek iddialar ortaya atılmakta. Bu ve benzeri iddialarla da yakın dönem Türk tarihi, özellikle 1950'lerden başlamak üzere hayaller üzerine bina edilmek istenmekte, gerçek kahramanlar unutturulup sentetik kahramanlar üretilmekte, böylelikle yakın geçmiş yok edilmekte. Oysa 1950'lerden itibaren kendi yakın geçmişiyle "hesaplaşan" İngilizler Lavrens'e atfedilen hadiselerin birer hayal olduğunu ortaya koyup "efsane"yi sona erdirirken bizde bu yapılmamış, Kuşçubaşı efsanesi adeta bir yalan rüzgârı gibi dozu artırılarak sürdürülmüştür. Önceki çalışması "Çerkez Ethem" de Arapçasına dönüştürülen benzer bir konuyu tamamen belge ve bilgilere dayanarak aydınla-

tan Ahmet Efe, bu eserinde de yakın dönem Türk tarihinin ilginç kişiliklerinden Kuşçubaşı Eşref'in gerçek yüzünü ortaya koyuyor.

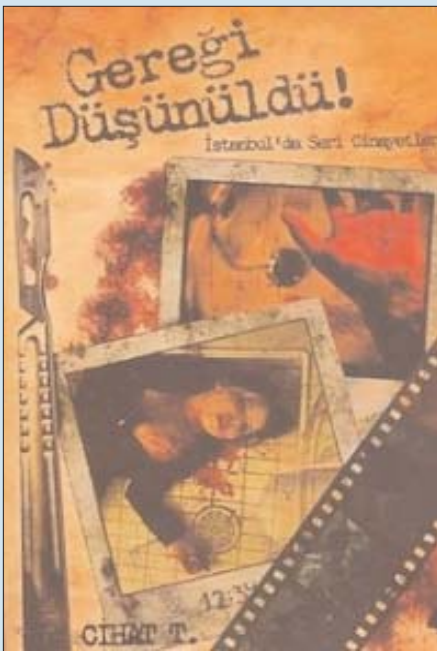
Bu bağlamda Kuşçubaşı'nın Harbiye mezunu olmadığını Genel Kurmay ve MSB kayıtlarına dayanarak ortaya koyan Efe, Teşkilatı Mahsusa'yı Eşref'in kurmadığı ve hiçbir zaman da başkanlığını yapmadığından başlayarak birçok yanlış bilineni açığa çıkarmaktadır. Eşref'in Türk İstiklâl Harbi'nde önemli rol oynamadığı gibi, kuşku-ları çağrıştıran eylemleri de açığa çıkaran bu çalışma, Kuşçubaşı'nın Çerkez Ethem'le birlikte 28 Ocak 1921'de Yunan hizmetine girdiğini ve Büyük Türk Taaruzu ardından kurulduğu Anadolu Osmanlı İhtilal Komitesi ile -Rum ve Ermeni grupları ile birlikte-Ege adalarından Anadolu'ya çıkarmalar yaptırdığı -Fevzi Çakmak imzalı- Genelkurmay belgelerine dayanarak gözler önüne sermektedir.

Çalışmanın en önemli yanı ise Hüsamettin Ertürk'ün ortaya attığı, "Kuşçubaşı-

nın 1950'likler listesine yanlışlıkla girdiği, Fevzi Çakmak'ın onu buradan çıkarmak için ne kadar çabaladığı..." iddiasının gerçek olmadığını bizzat Fevzi Paşa imzalı Genelkurmay istihbarat belgeleri ile ortaya koymasındır"

Ahmet EFE
Bengi Yayınları

Gereği Düşünüldü

Murat KARDAK

Böyle Giderse...

Toplumsal yaşamda gitgide yükselen, kendini yüzeyde göstermeye başlayan, ale-nileşen ve kanıksanan yozlaşmaya tepki vermeye kararlı, ama hastalıklı bir beyin günün birinde harekete geçer mi?

Zeki, son derece planlı, acımasız bir katil...

Ona göre her cinayet topluma verilen bir mesaj...

İstanbul'un en hareketli noktalarında ardi ardına ortaya çıkan, özenle ve dehşet

saçacak şekilde sergilenen parçalanmış cesetler.

Ve sıfır ipucu.

Ama polisin elinde varlığını yıllardan beri kimsenin bilmediği gizli bir koz olabilir mi?

Gittikçe hızlanan bir vahşet dalgası, sıra dışı karakterlerin gittikçe daralan zamana ve keskin bir zekaya karşı verdiği yıpratıcı mücadeleye..

Cihat T.,
A.P.R.I.L. Yayıncılık

Dali ve Ben

Yonca DEMİR

Salvador Dali
Deli mi? Dahi mi?

Tarihin en fazla taklit edilen, yapıtlarının sahteleri en fazla üretilen ve satın alınan sanatçısı...

Çılgın bir dahi... Ve aynı zamanda bir kalpazan mı?

Belçikalı sanat eserleri komisyoncusu Stan Laurysens kendini Dali'nin gerçeküstü motifleriyle bezenmiş, sadece paranın gerçek olduğu bir dünyada buluyor ve Dali'den Andy Warhol'a, Beatles'dan Frank Sinatra'ya, Picasso'ya kadar birbirinden ünlü isimlerle yaşadığı gerçek(üstü) olaylarla çağdaş sanatın yakın tarihini gözler önüne seriyor.

Stan Laurysens'in hareketli ve eğlenceli hayat öyküsü sanat dünyasının pek az bilinen bir köşesine, üstelik tüm ayrıntıla-

rına ışık tutuyor.

"Şirketin başarılı politik taşlaması, Sigara İçtiğiniz İçin Teşekkür Ederim'inden sonra, İspanyol gerçeküstücü ressam Salvador Dali hakkındaki, Dali ve Ben: Sürreal Bir Hayat'ı Andrew Niccol yönetecek. Andrew Niccol'un başarılarının arasında, yönettiği Gattaca, baş rolünü Al Pacino'nun oynadığı S1mOne ve Savaş Tanrısı(Lord of War) bulunuyor. Ayrıca The Truman Show'u da yazdı."

Stan LAURYSSENS
A.P.R.I.L. Yayıncılık

İttihat ve Terakki'nin Son Günleri

Barış DOSTER

İttihat ve Terakki'nin Son Günleri başlığıyla kitaplaştırdığımız bu tefrika 30 Ocak 1937-18 Ağustos 1937 tarihleri arasında 181 bölüm halinde Akşam gazetesinde yayımlanmıştır. Kitapta Osmanlı Devleti'nin kaderine on sene hakim olan İttihat ve Terakki önderlerinin giriştikleri siyasi davayı hayata geçirmek üzere, dışa karşı bir bütün gözüktürken; Birinci Dünya Savaşı'nın son yıllarında tehlikeli sonuçlar doğuracak ihtiras ve niyetlerden hareketle birbirlerine karşı vaziyet almalarını anlatır.

Talat Paşa ile Said Halim Paşa, Kara Kemal ile İsmail Canbulat arasında zaman za-

man açığa çıkan çekişmeler; Talat, Enver, Cemal üçlüsünün aralarındaki güvensizliğin büyümesi; Sapançalı Hakkı başta olmak üzere "Fedailer" grubunun çeşitli eylemlere yönelmesi;

Enver Paşa'ya suikast girişimleri; ve nihayet sona gelindiğinde İttihatçı liderlerin kaçma planları yaptıkları sıralarda birbirlerine karşı çevirdikleri entrikalar ve daha bir çok konular elinizdeki kitapta yazarın ifadesiyle "en yanılmaz membalara, en sahil neşredilmemiş vesikalara başvurarak, bir devrin iç yüzü" açık ve sürükleyici bir anlatımla yazılmıştır.

Mustafa Ragıp ESATLI
Bengi Yayınları

Kız Genç Odası

Erkek Genç Odası

Evde, ofiste, her yerde yanınızdayız...

Akça Ağaç Ofis

Asfaltboyu Mah. Fatih Sultan Cad. No. 4 Habibler-Eyüp-İST.
Tel: (0 212) 595 19 45 - Faks: (0 212) 595 21 37
E-Posta: bilgi@ecemmobilya.com

